

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

MARKA HUKUKUNDA RÜÇHAN HAKKI

FATMANUR MORAN

Danışman
Doç. Dr. Ahmet TÜRK

2009

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “**Marka Hukukunda Rüçhan Hakkı**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden olduğuunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğuunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

13/01/2009

Fatmanur MORAN

YÜKSEK LİSANS TEZ SINAV TUTANAĞI

Öğrencinin

Adı ve Soyadı :Fatmanur Moran
Anabilim Dalı :Özel Hukuk Anabilim Dalı
Programı :Özel Hukuk
Tez Konusu :Marka Hukukunda Rüçhan Hakkı
Sınav Tarihi ve Saati :..../..../..... ..:.....

Yukarıda kimlik bilgileri belirtilen öğrenci Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tarih ve sayılı toplantısında oluşturulan jürimiz tarafından Lisansüstü Yönetmeliği'nin 18. maddesi gereğince yüksek lisans tez sınavına alınmıştır.

Adayın kişisel çalışmaya dayanan tezini dakikalık süre içinde savunmasından sonra jüri üyelerince gerek tez konusu gerekse tezin dayanağı olan Anabilim dallarından sorulan sorulara verdiği cevaplar değerlendirilerek tezin,

BAŞARILI OLDUĞUNA	☐	OY BİRLİĞİ	☐
DÜZELTİLMESİNE	☐	OY ÇOKLUĞU	☐
REDDİNE	☐		

ile karar verilmiştir.

Jüri teşkil edilmediği için sınav yapılamamıştır. O*** |

Öğrenci sınava gelmemiştir. O** |

- * Bu halde adaya 3 ay süre verilir.
** Bu halde adayın kaydı silinir.
*** Bu halde sınav için yeni bir tarih belirlenir.

Tez burs, ödül veya teşvik programlarına (Tüba, Fulbright vb.) aday olabilir.	☐	Evet
Tez mevcut hali ile basılabilir.	☐	
Tez gözden geçirildikten sonra basılabilir.	☐	
Tezin basımı gerekliliği yoktur.	☐	

JÜRİ ÜYELERİ

İMZA

.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red
.....	☐	Başarılı	☐	Düzeltilme	☐	Red

ÖZET
Yüksek Lisans Tezi
Marka Hukukunda Rüçhan Hakkı
Fatmanur MORAN

Dokuz Eylül Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı
Özel Hukuk Programı

Marka açısından geçerli olan marka başvuru ve tesciline ilişkin rüçhan hakkı, önceki başvurudan ya da markanın taşıdığı mal veya hizmetler üzerinde daha önce sergilenmesinden doğmaktadır. Rüçhan hakkı, altı aylık süre içinde kullanılması gereken bir haktır. Bu haklardan başvuru rüçhanı marka hakkını coğrafi alan, sergi rüçhanı ise zaman bakımından genişletmekte ve güçlendirmektedir.

Bu çalışmada, rüçhan hakkı kavramı ve bu kavramın farklı yasal düzenlemelerdeki durumu açıklanmış, rüçhan haklarından başvuru ve sergi rüçhanının özellikleri, unsurları ve rüçhan hakkının hükümleri anlatılmıştır.

Bu çalışmanın ana amacı, marka hukuku açısından rüçhan kavramının açıklığa kavuşturulması ve rüçhan hakkı başvurusunun nasıl gerçekleştirildiğinin ve hükümlerinin neler olduğu Yargıtay kararları ışığında belirlenmesidir.

Anahtar Kelimeler: 1) Marka, 2) Marka Hukuku, 3) Rüçhan Hakkı, 4) Başvuru Rüçhanı, 5) Sergi Rüçhanı

ABSTRACT
Master Degree Thesis
The Priority Rights In Trademarks
Fatmanur MORAN

Dokuz Eylul University
Institute of Social Sciences
Department of Private Law

The priority rights related to trademark request and registration arise from an earlier requesting or registering out of country. Priority right, is the right that have to be used during six months. The convension priority widens and strengthens trademark rights in point of geographic area and the registration priority in point of time period.

In this study, explained the term of priority rights in case of different law arrangements, registration of priority rights, features and components of exhibition priority, rules of priority rights.

The aim of this study, analyzing priority rights in case of trademark law, determining the process and rules of priority right requesting in light of Supreme Court.

Key Words: 1) Trade Mark, 2) Trade Mark Law, 3) The Priority Right, 4) Convension Priority, 5) Exhibition Priority

MARKA HUKUKUNDA RÜÇHAN HAKKI

YEMİN METNİ	ii
TUTANAK	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
EKLER LİSTESİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

MARKA VE RÜÇHAN HAKKI KAVRAMLARI, RÜÇHAN HAKKININ KAZANILDIĞI HALLER

I. MARKA KAVRAMI	4
II. MARKA HUKUKUNDAKİ GELİŞMELER	11
A. Türk Hukuku	11
1. Alamet-i Farika Nizamnamesi	11
2. 551 Sayılı Markalar Kanunu	12
3. 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname	13
B. Uluslararası Mevzuat	16
1. Paris Sözleşmesi	16
2. Markaların Uluslararası Tesciline İlişkin Madrid Anlaşması	17
3. Sahte Mahreç İşaretlerinin Men'i Hakkında Madrid Sözleşmesi	19
4. Markaların Tescili Amacıyla Mal Ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Nice Anlaşması	19
5. Markaların Şekil Elemanlarının Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Viyana Anlaşması	20
6. Markalar Kanunu Anlaşması	20
7. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi	21

8. Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması ve TRIPS	21
9. Topluluk Tüzüğü	22
III. RÜÇHAN HAKKI KAVRAMI	22
IV. RÜÇHAN HAKKININ KAZANILDIĞI HALLER	26
A. BAŞVURU RÜÇHANI	26
1.Genel Olarak	26
2.Ülkesellik İlkesinin İstisnası ve Rüçhan Hakkı	27
3.Rüçhan Hakkının İlk Başvurudan Bağımsız Nitelikte Olması	30
4. Başvuru Rüçhanından Faydalanma Şartları	33
a. İkinci Tescil Başvurusunun İlki ile Aynı Markayı ve Aynı Mal veya Hizmetleri Kapsamı	33
b. İlk Başvurunun Usulüne Uygun Olması	37
ba. Başvurunun İlk Başvuru Olması	37
bb. Başvurunun Usulüne Uygun Olması	39
5. Rüçhan Başvurusu	40
B. SERGİ RÜÇHANI	44
1. Genel Olarak	44
2. Sergi Kavramı	44
3. Sergi Rüçhan Hakkının Kaynağı: Teşhir	48
4. Marka Korumasının Etkisizleşmesi: Sergileme	50
5. Sergi Rüçhanında Sıra	53

İKİNCİ BÖLÜM

RÜÇHAN HAKKI SAHİBİ, RÜÇHAN HAKKINDA SÜRE, RÜÇHAN HAKKININ HÜKMÜ, BELGELENDİRİLMESİ VE HAKKIN DÜŞMESİ

I.RÜÇHAN HAKKI SAHİBİ	55
A. Başvuru Rüçhanında Hak Sahibi	55
B. Sergi Rüçhanında Hak Sahibi	56
II. RÜÇHAN HAKKINDA SÜRE	57
A. Başvuru Rüçhanı İçin Öngörölmüş Süre	57
B. Sergi Rüçhanı İçin Öngörölmüş Süre	59

III. RÜÇHAN HAKKININ HÜKMÜ	60
A. Genel Olarak	60
B. Diğer Başvuru ve Tescillerin Hükümsüzlüğü	63
C. Rüçhan Hakkının Koruma Etkisi	66
IV. RÜÇHAN HAKKININ BELGELENDİRİLMESİ	66
A. Genel Olarak	66
B. Paris Sözleşmesi'ne Göre Rüçhan Hakkının Belgelendirilmesi	67
C. Zorunlu Şartlar	68
D. İhtiyari Şartlar	68
E. Türk Hukuku'na Göre Rüçhan Hakkının Belgelendirilmesi	69
1. Genel Olarak	69
2. Rüçhan Hakkı Belgesi	71
a. Başvuru Rüçhanı	71
b. Sergi Rüçhanı	72
c. Yetkili Mercî	74
V. RÜÇHAN HAKKININ DÜŞMESİ	75
SONUÇ	76
KAYNAKÇA	79
EKLER	86

KISALTMALAR

ATAD : Avrupa Topluluğu Adalet Divanı

BATIDER : Batıder

BK : Borçlar Kanunu

bkz. : Bakınız

C. : Cilt

dn. : Dipnot

DTÖ : Dünya Ticaret Örgütü

E. : Esas

f. : Fıkra

FMHD : Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi

FMR : Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi

HD : Hukuk Dairesi

İÜHFİM : İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası

K. : Karar

KHK : Kanun Hükmünde Kararname

md.	: Madde
MK	: Medeni Kanun
MÜ	: Marmara Üniversitesi
RG	: Resmi Gazete
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
T.C	: Türkiye Cumhuriyeti
TPE	: Türk Patent Enstitüsü
TRIPS	: The Agreement On Trade Related Aspects Of Intellectual Property Rights, Including Trade In Conterfeit Goods
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd.	: Ve devamı
vs.	: Ve saire
WIPO	: World Intellectual Property Organization
YKD	: Yargıtay Kararları Dergisi

EKLER LİSTESİ

Ek 1. Fikri ve Sinai Hakların Karşılaştırmasına İlişkin Tablolar	87
Ek 2. Marka Tescil Başvuru Formu	89
Ek 3. Marka Rüçhan Talep Formu	93

GİRİŞ

Günümüzde insanlar ihtiyaçlarını karşılarken birçok mal ve hizmet arasından tercih yaparak bir mal ve hizmeti almaktadırlar. Markalar bu bağlamda insanların mal ve hizmet tercihinde bir anlamda köprü vazifesi görmektedirler. Bu sebeple, Ticaret hukukunun bir dalı olan ve dünya ticaretinde her geçen gün daha da gelişen fikri ve sınai haklarının en önemlisi kuşkusuz “marka”dır. Bir işletme ne kadar büyük ve üretmiş olduğu mal veya hizmet ne kadar kaliteli olursa olsun, güçlü bir marka oluşturamadığı sürece rekabet ortamında çökmeye mahkumdur. Uzun süre ayakta kalmayı başarabilen firmaların başarısı uzun ömürlü markaya dayanmaktadır. Hatta uluslararası arenada marka değeri artık o kadar önemli bir konuma gelmiştir ki; firmaların sahip oldukları üretim tesislerinin ve mal varlıklarının dahi önüne geçmiştir.

Bu nedenle, marka sahibi olan işletmeler, sahip oldukları başarılı markalarını yüksek bedelle lisans verebilecek ya da satabilecek isim hakkına sahip olmaktadır¹. Bu sebeple bir başkasına ait olan markayı yahut benzerini kullanarak o markanın müşteri çevresini kendisine çekmek veya markanın sahip olduğu şöhretten haksız olarak faydalanmaya çalışmak ve bu surette kazanç elde etmek hukuken kabul edilemez.

İlke olarak, marka korunması “ülkesel” niteliktedir. Marka başvurusu veya tescili sadece başvuruda ya da tescilde bulunulan ülkenin mevzuatı için geçerli olacak ve korumanın diğer ülkeler açısından da geçerli olabilmesi için başvurunun veya tescilin her ülke için ayrı ayrı yapılması gerekecektir. Fakat günümüz koşullarını değerlendirdiğimizde, diğer ülkelerde yapılacak olan işlemler zaman açısından sorun yaratmaktadır. Büyük firmalar açısından, sahip oldukları markanın diğer ülkelerden herhangi birinde üçüncü bir kişi tarafından tescil edilme ihtimaliyle

¹ Örneğin; Coco Cola ve Malbora markasının değerleri şirket değerlerinden daha fazladır. Coco Cola'nın markası 150milyar ABD Doları değerindedir. Bu değer, Türkiye'nin gayri safi milli hasılasına eşittir, **Pekdiñer Tamer**, “Markanın Devri”, 1. İstanbul Fikri Mülkiyet Hukuku Sempozyumu: 05- 06 Mayıs 2005, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, s. 164 vd.; **Özeroğlu Ömer Faruk**, Marka Korsanlığı, Markaya Tecavüzün Hukuki Sonuçları Ve Marka Korsanlığı İle Mücadele Tedbirleri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk ABD. Doktora Tezi, Ankara 2007, s. 1.

karşılaşmak oldukça büyük bir problem olacaktır. Bu nedenle, markanın tescil aşamasında uluslararası korumadan faydalanmak bir işletme için çok önemli bir mevzudur.

Bazen aynı marka için aynı veya benzer bir sınıfta aynı gün ve hatta aynı saat dilimi içerisinde farklı kişiler adına başvuru yapıldığına şahit olmaktadır. Bu nedenle, yasal düzenlemelerde, bir taraftan farklı ülkelerde eş zamanlı tescile imkan veren, diğer taraftan ise marka korumasını alan ve zaman açısından genişleten ve güçlendiren farklı yöntemler öngörülmektedir². Ülkemizde ilk başvuru yapan kişinin başvurusu Türk Patent Enstitüsü Tarafından kabul edilmekte, sonraki başvuru ise reddedilmektedir. İşte rüçhan hakkının (öncelik hakkının) varlığı ve var olan hakkın kullanılması burada önem taşımaktadır.

İlk başvuru sahibi ile markayı taşıyan mal ve hizmetleri sergileyen kimselere tanınan rüçhan hakları (556 sayılı Markalar Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname md. 25–26) marka için, hak sahibinin hukuki ve ekonomik çıkarlarının korunmasına hizmet eden birer uluslararası koruma mekanizmasıdır. Ayrıca markalar için öngörülen Madrid Protokolü'nde uluslararası tescil sistemi de bu mekanizmayı desteklemektedir³. Bu Protokolle, tescil başvurusu ile rüçhan talebini de ayrıca yapılmasına gerek olmaksızın içermektedir⁴.

Çalışma, “Giriş” ve “Sonuç” bölümleri dışında iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde genel olarak marka hakkı kavramı, markanın ülkemizdeki yasal gelişimi ve yer aldığı yasal düzenlemeler, markayla ilgili olarak katıldığımız uluslararası anlaşmalar rüçhan hakkı, başvuru rüçhanı, ilk başvuru, rüçhan hakkının ilk başvurudan bağımsız nitelikte olması, rüçhan başvurusu, sergi rüçhanı, sergi rüçhanı kavramı, sergi rüçhanının temelini oluşturan teşhir, marka korumasının

² **Bozgeyik Hayri**, “Markalarda Rüçhan Hakları”, FMR, C. 7, S. 2007/1, s. 50.

³ **Arkan Sabih**, Marka Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, C. I, Ankara 1997, s. 62 (Anlış: Cilt I).

⁴ **Bozgeyik**, s. 50.

etkisini ortadan kaldıran sergi kavramı ve sergi rüçhanında sıra kavramları incelenmiştir.

İkinci bölümde ise, başvuru ve sergi rüçhanında hak sahibi, başvuru ve sergi rüçhanında süre, rüçhan hakkının hükmü, Paris Sözleşmesi ve Türk Hukuku'na göre rüçhan hakkının belgelendirilmesi, yetkili mercii ve rüçhan hakkının düşmesi konuları sırasıyla incelenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

MARKA VE RÜÇHAN HAKKI KAVRAMLARI, RÜÇHAN HAKKININ KAZANILDIĞI HALLER

I. MARKA KAVRAMI

Günümüzde çok sık kullanılan *marka* kelimesinin etimolojik kökenine baktığımız zaman eski İtalyanca'dan (*marca*) dilimize geçtiği görülmektedir. Kelime anlamı açısından tanımı “bir ticari malı, herhangi bir nesneyi tanıtmaya, benzerinden ayırmaya yarayan özel ad veya işaret” şeklinde yapılmaktadır¹.

Eşyalara marka vurdurmak geleneği ortaçağın ilk yıllarından beri mevcuttur. Fransa'da krallık devriminin sonuna kadar marka, sanayi ürünlerinin birçoğu için zorunluydu. Örneğin; yünlü mamuller, boyacının ve malın yapıldığı yerin markası ile bu zanaat ile ilgili loncanın ismini yani markasını taşırdı. Lonca sisteminin kaldırılmasından sonra da marka verme işlemi devam etmiştir².

Ortaçağda, imalatçının malını ayırt etmek için malına koymuş olduğu işaretleri korumak amacıyla hukuki hükümler mevcut olmasa da, yeterli olmamakla beraber örfi himaye mevcuttu. Marka ve unvanların haksız şekilde taklit edilmesinin önlenilmesi, demiryollarının ve fabrika üretiminin artışı nedeniyle endüstri devrimi sonrasında marka haklarının korunması amacıyla koruyucu tedbirler alınmaya başlanmış ve milletlerarası anlaşmalar yapma zorunluluğu doğmuştur³.

Türkiye'de fikrî mülkiyet haklarına ilişkin ilk düzenlemeler Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerine rastlar. Hukukumuzda önceleri marka için '*alamet-i farika*' terimi kullanılmıştır. Bu terim markanın ayırt edici özelliğini göstermesi

¹ <http://www.tdk.gov.tr/TR/SozBul.aspx?F6E10F8892433CFFAAF6AA849816B2EF05A79F75456518CA> (Erişim tarihi: 01.05.2008).

² **Sağlam Mehmet Adil**, Türk Markalar Kanunu Şerhi ve Tatbikatı, Ankara 1973, s. 2.

³ **Sağlam**, s. 3.

bakımından önemli olmakla beraber 1932 yılından itibaren mevzuatta marka terimi tercih edilmiş, 1965 tarihli Markalar Kanunu⁴ ile *alamet-i farika* terimi tamamen terkedilmiştir⁵.

551 sayılı Markalar Kanunu'nda markanın tanımı⁶ yapılmakla beraber şu anda yürürlükte olan 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de⁷ (556 sayılı KHK) markanın tanımı dolaylı olarak yapılmıştır⁸. Daha açık bir ifade ile Kanun Hükmünde Kararname'de tanıma yer verilmemekle birlikte öğretide de kabul gördüğü üzere 5. maddede ki ifadeden tanımı çıkartabiliriz⁹. Uluslararası düzenlemeler dikkate alınmak suretiyle, 556 sayılı KHK 5. madde ile marka kavramına sınırlama getirilmemiş, tanım yapılmaktan kaçınılmış, markanın kapsayacağı işaretler göz önünde bulundurularak, yeni marka kullanımlarının kapsam dışı kalması önlenilmeye çalışılmıştır¹⁰. Marka, kendiliğinden bir ticari değer olup, sınaî mülkiyet haklarından birini oluşturmaktadır¹¹.

⁴ RG, 12.03.1965, S. 11951.

⁵ **Karayalçın Yaşar**, Ticaret Hukuku, I. Giriş- Ticari İşletme, 3. baskı, Ankara 1968, s. 407 (Anılış: Ticaret Hukuku).

⁶ 551 sayılı (eski) Markalar Kanunu'nun 1. maddesi'ne göre, Sanayide, küçük sanatlarda, tarımda, imal, ihzar istihsal olunan veya ticarete satışa çıkarılan her nevi emtiayı başkalarınınkinden ayırt etmek için bu emtia ve ambalajı üzerine konulan, emtia üzerine konulmadığı takdirde ambalajlarına konan ve bu maksada elverişli bulunan işaretler marka sayılır. **Öçal Akar**, Türk Hukukunda Markaların Himayesi (İsviçre ve Fransız Hukuklariyle Mukayeseli olarak), Ankara 1967, s. 5–6; 13 Mart 1965 gün ve 551 sayılı Markalar Kanunu ile yürürlükten kalkan 1304 (1888) tarihli Alamenti Farika Nizamnamesine göre ise marka: “Mamulât ve eşyanın imal olunduğu mahallin veya fabrikanın veyahut bunları imal edenlerin veya ticaret zımında satanların isim ve şöhret ve mevkilerini bildirmek için o şeylerin üzerine vazolunan isim ve mühür ve resim ve huruf ve erkam ve mahfaza ve saire yani temyiz ve tahsis için itihaz kılınan her nevi işaret ve damga alamenti farika ad ve itibar olunur”.

⁷ RG, 27.06.1995, S. 22326 KHK.

⁸ 556 sayılı KHK'nın 5/I. maddesine göre marka, bir teşebbüsün mal ya da hizmetlerini bir başka teşebbüsün mal veya hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması koşuluyla, kişi adları dâhil özellikle sözcükler, şekiller, harfler, sayılar, malların biçimi veya ambalajlarının gibi çizimle görüntülenebilen veya benzer biçimde ifade edilebilen, baskı yoluyla yayımlanabilen ve çoğaltılabilen her türlü işaretleri içerir.

⁹ **Arkan Sabih**, Cilt I, s. 37; **Tekinalp Ünal**: Fikri Mülkiyet Hukuku, 3.bası, 2004, s. 309 (Anılış: Fikri Mülkiyet); **Yasaman Hamdi**, Marka Hukuku 556 Sayılı KHK Şerhi, C. I, İstanbul 2004, s. 60; **Dirikkan Hanife**, Tanınmış Markanın Korunması, Ankara 2003, s. 5 (Anılış: Tanınmış Markaların Korunması); **Arkan Sabih**, Ticari İşletme Hukuku, 9. tıpkı basım, s. 263 (Anılış: Ticari İşletme); **Binatlı Yusuf Ziya**, İşletme Hukuku, 3. baskı, Ankara 1978, ss. 108–109; **Karahan Sami**, Ticari İşletme Hukuku, Konya 2000, s. 131 (Anılış: Ticari İşletme); **Özdemir Necdet/ Kınacıoğlu Naci**, Türk Ticaret Hukuku (Başlangıç Hükümleri), Ankara 1984, s. 318; **Eroğlu Sevilay**, “Marka Hakkını Kurucu ve Koruyucu Olarak İnternette İşaretten Yararlanma”, Prof. Dr. Kemal Oğuzman'a Armağan, Galatasaray HFD, Yıl 1, S. 1, İstanbul 2002, s. 465.

¹⁰ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §22 N.4. vd.; **Karahan Sami**, Marka Hukuku'nda Hükümsüzlük Davaları, Konya 2002, s. 14 (Anılış: Hükümsüzlük Davaları); **Arkan**, Cilt I, s. 40; **Ünal Mücahit**,

Doktrinde marka ile ilgili birçok tanım yapılmıştır¹². Bu tanımlardan ve 556 sayılı KHK 5. maddeden yola çıkarak *marka*, temsil ettiği mal ve hizmetin belli bir işletmeye menşeyini göstermek suretiyle diğer işletmelerin mal ve hizmetlerinden ayırt etmeye yarayan işarettir.

Bu maddede belirtildiği üzere, marka olarak kullanılacak işaret, bir işletmenin mal veya hizmetlerini diğerlerinden ayırt etmelidir. Ayırt etmeyi sağlamak koşuluyla her türlü kişi adları, sözcükler, harfler, sloganlar, sayılar, şekiller¹³, resimler, logolar, malların veya ambalajların biçimi, renkler, renk kombinasyonları¹⁴, üç boyutlu biçimler (şekiller), sesler (melodiler)¹⁵ ve kokular marka olarak alınabilir¹⁶.

Bu genel açıklamadan sonra markanın ne tür bir hak olduğu sorusu akla gelmektedir. Marka hakkının hukuki olarak ne tür bir hak olduğu hususunda tam bir fikir birliği sağlanamamıştır. Doktrinde marka hakkının hukuki niteliği hakkında iki görüş mevcuttur:

-
- “556 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye Göre Marka Olarak Tescil Edilebilecek İşaretler”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 13, S: 2, Yıl: 2005, s. 25.
- ¹¹ **Camcı Ömer**, Marka Davaları, İstanbul 1999, s. 127.
- ¹² Hirsch’e göre marka, *karakteristik işaretlerden oluşturulan bir dış tanıma aracıdır*, **Hirsch Ernest**, Ticaret Hukuku, İstanbul 1948, s.153; Karayalçın’a göre marka, üzerine konulduğu mal veya hizmetin künyesidir, **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 402; Arseven’e göre marka, *iktisadi teşebbüs sahiplerinin müesseselerinden çıkan malın emsallerinden ayırt edilmesini yarayan işarettir*, **Arseven Haydar**, Nazari ve Tatbiki Alamet-i Farika Hukuku, İstanbul 1951, s. 1; Erem’e göre marka, *bir fabrika veya ticarethane tarafından piyasaya arz edilen mallar üzerine konulan tanıma işaretidir*, **Erem Turgut S.**, Ticaret Hukuku Prensipleri, C. I, Ticari İşletme, İstanbul 1962, s. 191; Kaya’ya göre ise marka, *bir işletmenin mal ve hizmetlerini bir başka işletmenin mal ve hizmetlerinden ayırt etmeyi sağlaması ve çizimle görüntülenmesi koşuluyla her türlü işaret olarak adlandırılır*, **Kaya Arslan**, Marka Hukuku, İstanbul 2006, s. 13 vd.
- ¹³ Şekil, iki boyutlu şekilleri veya marka niteliği taşıyan malın kendisini göstermeyen, 556 sayılı KHK’nın diğer hükümlerine uygun üç boyutlu şekilleri ifade eder (Marka Yönetmeliği m. 4).
- ¹⁴ TRIPS (Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması) 15. maddede marka olabilecek işaretlerden biri olarak sayılan “renk kombinasyonlarının” da “ayırt edici” nitelik taşıması halinde marka olarak tescil edilebileceği öngörülmüştür.
- ¹⁵ Ayrıntılı açıklama için bkz. **Karaahmet Erdoğan/ Yalçın Uğur G.**, Marka Tescilinin Temel İlkeleri Ve Uygulamaları, Ankara 1999, s. 54; **Yasaman Hamdi**, I. Fikri Mülkiyet Hukuku Sempozyumu, 05-06 Mayıs 2005, s. 143 (Anılış: İşaretler).
- ¹⁶ **Yasaman Hamdi**, “Marka Hakkının Niteliği ve Tanınmış Markalar Hakkında”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, İstanbul 2004, s. 153 (Anılış: Marka Hakkının Niteliği). İşaret kavramı için bkz. **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §23 N.1–35, s. 339–346; **Kaya**, s. 14–17.

Marka hakkının hukuki niteliği hakkındaki görüşlerden birincisine göre marka üzerindeki hak, kişisel hak olarak tanımlanmıştır. Ancak marka üzerindeki hakların nitelik itibari ile devir, temlik v.s. edilebilmesi marka ile markayı kullanan şahıs arasındaki irtibatın sıkı olmaması gerekçeleri ile eleştirilmiştir¹⁷.

İkinci görüşe göre ise, marka üzerindeki hakkın gayrimaddi mallar üzerindeki haklardan olduğu ve bir nevi mülkiyet hakkı olduğu ileri sürülmüştür. Fakat marka hakkına getirilen sınırlamalar, 10 yıllık kanuni koruma süresi ve 556 sayılı KHK'nın 14. maddesindeki sınırlamalar, Medeni Kanun'da düzenlenen mülkiyet hakkının gerek süresiz olması gerekse kullanılmaması halinde de hakkın varlığının ortadan kalkmaması nedeniyle bu görüş de eleştirilere maruz kalmıştır¹⁸.

Mutlak haklar bilindiği üzere; herkes tarafından ihlali mümkün olan, dolayısıyla hak sahibinin, ihlal eden herkese karşı ileri sürebileceği, hakkına riayet edilmesini talep edebileceği haklardır¹⁹. Mülkiyet hakkı ise, sahibine bir şey üzerinde doğrudan doğruya tasarruf yetkisi veren en geniş aynı hak²⁰. Malik, mülkiyet hakkına dayanarak malik olduğu şeyi hukuk düzeninin sınırları dâhilinde istediği şekilde kullanabildiği gibi, başka bir şahsın müdahalesi durumunda da o müdahalenin önlenmesini talep etme hakkına sahiptir. Mülkiyet hakkının, kanunda açık şekilde sınırlarının çizilmesi ve bu hakkın maddi varlığı olan şeylere hasredilmiş olması, marka hakkının mülkiyet hakkı olarak nitelendiren öğretideki görüşlere karşı getirilen en önemli eleştirilerin başında gelmektedir²¹.

Bu görüşler neticesinde, marka üzerindeki hakkın hukuki niteliği, *sui generis*²²dir. Marka üzerindeki hak; kendine özgü özelliklerinin bulunması sebepleri ile bu hak herkese karşı dermeyan edilebilen, mutlak ve sübjektif, para ile ölçülebilen, miras yoluyla iktisap edilebilen, devri, dolayısıyla rehnedilmesi ve

¹⁷ Şanal Osman, Markanın Hükümsüzlüğü, Ankara 2006, s. 24.

¹⁸ Şanal, s. 25.

¹⁹ Ertuş Şeref, Eşya Hukuku, 4. baskı, Ankara 2002, s. 4.

²⁰ Oğuzman Kemal/ Seliçi Özer, Eşya Hukuku, İstanbul 2002, s. 219.

²¹ Şanal, s. 25.

²² Poroy Reha/ Yasaman Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 9. baskı, s. 312 (Anılış: Ticari İşletme)

haczedilmesi caiz, kullanımında belli süre sınırlamaları bulunan bir hak olarak kabul edilmektedir²³.

Mutlak hak, sahibine hakkın konusu üzerinde doğrudan egemenlik sağlayan ve bu niteliği itibariyle de herkese karşı ileri sürülebilir haklardır²⁴. Mutlak hakların konusunu; şahıslar, maddi ve gayrimaddi mallar oluşturmaktadır. Marka hakkı, gayrimaddi mallar üzerindeki mutlak haklardan biridir. Marka, bu niteliği ile şahsiyet haklarına benzemektedir. Bu hak, nispi haklardan, başka bir deyişle sadece taraflara hak ve borç yükleyen ve ancak tarafların birbirlerine karşı dermeyeran edebilecekleri haklardan tamamen farklıdır. Marka hakkı, mutlak bir hak olarak herkese karşı ileri sürülebilir²⁵.

Marka hakkı ile herkesin kullanımına açık olan bir işaret, seçilmek suretiyle kendisini sicile tescil ettiren kişinin inhisarına bırakılmaktadır. Bu sayede marka hakkı ile herkese karşı ileri sürülebilir ve herkes tarafından uyulması zorunlu olan mutlak bir hak sağlanmaktadır.

Diğer görüşlerin hiçbirisi tek başına marka üzerindeki hakkın hukuki niteliğini tanımlamaya yetmemiştir. Marka hakkı, sahibine markayı kullanma, markadan yararlanma ve marka üzerinde tasarrufta bulunmaya dair inhisari haklar ve yetkiler sağlamaktadır²⁶. Marka üzerindeki hakkın temel özelliklerini inceleyecek olursak:

²³ **Gürzumar O. Berat**, Yeni Markalar Kanunu Işığında İsviçre Marka Hukukunda Meydana Gelen Gelişmeler, Yargıtay Dergisi, 1994, C. 20, S. 4, s. 501 vd.; **Arseven**, s. 40–41; **Şanal**, s. 26.

Bu konudaki bir Yargıtay kararında şöyle denilmektedir: “...marka hakkının hukuki işlemlere konu olup olamayacağına gelince; gayri maddi mallar üzerindeki marka hakkı mutlak haklardan olup, taşıdığı ekonomik değerden ötürü şirket malvarlığına dâhildir. Marka hakkı çeşitli hukuki işlemlere konu oluşturabilir...” Yargıtay 11.HD, 09.04.2001, E.2001/844, K.2001/3429, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

²⁴ **Arkan Sabih**, Marka Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, C. II, Ankara 1998, s. 175 (Anılış: Cilt II).

²⁵ **Velidedeoğlu Hıfzı Veldet**, Medeni Hukukun Umumi Esasları, C. 1, İstanbul 1968, s. 235; **Karan Hakan/Kılıç Mehmet**, Markaların Korunması- 556 sayılı KHK Şerhi ve İlgili Mevzuat, Ankara 2004, s. 15.

²⁶ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §23 N.1, s. 354; **Bastuğ İrfan /Erdem Ercüment**, Ticari İşletme Hukuku Ders Notları, Ankara 1993, s. 121; Poroy/ Tekinalp, “Marka Hakkına İlişkin Bazı Sorunlar”, Prof. Dr. Haluk Tandoğan’ın Hatırası’na Armağan, Ankara 1990, s. 336 (Anılış: Marka Hakkı).

1. Marka üzerindeki hak, mutlak nitelikli bir haktır. Bu nedenle, marka hakkı, sahibine marka üzerinde inhisari iktidar ve yetkiler bahşetmektedir. Hak sahibi sahip olduğu bu yetkiye dayanarak kendi hakkına müdahale eden herkese karşı hakkını ileri sürebilmektedir²⁷.

2. Markanın maddi anlamda bir varlığının bulunmaması nedeni ile marka üzerindeki hak gayri maddi bir hak olarak kabul edilmektedir. Ayrıca tescilli markanın devri²⁸, miras yoluyla intikali, üzerinde lisans hakkı tanınması ve haczedilmesi mümkündür (556 sayılı KHK md. 15)²⁹.

3. 556 sayılı KHK mutlak anlamda tescil ilkesini benimsemiştir.

556 sayılı KHK'nın temel amacı, tescilli markaların korunmasını sağlamaktır. Ancak KHK kapsamı dışında kalan tescilsiz markalar³⁰ da, pek tabii ki devre ve diğer hukuki işlemlere konu olabilir. Fakat tescilsiz markaların hukuki olarak tescilli markalara nazaran daha zayıf bir korumaya sahip olmaları nedeniyle uygulamada fazla tercih edilmemektedir³¹.

Temelde tescilli markaları düzenleyen 556 sayılı KHK sınırlı da olsa tescilsiz marka sahiplerinin bazı imkanlardan yararlanmalarını öngörmüştür³². Bu nedenle KHK tescilsiz markayı doğrudan doğruya değil, belirli şartların gerçekleşmesi halinde dolaylı olarak korumaya çalışmaktadır. Esasen tescilsiz marka için kabul edilen bu sınırlı koruma 556 sayılı KHK'nın 8. maddesinin üçüncü fıkrası ile düzenlenmiştir³³. Bu hüküm haricinde tescilsiz marka veya ticaret sırasında

²⁷ Şanal, s. 27.

²⁸ Markanın devri kavramı, 556 sayılı KHK'nın 15. ve 16. maddelerinde düzenlemiştir. Ayrıca 19. maddede de marka devrinde TPE'nin hangi şartlarda bu devri tescil edeceği düzenlenmiştir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Pekdiğer, s. 165 vd.

²⁹ Arkan, Cilt II, s. 175; Poroy/ Yasaman, Ticari İşletme, s. 312; Şanal, s. 27.

³⁰ 556 sayılı KHK 8/III. maddesinde belirtildiği üzere, belirli şartlar altında tescilsiz marka sahibinin de korunmakta olduğu unutulmamalıdır.

³¹ Arkan, Cilt II, s. 175; Taylan Çamlıbel Esin, Marka Hakkının Kullanımıyla Paralel İthalatın Önlenmesi, Ankara 2001, s. 43.

³² Yargıtay 11. HD, 28.05.2002, E.2002/2411, K.2002/5314, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi, C. II, S. 4, s. 154.

³³ Arslan İbrahim, "Tescilsiz Markaların Korunması", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, S: 1, Yıl:2008, s. 32.

kullanılan ayırt edicilik niteliği haiz ama TPE nezdinde henüz marka olarak tescil edilmemiş işaretler, bu markanın veya işaretin üçüncü kişi tarafından kullanılmasına karşı, Türk Ticaret Kanunda haksız rekabete ilişkin hükümlere (TTK md. 56–65) tâbidir³⁴. Bu nedenle tescilsiz markalar üzerinde de şüphesiz münhasır hak söz konusudur³⁵.

Tescilli marka sahibi ise 556 sayılı KHK hükümlerine göre özel olarak korunmaktadır. Fakat bu durum, tescilli marka sahibinin haksız rekabet hükümlerine dayanmasına engel teşkil etmez.

Marka hakkı ile yapılabilecek işlemler sadece yukarıda belirttiğimiz işlemlerle sınırlı değildir. Marka hakkı, sözleşme serbestîsi çerçevesinde farklı işlemlere konu olabilir. Örneğin marka hakkı hâsılat kirasına (BK md. 270) verilebilir yahut üzerinde intifa hakkı (TMK md. 794) kurulabilir³⁶. Marka teminat olarak da gösterilebilir³⁷.

Marka, Türk Ticaret Kanunu 11/II. maddesine göre, ticari işletmenin unsuru olarak kabul edilmektedir. İşletmenin gayri maddi unsurlarından biridir. Ticari İşletme Rehni Kanunu 3. madde uyarınca ticari işletmenin rehnine konu olabilir fakat istenildiği takdirde devir dışı tutulabilir³⁸.

1990 – 2003 yılları arasında Türkiye’deki marka tescil başvuruları ve tescil edilen markaların sayıları yerli başvuruların zamanla arttıklarını göstermektedir (Ek: 1)³⁹.

³⁴ **Dirikkan**, Tanınmış Markaların Korunması, s. 29; **Pınar Hamdi**, Rekabet Dergisi, s. 34.

Bu konudaki hukuki mütalaa için bkz. **Teoman Ömer**, Yaşayan Ticaret Hukuku, C. I, Hukuku Mütalaaalar, Kitap 3: 1984-1985, İstanbul 1994, s. 24 vd.

³⁵ **Merkin Robert M.**, The Interface Between Anti-trust and Intellectual Property, ECLR, 1985 V. 6, s. 378; **Taylan**, s. 44.

³⁶ **Arkan**, Cilt II, s. 175.

³⁷ **Poroy/ Yasaman**, Ticari İşletme, s. 347.

³⁸ **Kubilay Huriye**, “Avrupa Birliği’nde ve Türkiye’de Markaların Tescili”, M.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl:1999, C. XV, Sayı I, s. 288.

³⁹ **Pınar**, s. 34; **Yalçınur Uğur**, Sınai Mülkiyetin İlkeleri, Ankara 2000, s. 17 vd.

II.MARKA HUKUKUNDAKİ GELİŞMELER

A. Türk Hukuku

Ülkemizde markalar hakkında halen yürürlükte olan düzenleme, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'dir. Aşağıda, 556 sayılı KHK yürürlüğe girinceye kadar Türkiye'de markalar konusundaki yasal gelişmeler ve markalarla ilgili olarak katılmış olduğumuz uluslararası anlaşmalar incelenecektir.

1. Alamet-i Farika Nizamnamesi

Türk Hukuku'nda markalara ilişkin ilk düzenleme 1288 (1872) tarihli Nizamname'dir⁴⁰. Daha sonra bu Nizamname 1304 (1888) tarihli "Fabrika Mamulâtıyla Eşya-i Ticariyeye Mahsus Alamenti Farikalara Dair Nizamname" ile yürürlükten kaldırılmıştır⁴¹. Bu Nizamname ile ilgili olarak 09.07.1928 tarihinde, "10 Mart 1296 tarihli İhtira Beratı Kanunu" ile 28.04.1304 tarihli "Alamenti Farika Nizamnamesinin Sureti Tatbiki Hakkında Talimatname" çıkarılmıştır ve daha sonra 1955 yılında "Sınai Mülkiyet Mevzuatının Tatbik Suretini Gösterir Talimatname" yürürlüğe girmiştir⁴².

Bahsetmiş olduğumuz her iki Nizamname de 1857 tarihli Fransız "Fabrika ve Ticaret Markaları Kanunu" esas alınarak hazırlanmıştır. Cumhuriyet Dönemi'nde de yürürlüğünü koruyan Alamenti Farikalara ilişkin Nizamname'de 1955 yılında 6591 sayılı Kanun ile önemli değişiklikler yapılmış, markaların tescilinden önce İktisat ve Ticaret Bakanlığı'nın ön incelemesine tabi tutulmasına karar verilmiş ve ön incelemeli tescil sistemi kabul edilmiştir⁴³.

⁴⁰ Arseven, s. 4.

⁴¹ Arkan, Cilt I, s. 14; Tekinalp, Fikri Mülkiyet, s. 327.

⁴² RG, 21.09.1955, S. 9109.(Arkan, Cilt I, s.13, dn. 2).

⁴³ Arkan, Cilt I, s. 13.

2. 551 Sayılı Markalar Kanunu

Alameti Farika Nizamnamesi, ihtiyaçlara cevap verememesi nedeni ile 3 Mart 1965 yılında 551 sayılı Markalar Kanunu'nun kabul edilmesi ile yürürlükten kaldırılmıştır⁴⁴. Markalar Kanunu, yayım tarihinden itibaren 3 ay sonra 12.06.1965 yılında yürürlüğe girmiştir. 551 sayılı Markalar Kanunu'nun düzenlenmesinde, tabii olduğumuz uluslararası antlaşmaların yanı sıra İsviçre'de 1890 yılında kabul edilmiş olan fabrika-ticaret markaları ile menşee işaretlerinin korunmasına ilişkin 1939 yılında değişiklik yapılmış olan Federal Kanun'un hükümlerden faydalanılmıştır⁴⁵.

551 sayılı Markalar Kanunu'nun, düzenlenmiş olduğu dönem göz önüne alındığında, çağdaş bir yapıya sahip olduğu söylenebilir. Örneğin, 551 sayılı Markalar Kanununun 11. maddesinde "tanınmış" marka sahibine, markasının farklı mallar için tesciline engel olma ve tescil tarihinden itibaren 5 yıl içinde tescilin terkinini talep etme hakkı tanınmıştır⁴⁶. Fakat zaman içerisinde Kanun'da bazı eksiklikler olduğu göze çarpmıştır⁴⁷.

551 sayılı Markalar Kanunu'na getirilen en önemli eleştiri, Kanun'un tescilden önce üçüncü şahıslara tescile itiraz hakkı tanımamasıdır. Bu husus tescilin hukuki güvenliği sağlama fonksiyonuna ters düşmüş ve davaların Usul Hukuku açısından hangi yargı kolunda görüleceği sorununun ortaya çıkmasıdır⁴⁸.

551 sayılı Markalar Kanunu'na getirilen diğer bir eleştiri ise, tescil edilmiş olan markanın ikinci kez başka bir şahıs adına tescil edilmesini engelleyen bir düzenleme getirmemesidir⁴⁹. Daha açık bir ifade ile Kanun'da bu hususta bir belirsizlik olması nedeniyle markası tescil edilmiş, bu hakkı haiz olan, hakiki hak

⁴⁴ **Ayhan Rıza**, Ticari İşletme Hukuku, 2. baskı, Ankara 2007, s. 326.

⁴⁵ **Arkan**, Cilt I, s. 15; **Poroy/ Yasaman**, Ticari İşletme, s. 313.

⁴⁶ **Dirikkan**, Tanınmış Markaların Korunması, s. 6.

⁴⁷ **Özsunay Ergun**, "551 Sayılı Markalar Kanunu Döneminde Markalara İlişkin Bazı Önemli Sorunlar ve Markaların Korunması Hakkında KHK/556 ile Öngörülen Çözüm ve Yenilikler", Gümrük Birliği Bilgilendirme Toplantıları -3, Markalar Hukukunun Avrupa Birliğine Uyumunu Ve Sorunları Semineri, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No. 39, İstanbul 1995, s. 13; **Çamlıbel**, s. 24.

⁴⁸ **Arkan**, Cilt I, s. 15.

⁴⁹ **Poroy/ Tekinalp**, Marka Hakkı, s. 340-341.

sahibi ile ikinci tescil talebinde bulunan şahıs arasında denge kurulmaya çalışılmış, ilk şahsın rüçhan hakkı korunmamıştır.

551 sayılı Markalar Kanunu 56 madde ve 1 geçici maddeden oluşmaktaydı. Markalar Kanunu'nun çeşitli maddelerinde bu kanunun uygulamasının bir yönetmelikle düzenleneceğinden bahsedildiği için, daha sonra "551 sayılı Kanunun Uygulama Şeklini Gösterir Yönetmelik"⁵⁰ kabul edilmiştir⁵¹. Bu yönetmelikle 1955 tarihli Talimatname yürürlükten kaldırılmıştır⁵². Ancak daha sonra bu yönetmelikte, 1995 yılında kabul edilen yeni bir yönetmelikle yürürlükten kaldırılmıştır.

Ayrıca markalarla ilgili olarak, "Sınai Mülkiyet Hakları ile ilgili Hususlar Hakkında Yönetmelik" kabul edilmiştir⁵³. Bu yönetmelik tescil edilen marka ve ihtira beratlarıyla ilgili ilanların yayımlandığı Sınai Mülkiyet Gazetesi ile ilgili teknik hususları düzenlediği için, yönetmeliğin başlığının isabetli olmadığı ileri sürülmüştür⁵⁴.

3. 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkındaki Kanun Hükmünde Kararname

Avrupa Birliği 21.12.1988 tarihinde 89/104/AET sayılı Marka Yönergesini, 20.12.1993 tarihinde ise, 40/94 sayılı AB Marka Tüzüğü'nü kabul etmiştir. Bu yönerge ve tüzük ile birlikte birlik içinde yeknesak bir marka koruması sağlanmıştır.

Ülkemiz, Türkiye-Avrupa Topluluğu Ortaklık Konseyinin 06.03.1995 tarih ve 1/95 sayılı kararı⁵⁵ (bu karar ile Türkiye markaların korunması amacıyla Avrupa Birliği devletlerinin taraf oldukları uluslararası anlaşmalara taraf olmayı kabul etmiştir) ile fikri ve sınai mülkiyet haklarının korunması hususunda mevzuatımızı

⁵⁰ RG, 11.06.1965, S.12020.

⁵¹ **Cengiz Dilek**: Türk Hukukunda İktibas Veya İltibas Suretiyle Marka Hakkına Tecavüz, İstanbul 1995, s.38.

⁵² **Arkan**, Cilt I, s.14, dn. 7.

⁵³ RG, 09.12.1965, S.12172. 556 sayılı KHK m. 83'e göre; "Bu Kanun Hükmünde Kararname yayım tarihinde yürürlüğe girer".

⁵⁴ **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 405.

⁵⁵ Bu kararın tam metni için bkz. www.dtm.gov.tr (Erişim tarihi: 20.04.2008).

89/104 sayılı Yönerge'nin⁵⁶ esas alınması suretiyle markaları düzenleme taahhüdü altına girmiştir⁵⁷.

Bu gelişmeler paralelinde, 27 Haziran 1995 tarih ve 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin yürürlüğe girmesi ile 551 sayılı Markalar Kanunu yürürlükten kaldırılmıştır. Halen 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname yürürlüktedir⁵⁸.

556 sayılı KHK ile 551 sayılı Markalar Kanunu'nun 51, 52 ve 53. maddeleri haricindeki tüm maddeleri yürürlükten kaldırılmıştır. 556 sayılı KHK'nın hazırlanmasında 21 Aralık 1988 tarihli 'Üye Ülkelerin Markalara İlişkin Hukuki Hükümlerinin Uyumlaştırılmasına Dair Yönerge' dikkate alınmıştır. 4128 sayılı Kanun⁵⁹ ile KHK'da bazı değişiklikler yapılması yoluna gidilmiştir ve 61. maddeden sonra 61/A maddesi eklenmiş ve cezai hükümler getirilmiştir. 551 sayılı Markalar Kanunu ile marka tescil talebinde başvurabilecek kişilerin Türk vatandaşı olma zorunluluğu 556 sayılı KHK ile kaldırılmıştır⁶⁰.

Marka konusunda 556 sayılı KHK'nın getirmiş olduğu iki önemli yenilik vardır:

Bunlardan birincisi, bir işletmenin hizmetlerini diğer işletmelerin hizmetlerinden ayırt etmek için kullanılan işaretlerin de 556 sayılı KHK kapsamına alınmış olmasıdır⁶¹. Bu sayede, hizmet markalarının sadece korunması değil aynı zamanda tescil edilmesi de kabul edilmiş olmaktadır. Bu yönüyle 556 sayılı KHK, hizmet markalarını tescil etme yükümlülüğü getirilmeden bunların sadece korunmasını

⁵⁶ Yönerge ile ilgili açıklamalar için bkz. **Arkan Sabih**, "İşaret İle Marka Arasında Bağlantı İhtimali ve İltibas Tehlikesi", BATIDER, Aralık 1999, C. XX, Sayı 2, s. 6 vd. (Anılış: İltibas Tehlikesi).

⁵⁷ **Arkan**, Cilt I, s. 17; **Dirikkan Hanife**, "Tescilli Markayı Kullanma Külfeti", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998 (Anılış: Tescilli Marka), s. 219 vd.; **Tekinalp Ünal**, "Gümrük Birliğinin Türk Hukuku Üzerinde Etkileri", İÜHFİM, 1995-1996, S. 1-2, s. 68 vd. (Anılış: Makale); **Şenocak Kemal**, "Soyut Renk Markaları", Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003, s. 118.

⁵⁸ **Özel Çağlar**, Marka Lisansı Sözleşmesi, Ankara 2002, s. 29.

⁵⁹ RG, 07.11.1995, S. 22456.

⁶⁰ **Berzek Ayşe Nur**, "556 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname'de Markaların Düzenlenmesi", Prof. Dr. Oğuz İmregün'e Armağan, İstanbul 1998, s. 78.

⁶¹ **Arkan**, Cilt I, s. 36.

öngören Paris Sözleşmesi'nin (5. mükerrer) 6. maddesinden daha ileri bir düzenleme getirmektedir⁶².

İkinci yenilik ise, marka olarak kullanılacak işaretin, mal ya da ambalaj üzerine herhangi bir şekilde konulabilmesi koşulundan vazgeçilmiş olmasıdır. 551 sayılı KHK'nın 1. maddesinden farklı olarak bu koşuldan hiç söz edilmemesi şüphesiz, hizmet markalarının, 556 sayılı KHK'nın kapsamına alınmasından kaynaklanmaktadır. 556 sayılı KHK açısından önemli olan, işaretin piyasaya sunulan belli bir mal ya da hizmetle ilgili olarak kullanılma yeteneğine sahip olmasıdır⁶³.

556 sayılı KHK'nın Uygulanma Şekli Gösteren Yönetmelik⁶⁴ ise Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu Yönetmelik, 556 sayılı KHK'da belirtilen marka tescil başvurusunun yeri, zamanı ve başvuru evrakının düzenlenmesi ile markalarla alakalı diğer işlemlerde uygulanacak usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlanmıştır⁶⁵. Fakat Yönetmelik, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulanmasına Dair Yönetmelik⁶⁶'in 40. maddesi⁶⁷ ile yürürlükten kaldırılmıştır.

Ülkemizde marka ve patent gibi sınaî haklarla ilgili işlemler Sanayi ve Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülmekte iken, 4004 sayılı Kanun⁶⁸ ile verilen yetkiye dayanılarak çıkartılan 554 sayılı KHK ile "Tük Patent Enstitüsü" kısa adıyla TPE kurulmuş ve marka ve diğer sınaî mülkiyet haklarının kurulması ve korunması ile ilgili tüm görevler TPE'ye devredilmiştir⁶⁹. Bakanlık yerine TPE'nin bu görevi üstlenmesinin temel nedeni, taraf olduğumuz Paris Sözleşmesi 12. maddeden kaynaklanmaktadır. 12. maddeye göre, *her birlik ülkesi, kamuyu patentler, faydalı modeller, endüstriyel tasarımlar ve ticaret markaları gibi konularda bilgilendirmek*

⁶² Arkan, Cilt I, s.36, dn. 5.

⁶³ Arkan, Cilt I, s. 36.

⁶⁴ RG, 05.11.1995, S. 22454.

⁶⁵ Ayhan, s. 327.

⁶⁶ RG, 09.04.2005, S. 25781 (Anılış: Marka Yönetmeliği).

⁶⁷ Bu yönetmeliğin 40. maddesi şöyledir: "05.11.1995 tarihli ve 22454 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Seklini Gösterir Yönetmelik yürürlükten kaldırılmıştır". Bu yönetmeliğin tam metni için bkz. www.tpe.gov.tr (Erişim tarihi: 05.03.2008).

⁶⁸ RG, 19.06.1994, S. 21965.

⁶⁹ Özel, s. 28.

amacıyla özel bir sınai haklar servisi ve bir merkez bürosu tesis etmeyi taahhüt eder. Markaların tescili TPE tarafından tutulan Marka Sicili'ne yapıldığı için TPE Marka Hukuku açısından önemli bir yere sahiptir.

B. Uluslararası Mevzuat

1. Paris Sözleşmesi

Gerek uluslararası ticaretin gelişmesi gerekse milli mevzuatların markaları korumada yetersiz kalması sebebiyle uluslararası mevzuatların varlığını zorunlu kılmıştır. Uluslararası mevzuatta yapılan ve markalar hakkındaki ilk düzenleme 20 Mart 1883 tarihli Paris Sözleşmesi'dir. Bu antlaşmada daha sonra bazı değişiklikler yoluna gidilmiştir. 14.12.1900 tarihinde Brüksel'de, 02.06.1911 tarihinde Washington'da, 06.11.1925 tarihinde Londra'da, 31.10.1958 tarihinde Lizbon'da ve son olarak da 14.07.1967 tarihinde Stockholm'de⁷⁰ (değiştirilen metnin 1–12. maddelerine konulan çekince daha sonra kaldırılmıştır⁷¹) anlaşma metni değişikliğe uğramıştır⁷².

Paris Sözleşmesi'ne taraf olan devletler, sınai mülkiyetin korunması amacıyla Birlik oluşturmuşlardır. Sözleşme'de, *Ulusal İşlem İlkesi* geçerlidir. Daha açık bir ifade ile Birlik'e taraf olan devletlerin vatandaşları diğer taraf devletlerden birinde herhangi bir müesseseleri yahut ikametgâhları olmasa dahi sınai mülkiyet hususunda o devletin kendi vatandaşlarına tanıdığı haklardan faydalanabilecekleri belirtilmiştir. Bu sözleşmeye 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla 164 ülke üyedir⁷³. Paris Sözleşmesi üyeler arasında sadece sözleşme ilişkisi kurmakla kalmamış aynı zamanda Birlik adı verilen tüzel kişiliği haiz bir kurum oluşturmuştur⁷⁴.

⁷⁰ RG, 20.11.1975, S. 15418.

⁷¹ 29.07.1994 tarih ve 7/10464 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (RG, 23.09.1994, S. 22060).

⁷² **Arkan**, Cilt I, s. 265; **Dirikkan**, Tanınmış Markaların Korunması, s. 7; **Poroy/Yasaman**, Ticari İşletme, s. 315, **Karayalçın**, Ticaret Hukuku, s. 406.

⁷³ Sınai Haklar ile İlgili Uluslararası Anlaşmalar ve İlişkiler, Türk Patent Enstitüsü Yayınları, 2003, s. 6.

⁷⁴ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, s. 74.

Sözleşme'nin diğer önemli ilkesi ise, *Öncelik (Rüçhan) Hakkı (priority rights)*'dir. Anlaşma uyarınca, Birlik dâhilindeki devletlerden herhangi birinde tescil başvurusunda bulunan şahıs, diğer devletlerde de patent ve faydalı modeller başvurularında on iki ay, markalar ve endüstriyel tasarımlarda ise altı ay içinde tescil hususunda rüçhan hakkından faydalanabilecektir. Bu süre içinde rüçhan hakkının kullanılması durumunda, ilk başvuru ile diğer devletlere yapılan ikinci başvuru tarihleri arasında, üçüncü şahıslar tarafından yapılan başvurular hükümsüz sayılacaktır.

Ülkemiz, Lozan Barış Antlaşması'na bağlı Ticaret Mukavelenamesi'nin 14. maddesi ile Paris Sözleşmesi'nin 1911 tarihli değiştirilmiş şekline katılmayı kabul etmiş ve bu taahhüdünü 1925 yılında yerine getirmiştir. 1930 yılında kabul edilen 1619 sayılı Kanun'la Paris Sözleşmesi'nin 1925 tarihli La Haye metnine ve 1891 tarihli Madrid'de yapılan İtilafname'ye katılmamız hususunda Hükümet'e yetki verilmiştir.

2. Markaların Uluslararası Tesciline İlişkin Madrid Anlaşması

14 Nisan 1891 tarihinde Madrid'de yapılan İtilafname ile taraf devletlerden birinde yapılan markanın tescilinin merkezi bir büroya tevdi yoluyla diğer taraf devletler tarafından da korunacağı kabul edilmiştir⁷⁵. Bu anlaşma ile tek bir başvuruya dayanarak uluslararası merkezi bir büroya tescil edilerek anlaşmaya taraf diğer ülkelerde markanın korunmasını talep etme hakkı doğmuştur. Değişiklikler neticesinde şu anda uluslararası tescil, Cenevre'de bulunan Fikri Mülkiyet Dünya Örgütü'ne (WIPO) tescil edilmektedir⁷⁶.

Sınaî Mülkiyetin Korunması Hakkındaki Anlaşmanın 1934 tarihli Londra değişiklikleri de 6894 sayılı Kanun'la⁷⁷ kabul edilmiştir⁷⁸. Ancak Bakanlar Kurulu, birçok yabancı markaya uluslararası tescil olanağı sağlamasına karşılık tescil

⁷⁵ Arkan, Cilt I, s. 265.

⁷⁶ Poroy/Yasaman, Ticari İşletme, s. 315.

⁷⁷ RG, 07.02.1957, S. 9529.

⁷⁸ Karayalçın, Ticaret Hukuku, s. 406; Arkan, Cilt I, s. 265.

edilecek çok fazla Türk markası olmadığı ve Türkiye'nin döviz kaybettiği gerekçesiyle Sözleşme'den 20.07.1955 tarihli Kararname⁷⁹ ile çekilmiştir⁸⁰.

Fakat daha sonra Türkiye, AT- Türkiye Ortaklık Konseyinin 1/95 sayılı kararında vermiş olduğu taahhüt üzerine 1997 yılında Markaların Uluslararası Tescili Konusundaki Madrid Anlaşması ile ilgili Protokol'e katılmıştır⁸¹. Protokol ile Markaların uluslararası tescili ile ilgili Madrid Anlaşması'na yeni hükümler getirilmiş, bu hükümlerle bilhassa devletlerin Anlaşma'ya katılmasında yaşanan sorunların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Bu nedenle, Madrid Protokolü, Madrid Anlaşması'nı temel alan yeni bir anlaşma niteliğindedir⁸².

Protokolü inceleyecek olursak, 1. maddeye göre, bu protokole taraf olan devletler Madrid Sözleşmesi'ne taraf olan devletlerin üyesi bulunduğu Birlik'e üye olacaklardır. Protokolün 2. maddesi 1. fıkrasına göre ise; bir markanın tescili konusunda yapılan başvuru, bir akit taraf bürosunca dosyalandığı ya da markanın bir akit taraf ofisi siciline tescil edilmesi halinde, bu başvuru ya da tescilin adına yapıldığı kişi, Protokol hükümlerine tabi olmak şartıyla, markanın Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatının Uluslararası Büro siciline tescilini yaptırmak suretiyle akit taraf ülkelerinde korunmasını ancak Protokolde belirtilen koşullarla sağlayabilecektir.

Bu protokole göre, uluslararası tescil yaptırmak isteyen kişiler, kendi ülkesinde marka tescili yaptırdıktan sonra ya da sadece marka tescil başvurusunda bulduktan sonra, bu başvuruya dayalı olarak uluslararası tescil başvurusunda bulunabilir⁸³.

⁷⁹ RG, 25.07.1955, S. 9089.

⁸⁰ **Dirikkan**, Tanınmış Markaların Korunması, s. 7.

⁸¹ 05.08.1997 tarih ve 97/9731 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı (RG, 22.08.1997, S. 23088 Mükerrer).

⁸² 31 Aralık 2002 tarihi itibarıyla Madrid Protokolüne 56 ülke, Madrid Anlaşması'na 52 ülke üyedir. Ülkelerin bir kısmı hem protokole, hem de anlaşmaya üyedir. (Sınai Haklar ile İlgili Uluslararası Anlaşmalar ve İlişkiler, s. 8).

⁸³ Madrid Anlaşması'na göre ise, bu hakkın elde edilebilmesi için öncelikle kendi ülkesinde tescil yaptırmalıdır. Daha sonra uluslararası tescil için başvurabilir. (Sınai Haklar ile İlgili Uluslararası Anlaşmalar ve İlişkiler, s. 8).

Madrid sisteminin amaçları; markaların tek bir başvuru yapılarak ve tek bir dil kullanılarak Protokole taraf devletlerde tescilini sağlamak ve marka tescil edildikten sonra yapılacak olan unvan veya adres değişikliklerinin tek ve basit bir işlemle uluslararası sicile kaydedilmesini sağlamaktır⁸⁴.

3. Sahte Mahreç İşaretlerinin Men'i Hakkında Madrid Sözleşmesi

Bu sözleşme de 1891 yılında imzalanmıştır. Ülkemiz bu sözleşmeye 6894 sayılı Kanun'la⁸⁵ katılmıştır. Sözleşme metni 1911 yılında Washington'da, 1925 yılında Lahey'de, 1934'de Londra'da, 1958'de Lizbon'da ve 1967'de Stockholm'de tadil edilmiştir⁸⁶.

4. Markaların Tescili Amacıyla Mal Ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Nice Anlaşması

Markaların Tescili Amacıyla Mal ve Hizmetlerin Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin 15 Haziran 1957 yılında imzalanan Nice Anlaşması⁸⁷ 8 Nisan 1961 yılında yürürlüğe girmiştir. Anlaşma 14 Haziran 1967 yılında Stockholm'de, 13 Mayıs 1977 yılında ise Cenevre'de revize edilmiş, 28 Eylül 1979 yılında ise tadil edilmiştir⁸⁸.

Nice Anlaşması'nın 1. maddesinin 1. fıkrasına göre, Anlaşma'yı uygulayan devletler özel bir Birlik oluşturmakta ve markaların tescil amaçlarına yönelik mal ve hizmetler için ortak bir sınıflandırma sistemini kurmaktadır. Anlaşma uyarınca, devletler sınıflandırmayı esas ya da tali sistem olarak kullanabilirler. Bu bağlamda,

⁸⁴ Markaların Uluslararası Tescili ile İlgili Madrid Protokolü'nün Amaçları, Temel Özellikleri, Avantajları, Türk Patent Enstitüsü Yayınları, 2002, s. 7.

⁸⁵ RG, 07.02.1957, S. 9529.

⁸⁶ Sınai Haklar ile İlgili Uluslararası Anlaşmalar ve İlişkiler, s. 26.

⁸⁷ 12.07.1995 tarih ve 95/7094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, (RG, 13.08.1995, S. 22373). Anlaşma metni için bkz. **Karahan Sami**, Yeni Marka Hukukumuz ve İlgili Mevzuat, Konya 1996, s. 373 vd. (Anılış: Mevzuat); <http://www.wipo.int/treaties/en/classification/nice/index.html> (Erişim tarihi: 10.08.2007).

⁸⁸ **Karahan Sami**, Markanın Tescil ve Korunmasında Sınıfsal Sınırlar, Ankara Barosu Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi (FHMD), Yıl: 2005–2006, Sayı: 1, s. 14 (Anılış: Markanın Tescil ve Korunması).

Nice Anlaşması, üye olan her devleti kendi tercihi doğrultusunda bu Anlaşma'yı uygulamada serbest bırakmaktadır⁸⁹.

Nice Anlaşması'na üye olan devletler için bazı yararları mevcuttur. Örneğin; farklı ülkelerde marka korumasından yararlanmak isteyen başvuru sahiplerinin, devletlerin Nice sınıflandırılmasını kullanması ile başvurunun diğer devletlerde de aynı şekilde yapılacağı için başvuru açısından hem zaman kaybını önlemekte hem de kolaylık sağlamaktadır⁹⁰.

5. Markaların Şekil Elemanlarının Uluslararası Sınıflandırılmasına İlişkin Viyana Anlaşması

Markaların Şekil Elemanlarının Uluslararası Sınıflandırılmasını tesis eden Viyana Anlaşması⁹¹ Paris Birliği'ne üye devletlerin sınaî mülkiyet ofislerince yapılan teklif üzerine, 12 Haziran 1973 yılında hazırlanmış, 9 Ağustos 1985 yılında yürürlüğe girmiş ve 1 Ekim 1985 yılında tadil edilmiştir.

Viyana Anlaşması'ndaki sınıflandırmayı uluslararası başvuru değişimleri sırasında kullanan devletler, birden fazla sınıflandırma yapma ve zaman kaybından kurtulmuştur⁹².

6. Markalar Kanunu Anlaşması

Cenevre'de yapılan Konferans sonucunda kabul edilen Markalar Kanunu Anlaşması 1 Ağustos 1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Ülkemiz ise Anlaşma'ya 5118⁹³ sayılı uygun bulunma kanunu ile katılmıştır ve 07.04.2004 tarihinde yürürlüğe girmiştir.

⁸⁹ **Karahan**, Markanın Tescil ve Korunması, s. 15.

⁹⁰ Sınai Haklar ile İlgili Uluslararası Anlaşmalar ve İlişkiler, s. 14.

⁹¹ 12.07.1995 tarih ve 95/7094 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı, (RG, 13.008.1995, S. 22373). Anlaşma metni için bkz. <http://www.wipo.int/treaties/en/classification/vienna/index.html> (Erişim tarihi: 12.07.2007).

⁹² **Karahan**, Markanın Tescil ve Korunması, s. 16.

⁹³ RG, 14.04.2004, S.25433.

Anlaşma'nın asıl amacı; marka başvurusu, tescili ve tescil sonrası ilgili ofislerce talep edilen belgeler ve işlemlerde uluslararası uyumu sağlamaktır. Bu Anlaşma ile ofislerin dosya yükü hafifletmekte, başvuru sahipleri açısından belgeleri tamamlama süreci kısalmaktadır⁹⁴.

7. Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi

Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü (WIPO⁹⁵) 1967 yılında Stockholm'de imzalanan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü Sözleşmesi ile kurulmuştur.

Türkiye, Dünya Fikri Mülkiyet Teşkilatını kuran sözleşmeyi 1975 yılında kabul etmiştir⁹⁶.

WIPO'nun temel amaçlarını inceleyecek olursak, üye devletlerin katkılarıyla fikri mülkiyetin dünyada korunmasını sağlamak, bunun için ülkeler arasında ve gerektiğinde diğer uluslararası teşkilatlarla işbirliği yapmak, fikri mülkiyet birlikleri arasında idari işbirliğini sağlamaktır⁹⁷.

8. Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması ve TRIPS

Türkiye, Dünya Ticaret Örgütü Kuruluş Anlaşması'na 03.02.1995 tarihli 4067 sayılı Kanun'la katılmıştır. Bu Anlaşma ile ülkemiz, Anlaşma'nın 1.C numaralı eki olan 'Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Anlaşması'nı (TRIPS⁹⁸) da kabul etmiştir.

Bu anlaşma ile Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Konseyi kurulmuş ve bu anlaşmanın uygulanmasının denetimi Konsey'e bırakılmıştır. Anlaşma'ya üye olan ülkeler için meşhur olan markalar açısından ek himaye

⁹⁴ **Şirin Balcı Şükriye**, Marka Hakkı ve Korunması, Antalya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk ABD. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2007, s. 15.

⁹⁵ World Intellectual Property Organization.

⁹⁶ Bakanlar Kurulu'nun 14.8.1975 tarih ve 7/10540 sayılı kararı (RG, 19.11.1975, S.15417).

⁹⁷ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, s. 77.

⁹⁸ Agreement on Trade Related Aspects of Intellectual Property Rights.

getirmesi Anlaşma'nın önemli bir özelliğidir. Türkiye bu Anlaşma ile yükümlülük altına girmiş ve TRIPS hükümleri dikkate alınarak 556 sayılı KHK hazırlanmıştır⁹⁹.

9. Topluluk Tüzüğü

20.12.1993 tarihinde 40/94 sayılı Karar ile çıkarılan Tüzük, topluluk markası sistemini meydana getirmiştir. Avrupa Birliği sınırları içinde markasının korunmasını isteyen başvuru sahibi, üye ülkelerin ofislerine tek tek başvuruda bulunmak yerine tek bir başvuru ile korunmadan faydalanacak ve mevcut markalar topluluk markasına dönüştürülebilecektir¹⁰⁰.

III. RÜÇHAN HAKKI KAVRAMI

Markasını bir ülkede tescil ettiren şahsın, aynı markanın başka ülkelerde tescilinde menfaati olabilir. Ancak ilk ülkedeki tescil ile sonraki tesciller arasında geçecek süre içinde, markanın başka şahıslar tarafından tescili ya da kullanılması riski bulunmaktadır. Markayı ilk tescil ettiren ve diğer ülkelerde de bu markanın korunmasını isteyen kişinin, risklerle karşılaşmaması için, Paris Sözleşmesi ile '*rüçhan hakkı*' müessesesine yer verilmiştir¹⁰¹.

Rüçhan kelimesinin sözlük anlamına baktığımızda, üstünlük, yeğlik, öncelikli anlamına geldiğini görmekteyiz. Rüçhan hakkı ise, markayı tescil ettirme hususunda sahip olunan önceden doğan hak nedeniyle sıralamada öne geçme hakkı yahut bu hakkın kullanılma süresince, aynı mal ve hizmetler konusunda aynı işaret için başkaları tarafından yapılacak başvuruların kabul edilmemesini sağlayan sınırlı bir koruma olarak tanımlanabilir¹⁰².

⁹⁹ **Poroy/Yasaman**, Ticari İşletme, s. 316.

¹⁰⁰ **Dirikkan**, Tanınmış Markaların Korunması, s. 9.

¹⁰¹ **Yasaman Hamdi/Yusufoğlu Fülürya**, Marka Hukuku 556 Sayılı KHK Şerhi, C.II, İstanbul 2004, s. (Anılış: Cilt II).

¹⁰² **Taylan**, s. 45.

Markalar açısından incelediğimiz zaman rüçhan hakkının 556 sayılı KHK ve Paris Sözleşmesi'nde tanımlarına rastlamaktayız. Şimdi bu tanımları sırası ile inceleyelim.

Marka hukuku anlamında *rüçhan hakkı*; iki hakkı birlikte ihtiva etmektedir. Bunlardan ilki, 556 sayılı KHK da öngörülen sebepler dolayısıyla, rüçhan hakkı sahibinin başvurusunun daha sonraki bir tarihte yapılmış olsa dahi diğer başvurulara nazaran daha önce yapılmış sayılması; ikincisi ise, rüçhan hakkı sahibinin başvurusunun, süresi içinde başvurması koşulu ile bu süre içinde başkaları tarafından yapılan başvuruların önünde kabul edilmesidir¹⁰³.

Rüçhan hakkı, temelini Paris Sözleşmesi'nden almaktadır. Paris Sözleşmesi'ne girmiş ülkelerden herhangi birisinde tescil edilmiş bir marka diğer ülkelerde de tescilde öncelik kazanmaktadır¹⁰⁴. Paris Sözleşmesi'nin 4. maddesi uyarınca *rüçhan hakkı*; Sözleşme'ye dâhil devletlerden birinde markanın tescili için başvuru yapılması veya herhangi bir üye devlette düzenlenen sergide malların markalarıyla birlikte teşhir tarihinden itibaren 6 ay içinde markanın diğer üye devletlerde tescil ettirilmesi hususunda öncelik hakkına haiz olduğunu ifade etmektedir¹⁰⁵. Bu süre içerisinde kullanılmayan rüçhan hakları ise düşmektedir (556 sayılı KHK md. 25/I).

Yargıtay bir kararında, tescil ilkesinin rüçhan hakkından yararlanılan hallerde genişlemekte, tescilli markaya karşı tescilsiz markalara üstünlük tanımış bulunmaktadır¹⁰⁶.

Poroy/Yasaman, rüçhan hakkının kullanılması ile ilgili şu örneği vermiştir:

Bir Türk işletme sahibi, markasını tescil amacıyla Türkiye'de başvuruda bulunmuştur. Fakat aynı zamanda İtalya ve Fransa'da da (bu devletler Anlaşma'ya

¹⁰³ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N.17, s. 361.

¹⁰⁴ **İmregün Oğuz**, Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler- Ortaklıklar- Kıymetli Evrak), İ İstanbul 2005, s. 64.

¹⁰⁵ **Kubilay**, s. 300.

¹⁰⁶ Yargıtay HGK, 19.11.2003, E.2003/11-578, K.2003/703, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

taraf devletlerdir) ticari faaliyetlerine devam edeceği için tescil ettirdiği markanın bu devletlerde de korunmasını istemektedir. Bu korumaya, markayı bahsedilen ülkelerde de usulüne uygun şekilde tescil ettirerek kavuşabilir. Bu nedenle, Türkiye’de tescil başvurusunda bulunduğu tarihten itibaren 6 ay içerisinde, İtalya ve Fransa’da da usulüne uygun olarak tescil başvurusunda bulunursa aynı marka için başkası tarafından müracaat edilmiş ve bu müracaat tescil edilmiş olsa dahi bu tescil geçerli kabul edilmez ve Türk marka sahibinin başvurusu üstün kabul edilir yani kendisine rüçhan hakkı tanınır¹⁰⁷.

Yabancıların tescil hususunda yararlanacakları rüçhan hakları da, 556 sayılı KHK’nın 25 ve 26. maddelerinde düzenlenmiştir¹⁰⁸. Bu bağlamda rüçhan hakkı yabancı marka sahibine sınırlı koruma sağlar ve yalnız aynı markanın altı aylık rüçhan hakkı süresi içerisinde Türkiye’de başka bir şahıs adına tesciline mani olur¹⁰⁹.

Altı aylık süre içerisinde kullanılmayan rüçhan hakları düşer. Bu konu ile ilgili bir Yargıtay kararı şöyle demektedir: “*Olayda davacı tarafın 551 sayılı Kanunun 12. maddesinin b bendi gereğince ve Sinai Mülkiyetin himayesine mahsus 20 Mart 1885 tarihli Paris İttihadı Mukavelesinin 6894 Sayılı Kanunla tasdik edilmiş ve Fransa bu mukavelesinin taraflarından bulunmuş olması itibariyle davacının kural olarak dava hakkı mevcut ise de aynı kanunun 20. maddesinin*

¹⁰⁷ **Poroy/Yasaman**, Ticari İşletme, s. 345; Bu konuyla ilgili bir Yargıtay kararı şöyle demektedir: “...Dava, marka haklarına tecavüz ve haksız rekabetin önlenmesi ile maddi ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Her ne kadar, mahkemece 09.02.2000 tarihli bilirkişi raporu hükme dayanak yapılacak dava reddedilmiş ise de, davacı tarafça bilirkişi raporuna ciddi itirazlar getirilmiş olduğu halde, mahkemece bilirkişilerden bu itirazları karşılayan ek rapor alınmadığı gibi, itirazlar karar gerekçesinde de yeterince tartışılmamıştır. Davacı taraf özellikle, güzellik yarışmaları düzenlemenin şirketin faaliyet alanında olduğunu belirterek şirket anasözleşmesinin amaç ve konusu başlıklı üçüncü maddesinin fotokopisini ibraz etmiş, (Queen Of Turkey) ibareli markasının Almanya’da 26.05.1995 tarihinde tescil ettirdiği rüçhan hakkına dayanarak, 25.07.1995 tarihinde Türk Patent Enstitüsü nezdinde tescil talebinde bulunduğunu, işletme adı olarak tescil ve ilan edilen (Queen Of Turkey) ibaresinin TTK.nun 48/3 ncü maddesindeki yasaklama kapsamında sayılamayacağını açıklamıştır. Bu durumda mahkemece, evvel emirde davacının (Queen Of Turkey) markası ile ilgili, Türk Patent Enstitüsü’nden rüçhanlı tescil işlemi dahil olmak üzere başvuru ve tescil belgelerinin istenilmesi, bundan sonra, davacı tarafın tüm itirazlarını karşılayacak şekilde bilirkişilerden rapor alınması ve elde edilecek sonuca uygun bir karar verilmesi gerekir...” 11. HD, 03.05.2001, E.2001/1556, K.2001/3871, Kazancı İçtihat Bilgi Bankası.

¹⁰⁸ 551 sayılı Markalar Kanunu açısından rüçhan hakkı hakkında bkz. **Dönmez İrfan**, En Son İçtihatlarla Açıklamalı Markalar ve Haksız Rekabet Davaları, Ankara 1987, s. 42 vd.

¹⁰⁹ **Arkan Sabih**, ‘Yabancı Markaların Türkiye’de Korunması’, BATIDER, Haziran 1999, C. XX, Sayı 1, s. 5 (Anılış: Yabancı Markalar).

birinci fıkrası hükmüne müsteniden haiz bulunduğu rüçhan hakkını ikinci fıkrada yazılı 6 aylık hak düşürücü süre içinde kullandığı sübuta ermediğine göre davacı vekilinin temyiz itirazları yerinde değildir”¹¹⁰.

Yine bağlantılı olarak başka bir kararında ise; “...Dava konusu olayda davacı markası, davalıdan önce Paris Sözleşmesine dahil bulunan Kore’de sicile tescil ettirilmiş olduğuna göre, yine ilke olarak davacı markası aynı sözleşmeyi imzalamış bulunan Türkiye’de olarak koruma altında bulunmaktadır. Dava konusu olay açısından tescilsiz dahi olsa bir işaret veya markanın ticari hayatta kullanılması şartıyla daha sonra aynı markanın tescil edilmesine itiraz ve dolayısı ile dayalı hükümsüzlük iddiasında bulunabilme imkânı tanınmış bulunmaktadır. Davacının markasını süre içerisinde Türkiye’de tescil yönünden rüçhan hakkını kaybetmiş olması, koşulları oluşan bu düzenleme açısından haklarını ileri sürmesine bir engel teşkil etmez. Bu durumda mahkemece, distribütörlük ve marka tescil belgelerine, savcılık soruşturma evrakına, bilirkişi kurulu raporu ve ek raporuna dayanılarak davacının Kore ‘de tescilli “Grin Nicci” marka ve logolu saatlerin distribütörü olduğu, davalının “griniccı” adı ve aynı logoyu kendi adına tescillinin ürünlerin aynı olması nedeniyle davacı markası ve logosu ile iltibas yarattığı, davalının “Türk Malı” ibaresi eklemesinin markaların ayırt ediciliğini sağlamaya yetmediği gerekçesiyle davalı markasının terkinine...”¹¹¹.

Rüçhan hakkı, örnekle açıkladığımız gibi uluslararası anlaşmaya dayanılarak tescil yolu ile yahut sergilerde teşhir edilmek suretiyle kazanılmaktadır¹¹². Yani rüçhan hakkı birincisinde, öncelikli başvurudan doğmakta ve başvuru sahibine başka devletlerde de başvuru yapma konusunda öncelik hakkı tanımakta; ikincisinde ise, öncelikli teşhirden doğmakta ve aynı veya başka devletlere başvuru yapma hususunda bu şahsa öncelik tanımaktadır¹¹³.

¹¹⁰ Yargıtay 11. HD, 20.05.1975, E.1975/1259, K.1975/3463, YKD., C. II, 1976, S. 6, S. 844.

¹¹¹ Yargıtay 11.HD, 29.01.1999, E.1998/5372, K.1999/256, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

¹¹² **Poroy/Yasaman**, Ticari İşletme, s. 346.

¹¹³ **Bozgeyik**, s. 51.

Bu bağlamda 556 sayılı KHK iki rüçhan hakkına yer vermiştir. Bunlardan ilki yabancı ülkede yapılan başvurudan doğan *başvuru* ya da *birlik rüçhanı* (*convension priority*, ikincisi ise *sergi rüçhanı* (*exhibition priority*) dır¹¹⁴. Rüçhan hakkı belli bir sürede kullanılması gereken bir öncelik hakkı olmakla beraber, başvuru rüçhanı marka hakkını coğrafi alan, sergi rüçhanı ise zaman bakımından genişletmekte ve güçlendirmektedir¹¹⁵. Rüçhan hakkı, öngörülen süre içerisinde ve belirtilen usule uygun olarak kullanılması şartı ile hak sahibine diğer tescillerle başvuruları engelleme ve markaya öncelikli sahip olma imkânı vermektedir¹¹⁶. 556 sayılı KHK'nın 25. maddesinde Paris Sözleşmesi'nin hükmü olan başvuru rüçhan hakları, 26. maddesinde ise sergilerdeki teşhirden doğan rüçhan hakları düzenlenmiştir. 27. maddede, rüçhan hakkının hüküm ve sonuçlarını ne zaman doğuracağı; 28. maddede ise rüçhan hakkı belgesinin verilmesi ile ilgili hükümler bulunmaktadır¹¹⁷. Şimdi bu kavramları sırasıyla inceleyelim.

IV. RÜÇHAN HAKKININ KAZANILDIĞI HALLER

A. BAŞVURU RÜÇHANI

1. Genel Olarak

Tescil talebinden doğan *başvuru rüçhanının* temeli, Paris Sözleşmesi'nde yer almaktadır. Paris Sözleşmesi'nin rüçhan hakkını düzenleyen 4/C maddesinde, bu Sözleşme'ye dâhil olan ülkelerden birinde usulüne uygun olarak marka talebinde bulunan kişi veya kanuni halefleri, diğer ülkelerde (Birlik ülkelerinde) bu talebin sağladığı rüçhan hakkından altı aylık süre içinde yararlanabilecekleri kabul edilmiştir. Birliğin herhangi bir devletinin yerel mevzuatına göre yapılmış olağan bir başvuruya eş düşen veya Birlik üyesi devletler arasındaki iki veya çok taraflı sözleşmeler uyarınca yapılmış başvuruların rüçhana hak kazandıracağı kabul edilmektedir¹¹⁸.

¹¹⁴ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N.17, s. 361.

¹¹⁵ Aynı anlamda, **Suluk Cahit**, Tasarım Hukuku, Ankara 2003, s. 193.

¹¹⁶ **Bozgeyik**, s. 51.

¹¹⁷ **Noyan Erdal**, Marka Hukuku, Ankara 2006, s. 177.

¹¹⁸ **Oytaç Kutlu**, Karşılaştırmalı Markalar Hukuku Endüstriyel Tasarımlar İçerikli, 2002, s. 231–232.

Başvuru rüçhanı, yukarıda belirttiğimiz üzere 556 sayılı KHK'nın 25/I c.1. maddesinde düzenlenmiştir. Bu madde uyarınca, Paris Sözleşmesi'ne taraf olan devletlerden birinin vatandaşı olan veya bu devletlerden birinde ikametgahı veya işler durumunda bir ticari müessesesi bulunan gerçek veya tüzel kişiler, bu devletlerden herhangi birinde bir markanın tescili için yetkili mercilere usulüne uygun olarak yaptıkları başvuru tarihinden itibaren altı ay süre ile aynı mal ve hizmetlere ilişkin olarak aynı marka için tescil belgesi almak üzere Türkiye'de başvuru yapmak konusunda rüçhan hakkına sahiptirler. Rüçhan hakkından faydalanmak için, markanın tescili için usulüne uygun olarak yaptıkları başvuru tarihinden itibaren altı aylık hak düşürücü süre içinde, aynı marka için tescil belgesi almak üzere Türkiye'de başvuruda bulunmak zorunludur¹¹⁹. Bu süre içinde kullanılmayan rüçhan hakları düşer.

Sözleşme hükmü uyarınca, süreler ilk başvuruda bulunulduğu tarihten itibaren başlamaktadır ve tevdi günü süreye dahil edilmez¹²⁰.

2. Ülkesellik İlkesinin İstisnası ve Rüçhan Hakkı

556 sayılı KHK ile sağlanan ülkesel marka koruması, markanın TPE marka siciline tescili yolu ile elde edilir. Türk Hukuku'nda esasen marka tescili veya tescilli marka kullanma zorunluluğu olmamakla beraber (ihtiyarilik prensibi), tescil ile markanın 556 sayılı KHK hükümleri çerçevesinde özel olarak korunmasını sağlar (556 sayılı KHK md. 6)¹²¹. Bir markanın tescili için talepte bulunabilecek kişiler 556 sayılı KHK'nın 3. maddesinde belirtilmiştir. 3. maddeye göre, Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ikametgahı olan veya sınai veya ticari faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişilerce veya Paris Sözleşmesi yahut Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) Kuruluş Anlaşması hükümleri dahilinde başvuru hakkına sahip kişiler TPE'ye başvurabilirler. Madde hükmüne göre başvuruda bulunacak kişileri şu şekilde sıralayabiliriz:

¹¹⁹ Ayhan, s. 370.

¹²⁰ Noyan, s. 177.

¹²¹ Kaya Arslan/Ülgen Hüseyin/Teoman Ömer/Helvacı Mehmet/Kendigelen Abuzer/Nomer Ertan N. Füsün, Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006, s. 365.

1. Türkiye’de ikametgahı olan gerçek ya da tüzel kişiler: Tüzel kişilerin ikametgahı olmamasına rağmen hükmü geniş yorumlamak suretiyle tüzel kişiler açısından idare merkezlerinin bulunduğu yeri ikametgahları olarak kabul etmek yerinde olacaktır¹²².

2. Türkiye’de sınai veya ticari faaliyette bulunan kişiler: Bu hükme Türkiye’de ikametgahı ya da idare merkezi bulunmayan gerçek ve tüzel kişiler girmektedir. Türkiye sınırları içinde sınai veya ticari faaliyette bulunan bu kişiler hakkında hangi ülkenin vatandaşı veya hangi devletin kanunlarına göre kurulduklarının araştırılması zorunluluğu bu hükümle ortadan kalkmaktadır. Türkiye’de sınai veya ticari faaliyette bulduklarına dair evrakın başvuru evrakı ile birlikte ibrazı zorunludur¹²³. Söz konusu belgenin talep edilmesindeki amaç, teşebbüs veya ticari işletmeleri bulunmayan kişilerin ihtiyat markaları tescil ettirmek suretiyle marka ticareti yapmalarının ve balon olarak nitelendirebileceğimiz gereksiz başvurularda bulunulmasının önlenilmesidir. Marka Yönetmeliği’nde bu şekilde bir şarta yer verilmemiştir ve şu an halen tasarı halinde bulunan Markaların Korunması Hakkında Kanun’da da bu şart kaldırılmıştır¹²⁴.

3. Paris Sözleşmesi’ne göre başvuru hakkına sahip olan kişiler: Sözleşme’ye taraf olan devletlerin vatandaşı olan kişiler, Türkiye’de ikametgah ya da işletmeye sahip olmasalar dahi, markalarının tescili için başvuruda bulunma hakkına sahiptirler (md. 2.1–2). Paris Sözleşmesi’ne dahil olmayan devlet vatandaşları da, Sözleşme’ye üye devletlerden birinde ikamet etme veya gerçek ve işler durumda bir sınai veya ticari işletmeye sahip olması koşulu ile tescil başvurusunda bulunabilirler. Sözleşme’ye taraf olan devletlerden birinde tescil edilmiş markanın Türkiye’de tescili için yapılan başvuru ancak tescilin üçüncü kişilerin müktesep haklarına zarar vermesi, işaretin ayırım gücünden yoksun olması ahlak ve adaba aykırı bulunması ve halkı aldatıcı nitelikte olması halinde

¹²² Arkan, Cilt I, s. 55.

¹²³ Arkan, Cilt I, s. 56.

¹²⁴ Kaya /Ülgen, s. 367.

reddolunabilir (Paris Sözleşmesi md. 6, 4. mükerrer)¹²⁵.

4. Bunların dışında kalan ancak Türkiye uyuğundaki kişilere kanunen veya fiilen marka koruması sağlayan (karşılıklılık ilkesi) devletlerin uyuğundaki gerçek veya tüzel kişilerdir (556 sayılı KHK md. 3/I-II)¹²⁶.

556 sayılı KHK da başvuru hakkı sahipleri belirlenirken uyrukluk yerine ikametgah-idare merkezi ve Türkiye’de sınai veya ticari faaliyette bulunma kıstasları esas alınmıştır. Uyrukluk ilkesi ise, karşılıklılık ilkesi nedeniyle marka tescili talebinde dikkate alınmaktadır¹²⁷.

556 sayılı KHK’nın 8/III. maddesine göre ise, tescil edilmemiş bir marka üzerinde hak elde edilmişse yahut Türkiye’de hiç kullanılmamasına rağmen ülkemizde o marka tanınıyorsa Türkiye’de korumadan yararlanabilir¹²⁸.

Kural olarak, marka ancak tescil edildiği ya da kullanıldığı ülkede korunur. Örneğin, Almanya’da tescilli olan bir markanın sırf bu tescile dayanarak Türkiye’de korunma talebinde bulunması mümkün değildir. Zira ülkesellik ilkesine göre, ülkemizde sadece Türk mevzuatında yer alan düzenlemelere uygun olarak korunması öngörülen markalar korunma hakkına haizdirler¹²⁹.

Markanın sadece tescil edildiği ülkede korunması nedeniyle diğer ülkelerde tescil edilen bir markanın Türkiye’de korunabilmesi için ülkemizde de korunma talebinde bulunması gerekmektedir. Fakat her ülke için aynı anda birden fazla ülkede korunma talebinde bulunmak pratikte çok fazla işe yaramamaktadır. İşte bu noktada Paris Sözleşmesi 4. maddesi ve 556 sayılı KHK’nın 25. maddesi vd. uyarınca, markasını tescil ettiren kişiye daha sonra inceleyeceğimiz üzere bazı haklardan yararlanma imkanı sağlamaktadır. Bu sayede Türkiye’de henüz marka tescil edilmemiş olsa dahi sınırlı bir koruma marka açısından geçerli olacaktır.

¹²⁵ Arkan, Cilt I, s. 57.

¹²⁶ Kaya /Ülgen, s. 366.

¹²⁷ Kaya /Ülgen, s. 366.

¹²⁸ Yasaman Hamdi/Yusufoğlu Fülürya, Cilt II, s. 796.

¹²⁹ Yasaman Hamdi/Yusufoğlu Fülürya, Cilt II, s. 796.

3. Rüşhan Hakkının İlk Başvurudan Bağımsız Nitelikte Olması

Rüşhan hakkı açısından, ilk talep tescil hakkından bağımsız bir hak olup, talep edilmediği sürece hüküm ve sonuçlarını doğurmaz. Ancak ikinci tescilin talep edilmesi halinde, ilk tescil nedeniyle sahip olunan haklar hukuki sonuçlarını doğurur.

Rüşhan hakkı, bağımsız bir hak olarak, tek başına üçüncü kişiye devredilebilir¹³⁰. Marka sahibi, ilk tescilden sonra markanın diğer ülkelerde tescili için başvuruda bulunabilir. Genel kaide bu olmakla beraber, marka hakkı sahibi, markasını belli bir ülkede kullanılmak üzere başka bir şahsa devredebilir. Bu durumda markanın devri sadece devredilen ülke için geçerli olacaktır¹³¹. Örneğin, marka hakkı sahibi A, Fransa ile sınırlı kalması şartı ile marka üzerindeki hakkını üçüncü kişi olan B'ye devredebilir. Bu durumda markanın Fransa için devredildiği şahıs B, bu hakka istinaden diğer ülkelerde tescil başvurusunda bulunamaz. Bu hak gerçek marka sahibi olan A'ya aittir, B tarafından kullanılabilmesi mümkün değildir. Devir sadece Fransa açısından geçerli olacaktır.

Paris Sözleşmesi 6/III. maddesine göre, Sözleşme'ye taraf olan devletlerden birinde tescil edilmiş olan marka, markanın ilk tescil edildiği ülke de dahil olmak üzere, diğer Birlik ülkelerde tescil edilen markalardan bağımsız niteliktedir. Daha açık bir ifade ile Paris Sözleşmesi'ne göre de marka hakkı, sadece tescil edildiği ülke ile sınırlıdır. Bu hüküm ile bir markanın farklı ülkelerde farklı şahıslara devredilebilmesine¹³² ve tesciline olanak tanınmıştır¹³³.

556 sayılı KHK tarafından, bu şekilde yapılan bir devir yasaklanmamıştır. 556 sayılı KHK'nın 8/II. maddesine göre; marka sahibi, markasının, ticari vekili veya temsilcisi adına tescili konusunda izin verme hakkına haizdir. Bu durumda,

¹³⁰ Yasaman Hamdi/Yusufoğlu Fülürya, Cilt II, s. 786.

¹³¹ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 786.

¹³² Devir için ayrıntılı bilgi için bkz. **Arkan**, Cilt II, s. 177.

¹³³ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 786.

marka hakkı sahibinin, markanın başka bir ülkede kendisinden başka biri adına tescili konusunda muvafakat edebileceği de kabul edilmiştir¹³⁴.

Rüçhan hakkı yukarıda izah ettiğimiz üzere, ilk tescil talebinden bağımsız bir haktır ve üçüncü kişilere devredilebilir. Bu durumda, markanın gerçek sahibi olan ilk tescili talep eden kişi, bir ülkede kullanılmak üzere rüçhan hakkını üçüncü kişiye devredebilir. Ancak burada asıl önemli olan husus, markayı Türkiye’de tescil ettirmek ve rüçhan hakkından yararlanmak isteyen kişinin, rüçhan hakkından yararlanabilecek kişilerden biri olması zorunluluğudur. Sadece gerçek marka hakkı sahibinin rüçhan hakkından faydalanabilecek kişi olması, rüçhan hakkının, devralan kişi tarafından kullanılması için yeterli değildir¹³⁵.

Paris Sözleşmesi, sadece markaları düzenleyen bir sözleşme olmayıp, aynı zamanda fikri sınai hakları da genel olarak düzenlemektedir. Bu bağlamda markalar hakkında boşluk bulunan durumlarda diğer maddelerden yararlanılabilir. Zira bazı hükümler tüm hakları kapsayacak şekilde genel olarak düzenlenmiştir. Patentlerde geçerli olan “rüçhan hakkının bağımsızlığı” ilkesi markalar açısından da uygulanabilir. Patent mevzuunda verilen bazı önemli kararlarda; rüçhan hakkından yararlanma hakkını haiz olmayan bir kişinin temsilci aracılığı ile dahi bu haktan yararlanamayacağı belirtilmiştir. Ancak daha öncede yukarıda değindiğimiz üzere, rüçhan hakkından yararlanma hakkını haiz olmayan kişi rüçhan hakkını bu hakka haiz olan üçüncü bir kişiye devredebilir. Bu durumda rüçhan hakkından yararlanacak olan kişi patenti kendisi adına tescil ettirebilir. Paris Sözleşmesi uyarınca bu şekilde yapılan devirler muvazaa¹³⁶ teşkil etmezler¹³⁷.

Fransa’da Yargıtay’ın patentle ilgili vermiş olduğu bir kararda belirtildiği üzere; *Paris Sözleşmesi’nde temelini bulan rüçhan hakkı, yapılan ilk başvurudan*

¹³⁴ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 786.

¹³⁵ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 787.

¹³⁶ Muvazaa “ tarafların üçüncü kişileri aldatmak maksadı ile fakat kendi gerçek iradelerine uymayan ve aralarında hüküm ve sonuç meydana getirmeyen bir görünüş yaratmak hususunda anlaşmaları” olarak tanımlanabilir. Muvazaa için ayrıntılı bilgi için bkz. **Eren Fikret**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1998, s. 324 vd.; **Kılıçoğlu Ahmet**, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2005, s. 115 vd.

¹³⁷ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 788.

bağımsızdır. Bir patentin Fransa’da tescil edilmesi halinde, bu patent devredilirse, sözleşmeden aksi anlaşılmadığı sürece, patent hakkı münhasıran Fransa’da kullanılmak üzere devredilmiş olur. Sözleşme’de yer alan “bağlı tüm hakların, herhangi bir çekince veya istisna olmaksızın devri” şeklindeki ifade, patent hakkına bağlı rüçhan hakkının devri olarak algılanamaz. Bu şekildeki bir ifadeye rağmen, patent hakkının, Fransa’da kullanılmak üzere devredildiği kabul edilmiş ve Yargıtay, rüçhan hakkının devredilmediği yönünde görüş bildirmiştir¹³⁸. Aynı esaslar, marka hakkının tescilinde kullanılan rüçhan hakkı için de geçerlidir. Rüçhan hakkını kullanmayı haiz olmayan bir kişi, bu hakkı kullanmaya muteber olan bir başka şahsa, markayı ve rüçhan hakkını Türkiye’de tescil ettirmesi için devredebilir. Devir halinde; rüçhan hakkını devralan kişi, markayı Türkiye’de tescil ettirirken, yapılan ilk tescile istinaden, rüçhan hakkından yararlanabilir¹³⁹.

Markayı ilk defa tescil ettiren şahıs, şayet markanın ilk tescilinin yapıldığı ülkede devredilmesine karar verirse, bu devrin markanın münhasıran o ülkede kullanılması için devredildiği şeklinde yorumlanması yerinde olacaktır. Aksi takdirde, markayı ilk tescilin yapıldığı ülkede devreden kişinin, diğer ülkelerde de tescili için muvafakat verdiği şeklinde yorumlamak hakkaniyete aykırıdır.

Bu bağlamda tekrar etmek gerekirse, rüçhan hakkı, ilk başvurudan ayrı ve bu başvuruya tanınan haklardan tamamen bağımsız bir haktır¹⁴⁰. Markanın devri sözleşmesi, taraflar arasında aksine bir anlaşma olmadığı müddetçe, sadece o ülkenin coğrafi alanı ile sınırlıdır. Bu şekilde yapılan bir devir halinde, markayı ilk tescil ettiren kişi, diğer ülkelerde markanın tescil edilmesi hususunda rüçhan hakkına sahiptir ve bu hakkını istediği şekilde herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın kullanabilir. Markanın gerçek sahibi olan kişi, ilk tescilini veya tescil talebini, o ülkede kullanılmak üzere devretmiş olsa dahi markanın diğer ülkelerde kendi adına tescil hakkı korunmaktadır. Markayı ilk tescil ettiren kişi, markanın gerçek sahibi

¹³⁸ Cass. Com. 18 juin 1996; PIBD, no. 619/1996, III, p. 513 (**Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, dn. 12, s. 788’den naklen).

¹³⁹ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 788.

¹⁴⁰ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 788.

sıfatı ile kendi adına tescil ettirebileceği gibi bu ülkelerde kullanmak üzere markayı devredebilir.

Rüçhan hakkının; rüçhan hakkını kullanabilecek bir kişiye devri halinde, hakkı devralan kişi önceki tescile dayanabilir. Bu durum rüçhan hakkının bağımsızlığı ve başka bir ülkede kullanılmasının devredilebilmesi ilkelerine de ters düşmez.

Rüçhan hakkı, sadece bu hakkı kullanmayı haiz olan bir şahsa değil aynı zamanda da bu hakkı kullanmaya muktedir olmayan bir kişiye devredilebilir. Devir açısından herhangi bir yasak söz konusu değildir. Daha açık bir ifade ile rüçhan hakkının devrinde devralan kişinin bu hakkı haiz olup olmadığı araştırılmaz. Ancak, rüçhan hakkını devralan şahıs, şayet bu hakkın kullanılması için gerekli olan şartları yerine getirmediği müddetçe, rüçhan hakkından yararlanamaz. Bu durumda, rüçhan hakkından faydalanamayan kişi bu hakkını bu haktan yararlanabilecek üçüncü bir şaksa pek tabî ki de devredebilir. Yapılan devir geçerlidir ve devralan adına markanın tescilini sağlayan bu işlem hak doğurucu niteliktedir¹⁴¹.

4. Başvuru Rüçhanından Faydalanma Şartları

a. İkinci Tescil Başvurusunun İlki ile Aynı Markayı ve Aynı Mal veya Hizmetleri Kapsaması

Ülkemizde ilk tescil başvurusuna dayanarak rüçhan hakkından yararlanmak isteyen kişi, aynı marka ve aynı mal veya hizmetlerle ilgili olarak başvuruda bulunmalıdır. Marka Hukuku, doğrudan doğruya ve sadece markayı korumaz. Markanın soyut bir kavram olması nedeniyle sadece kullanıldığı mal ve hizmetlere bağlı olarak korunur. Daha açık bir ifade ile bir işaret sadece bu özelliği nedeniyle korunmaz, koruma işaretin kullanıldığı tescil edildiği mal ve hizmetlerle bağlantılı olarak kullanılabilir¹⁴².

¹⁴¹ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 787.

¹⁴² Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 789.

Türkiye’de markanın tescili için rüçhan hakkından yararlanmak isteyen kişi için iki hususta ayniyet aranmaktadır: markalar arasında ayniyet ve tescilin talep edildiği mal ve hizmetler açısından ayniyet. 556 sayılı KHK’nın 7/II-b. Maddesinde ayniyetle alakalı olarak şu ifadeye yer verilmiştir: aynı veya ayırt edilemeyecek kadar benzer olması aranmalıdır¹⁴³. Tescil konusu mal ve hizmetlerin, ilk tescilden daha geniş olmaması ve farklı mal ve hizmetleri içermemesi gerekmektedir¹⁴⁴. Ancak ikinci tescilde, ilk tescilden farklı olarak ilk tescilin daha dar bir bölümü tescile konu olabilir. Daha açık bir ifade ile tescil genişletilemez fakat daraltılabilir.

Ayniyet şartı ile ilgili olarak, markanın ayırt edici karakterini zedelemeyecek nitelikte bazı değişiklikler yapılabilir. Bu durum, ayniyet şartına aykırılık teşkil etmez. Bu konu ile ilgili ATAD’ın önemli kararları bulunmaktadır.

ATAD’ın 18 Temmuz 1998 tarihli kararında; *Yunanistan’da tescilli bulunan ‘Think Pad’ isimli marka ile topluluk markası olarak tescili talep edilen ‘Thinkpad’ markalarının aynı marka sayılıp sayılmayacakları ile ilgilidir. Bu kararda, dava konusu markalar arasındaki farklılıkların ‘de minimis’ olduğu ve dolayısıyla markaların aynı marka olarak kabul edilebileceği sonucuna varılmıştır. Bu ayniyet karşısında, Yunanistan’da tescilli bulunan ‘Think Pad’ markasına dayanarak ‘Thinkpad’ markası için öncelik hakkının talep edilebileceği belirtilmiştir*¹⁴⁵.

2002 tarihli ‘TOPFLOW’ kararında; *Fransa’da tescili talep edilen ‘TOP FLOW’ markasının tescil talebine dayanılarak ‘TOPFLOW’ markasının Topluluk Markası olarak tescili talep edilmiştir. Markaların incelenmesi sonucunda, ‘TOP FLOW’ markasının ‘TOPFLOW’ markasının tescilinde dayanak olarak kullanılmayacağı, ilk tescil edilen markanın iki kelimedden oysa rüçhan hakkından yararlanarak tescili talep edilen markanın tek kelimedden oluştuğu gerekçesi ile rüçhan hakkı talebinde kurallara aykırı bir durumun varlığına karar verilmiştir. Bu karar üzerine tescili talep eden vekil ‘TOPFLOW’ markasının ‘TOP FLOW’ olarak düzeltilmesini talep etmiştir. Bu talep markanın esaslı olarak değiştirilmiş olacağı*

¹⁴³ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 789.

¹⁴⁴ Arkan, Cilt I, s. 63

¹⁴⁵ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 790.

gerekçesi ile reddedilmiştir. Bu karar üzerine, talepte bulunan vekili OHMİ nezdinde markanın düzeltilmesi ve verilen ilk kararın iptalini talep etmiştir. Bunun üzerine OHMİ 'TOPFLOW' markasının 'TOP FLOW' olarak düzeltilmesinin esaslı bir değişiklik teşkil etmeyeceğini 'TOP' ve 'FLOW' arasında bir boşluğun bırakılması ile markanın anlamının telaffuzunun değişmediğini iki kelime arasında bir boşluk bırakılmasının esaslı bir değişiklik olarak algılanamayacağını belirterek bu kararın 'THINKPAD' kararı ile aynı yönde olduğuna karar verilmiştir. OHMİ, 'TOPFLOW' olarak tescili talep edilen markanın 'TOP FLOW' olarak değiştirilmesine ve tescil prosedürünün buna göre devam etmesine karar verilmiştir¹⁴⁶.

'THINKPAD' ve 'TOPFLOW' kararlarında kelimeler arasında boşluk bırakılmasının markanın anlamını ve telaffuzunu değiştirmedığını, kelimeler arasındaki boşluk bırakılmasının markanın esaslı olarak değiştirilmesi olarak algılanamayacağını göstermektedir. Ancak, kararlar arasında önemli bir fark vardır. 'THINHPAD' kararında 'THINK PAD' markasına dayanılarak 'THINPAD' markası için öncelik hakkının dermeyan edilebileceği kabul edilirken 'TOPFLOW' kararında 'TOP FLOW' v 'TOPFLOW' markaları arasındaki farklılıkların esaslı olmayacağı kabul edilmekle beraber 'TOP FLOW' markasına dayanılarak 'TOPFLOW' markasının tescili için rüçhan hakkının kullanılıp kullanılamayacağı üzerinde hiç durulmamıştır¹⁴⁷.

ATAD'ın vermiş olduğu TELEYE kararında ise; *Amerika'da tescili talep edilen 'TELEEEYE' markasına dayanılarak 'TELEEEYE' markasının Avrupa Topluluk Markası olarak tescil edilmesi talep edilmiştir. Ancak daha sonra, tescil talebinde bulunan vekil maddi bir hatanın oluştuğunu ve esasen, tescili talep edilen markanın 'TELEEEYE' markası olmayıp, 'TELEEEYE' markası olduğunu belirterek, talepte yer alan markanın bu şekilde düzeltilmesini istemiştir. İncelemeyi yapan makam, iki marka arasında, anlam, görünüm ve yazı tarzındaki farklara değinerek, düzeltme talebini reddetmiştir. Bu karar üzerine, OHMİ nezdinde dava açılmıştır. Mahkeme, talepte bulunanın iradesinin 'TELEEEYE' markasının tescilli olduğunu; tashih talebinin kötüniyetli yapılmadığını; 'TELEEEYE' ve 'TELEEEYE' markaları arasındaki*

¹⁴⁶ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 791.

¹⁴⁷ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 791.

*farkın esaslı bir fark sayılmadığını ‘TELEYE’ markasının ‘TELEEEYE’ olarak değiştirilmesi talebinin kabul edilmesi gerektiğini karara bağlamıştır*¹⁴⁸.

‘TOPFLOW’ ve ‘TELEYE’ kararlarından markalar arasındaki ayniyetin mutlaka olması gerekeceği sonucuna ulaşılamaz. Zira bu konuların üzerinde hiç durulmamıştır. Tescili talep edilen marka esaslı surette değiştirilmedikçe ilk tescil edilen marka ile aynı olabilmek için gerekli değişikliklerin yapılması gerektiği sonucuna varılmıştır¹⁴⁹.

Bu kararlar ışığında, Paris Sözleşmesi’nin 4. maddesinde, rüçhan hakkının kullanılması için marka başvurusunun yeterli olduğu belirtilmekle beraber, 4. mükerrer 6. maddesinde korumadan yararlanabilmek için, markanın ilk ülkede tescil edilmesi gerekmektedir. Her iki madde de, markanın ilk tescil edildiği şekliyle tescil edilmesi gerektiği kuralı mevcuttur. Ancak, Sözleşmesi’nin 4. mükerrer 6. maddesinin C-2 madde hükmü uyarınca, markanın ilk tescil edildiği ülkedeki şekline karakteristik özelliklerini zedelemeyecek olan küçük değişiklikler nedeniyle, markanın tescili reddedilemez¹⁵⁰.

Bahsedilen bu hükmün rüçhan hakkı açısından da geçerli olması gerektiği ileri sürülmektedir. Bizimde haklı bulduğumuz görüşler uyarınca, önceki tescile istinaden yapılan ikinci tescil başvurularında ilk tescilden farklı olarak ortaya çıkan küçük şekli hataların rüçhan başvurusunu etkilemeyeceği görüşündeyiz. Zira ayırt edici niteliğine zarar vermeyen aynı sayılacak kadar benzer olan ve ayırt edici

¹⁴⁸ **Yasaman/Yusufoglu**, Cilt II, s. 790.

¹⁴⁹ **Yasaman/Yusufoglu**, Cilt II, s. 791.

¹⁵⁰ **Yasaman/Yusufoglu**, Cilt II, s. 792; Bu konuyla ilgili bir Yargıtay kararı şöyle demektedir: “...Paris Sözleşmesinin 6. maddesinin 4. mükerrer şekline göre, menşe devlette usulüne uygun şekilde tescil edilmiş olan marka, diğer üye devletlerde de aynen tevdi kabul edilecek ve korunacaktır. Bu markanın tescili ancak işaretin, korumanın talep edildiği devlette üçüncü kişilerin kazanılmış haklarına zarar vermesi, ayırım gücünden yoksun olması, ahlak ve adaba aykırı olması ve halkı aldatıcı nitelikte olması şartıyla reddolunabilir. Dava konusu olayda, davalı unvanın da yer alan işaretin mahiyetine göre davacı haklarını etkilemediği, davacıya ait markanın Paris Sözleşmesine taraf birçok ülkede tescil ettirilmiş bulunduğu anlaşılmasına göre 556 sayılı KHK’nin 3. maddesi ve Paris Sözleşmesinin 6. maddesi 4. mükerrer maddesine göre Türkiye’de tesciline engel bir durum bulunmamaktadır...” HGK, 27.02.2002, E.2002/11-62, K.2002/115, Sinerji Mevzuat ve İçtihat Programı.

niteliğine halel getirmeyen hatalar nedeniyle rüçhan başvurusunun reddedilmesi hakkaniyete de aykırı düşecektir.

b. İlk Başvurunun Usulüne Uygun Olması

ba. Başvurunun İlk Başvuru Olması

Rüçhan hakkı, Paris Sözleşmesi'ne taraf olan veya olmayan devletlerde yapılan *ilk başvurudan* doğmaktadır. Sözleşme'ye taraf olan veya olmayan devletlerde yapılan başvurularda başvuru sahibi açısından farklı sonuçlar doğmaktadır. Bu konuya ilerleyen bölümlerde değinilecektir.

Rüçhan hakkının ortaya çıkabilmesi için, ilk başvurunun süresi içinde yapılmış olması ve ilgili devletin yetkili mercilerince bu başvurunun kabul edilmiş olması gerekmektedir. Ayrıca ilk başvuru, başvurunun yapıldığı devletin de mevzuatına uygun olmak zorundadır¹⁵¹ (556 sayılı KHK md. 25/I; Paris Sözleşmesi md. 4. A. 2).

Başvurunun hak düşürücü süre niteliğinde olan altı aylık süre içerisinde yapılmış olması halinde, rüçhan hakkının doğduğu tarihten itibaren üçüncü kişiler tarafından yapılacak rüçhan hakkına konu olan tescil başvurusunun mal veya hizmetler itibariyle kapsamındaki başvurular ve bunlar adına yapılacak marka tescilleri hüküm ifade etmez (556 sayılı KHK md. 25/II)¹⁵².

Rüçhan hakkının doğumu açısından, başvurunun yapıldığı ülkede tescilin fiilen yapılması ya da yapılmamasının pratikte bir önemi yoktur. Kazanılan rüçhan hakkı, tescil başvurusunda gösterilen marka ve bu markanın kullanılacağı mal ya da hizmet sınıfı ile ilgilidir. Daha açık bir ifade ile ilk başvuruda bulunulan marka ile daha sonra gösterilen markanın *aynı* olmaması halinde rüçhan hakkının varlığından söz etmek mümkün değildir. Paris Sözleşmesi'nde rüçhan hakkı, sadece fabrika ve

¹⁵¹ Arkan, Cilt I, s. 62; Bozgeyik, s. 53.

¹⁵² Karahan, Ticari İşletme, s. 162.

ticaret markaları için kullanılırken (md. 4. A), 556 sayılı KHK da hizmet markaları için de rüçhan hakkından faydalanma olanağı getirilmiştir (md. 25/II-26)¹⁵³.

Rüçhan hakkı başvurusunu Türkiye açısından incelediğimizde ise; yapılan başvurunun 556 sayılı KHK'nın 23. maddesinde belirtilen şartları taşıması halinde, 29. maddenin 1. fıkrası uyarınca yahut eksikliklerin süresi içerisinde düzeltilmesi halinde 30. maddenin 4. fıkrası uyarınca kesinleştiği takdirde, rüçhan hakkı ilk başvuru tarihi itibarıyla doğmuş kabul edilir. Başvurunun usulüne uygun olarak yapılıp yapılmadığı hususunda, rüçhan hakkının kullanılacağı ülke olan Türk Hukuku değil, ilk başvurunun yapıldığı ülkenin mevzuatı hükümleri uyarınca belirlenecektir¹⁵⁴.

556 sayılı KHK da yer verilmemesine rağmen, gerek Paris Sözleşmesi gerekse AT Topluluk Markası Tüzüğü'nde '*ilk başvuru*' ilkesine bir istisna getirilmiştir. Sözleşme'nin 4. C. 4. maddesine göre, ilk başvuru olmasa dahi, yapılan ikinci başvuru, ilk başvuru olarak kabul edilir ve bu başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde rüçhan hakkı talep edilebilir. Topluluk Markası Tüzüğü md. 29/IV'de bu görüşü desteklemektedir. Ancak bu istisna için gerekli şartlar yerine getirilmelidir. Bu şartlar:

1. Yapılmış olan ilk başvuru ile ikinci başvurunun konusu aynı olmalıdır.
2. Her iki başvurunun da aynı ülkede yapılması gerekir.
3. İkinci başvurunun yapıldığı tarihte, ilk başvuru talebi reddedilmiş, geri çekilmiş veya terkedilmiş olmalıdır. Bu halde başvuru üçüncü kişilerin incelemelerine tabi tutulmamış olacak ve buna bağlı haklar doğmamış olacaktır.
4. İlk başvuru, henüz rüçhan hakkına dayanak olarak kullanılmamış olmalıdır¹⁵⁵.

¹⁵³ Arkan, Cilt I, s. 63.

¹⁵⁴ Bozgeyik, s. 53.

¹⁵⁵ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 794.

Bu şartların gerçekleşmesi halinde, yapılan ilk değil ikinci başvuru rüçhan hakkına esas teşkil eder. İkinci başvurunun tarihi, rüçhan hakkının talebi için başlangıç noktası olarak kabul edilir¹⁵⁶.

bb. Başvurunun Usulüne Uygun Olması

Paris Sözleşmesi'nin 4. A. 3. maddesine göre, usulüne uygun başvuru olması halinde rüçhan hakkının temelini oluşturur. Bu hükme göre, uygun yapılan başvuru, ilk başvuru tarihini belirler. Başvurunun yapılmasından sonraki işlemlerin bir önemi yoktur. Daha açık bir ifade ile usulüne uygun başvuru yeterlidir. Usuli uygunluk yeterlidir, esasta uygunluk gerekli değildir¹⁵⁷.

Sözleşme'nin 1883 tarihli metninde 'kurallara uygun olarak yapılmayan bir başvurunun rüçhan hakkına kaynak teşkil etmeyeceği belirtilmiş ancak bu uygunluğun esasa ya da usule ilişkin olup olmadığını belirtmemiştir. Bu muğlaklığın giderilmesi amacıyla 1934 yılında Londra'da yapılan konferansta 'uygunluğun' ilk tescilin yapıldığı ülke hukukuna göre belirleneceği düzenlenmiş fakat yine Uygunluğun ne anlama geleceği hususu belirsizliğini korumuştur. 1958 yılında Lizbon'da yapılan konferansta, rüçhan hakkını doğması için gerekli olan uygunluğun usuli olması gerektiği belirtilmiştir. AT Topluluk Markası Tüzüğü'nün 29/III. maddesinde de paralel yönde düzenleme yapılmıştır. Bu hüküm uyarınca, normal bir başvurudan anlaşılması gereken, sonucu ne olursa olsun yapılmış olduğu tarih belirlenebilen her başvurudur¹⁵⁸.

Rüçhan hakkının doğması için asıl önemli olan husus, başvurunun usulüne uygun yapılmasıdır. Başvurudan sonra işlemlerin devam etmesi ya da tescilin gerçekleşmesi zorunluluğu yoktur. Başvurunun sonradan geri çekilmesi veya reddedilmesi rüçhan hakkının kaybedileceği anlamına gelmeyecektir. (Paris Sözleşmesi md. 4.A.3). Daha açık bir ifade ile başvuru sonrasında başvuru ile alakalı

¹⁵⁶ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 794.

¹⁵⁷ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 794.

¹⁵⁸ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 795.

herhangi bir menfi durumun ortaya çıkması halinde dahi bu durumdan rüçhan başvurusu olumsuz yönde etkilenmeyecek ve kullanılmasını engellemeyecektir¹⁵⁹.

5. Rüçhan Başvurusu

Rüçhan başvurusu tek başına kullanılabilen bir hak değildir; ancak bir markanın tescil başvurusu ile birlikte talep edilebilir. Marka tescili talebiyle verilecek olan başvuru dilekçesinde, talebin rüçhan hakkına dayandırıldığı belirtilmelidir¹⁶⁰.

Rüçhan talebi, markayı Türkiye’de yetkili mercilere usulüne uygun olarak yapılan başvuruyu öncelikli yasal korumaya kavuşturmayı ve bazı başka başvuru ve tescilleri engellemeyi amaçlar. Bu nedenle, rüçhan hakkının zamanında ve usulüne uygun olarak kullanılması gerekmektedir. Marka Yönetmeliği’nin 7/III. maddesi f. bendi uyarınca, başvuru yapıldığı zaman rüçhan hakkının bir başvuru veya sergiye dayandığı ve hangi tarihte ortaya çıktığı belirtilir. Rüçhan hakkının varlığını ve kullanma şartlarını ispata yarayan belgenin ise hemen ibrazı zorunlu değildir¹⁶¹.

Marka Yönetmeliği’nin 7/II. maddesine göre, markasının tescil edilmesini talep eden başvuru sahibi veya vekili, ekteki (Ek:1) Marka Tescil Başvuru Formu örneğine uygun olarak A4 kâğıdına daktilo veya bilgisayar çıktısı halinde hazırlanmış başvuru dilekçesini TPE’ye verir. El yazısıyla doldurulan başvuru dilekçeleri kabul edilmez.

Tescil başvurusu sırasında başvuru sahibi önceki bir başvuruya dayanan rüçhan hakkından yararlanmak istiyorsa, ilk başvurunun yapıldığı devletin yetkili makamından alınacak rüçhan hakkı belgesinin aslı veya noter tasdikli sureti ve bu belgenin noter tasdikli Türkçe çevirisini ve rüçhan hakkı talebi ücretinin ödendiğini gösterir belgeyi başvuru dilekçesine eklemek zorundadır (Marka Yönetmeliği md. 8/f-h).

¹⁵⁹ Arkan, Cilt I, s. 63; Bozgeyik, s. 54.

¹⁶⁰ Noyan, s. 178.

¹⁶¹ Bozgeyik, s. 54.

Başvuru sırasında rüçhan hakkının kullanılması için, matbu başvuru formunun (TPE-M-101) üzerindeki ilgili yerlerin ve rüçhan hakkı kullanımına ilişkin ödeme bilgilerini içeren marka rüçhan talep formunun (TPE-M-118) doldurularak teslim edilmesi gerekir¹⁶².

İlk başvurudan doğan rüçhan hakkı, rüçhanlı başvuruda gerekli bilgilerin verilmesi ve marka tescil başvuru formunun ilgili alanlarının doldurulması ile kullanılmış olur (556 sayılı KHK md. 28/I c. 1). Yetkili merci olan TPE, rüçhanlı başvuru ile ilgili talepte sadece normal bir marka başvurusu¹⁶³ açısından değil aynı zamanda da rüçhan hakkının doğumu ve kullanılabilirliği bakımından 556 sayılı KHK'nın 25, 27 ve 28. maddelerinde belirtilen; başvuru, hakkın doğumu ve hakkın kullanılabilmesi süreye ilişkin şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini de değerlendirir¹⁶⁴ (556 sayılı KHK md. 29/I).

TPE tarafından yapılan inceleme sonucunda, başvuruda 23. maddede yer alan şartların yerine getirilmediği ve rüçhan başvurusunda eksiklikler olduğu tespit edilirse, Enstitü söz konusu eksiklerin yönetmelikte öngörülen süre içinde giderilmesini başvuru sahibine bildirir (556 sayılı KHK md. 30/I). Üç aylık süre içinde eksikliklerin giderilmesi halinde başvuru yapıldığı an itibariyle kesinleşmiş olur (556 sayılı KHK md. 30/III).

Marka Yönetmeliği'nin 10. maddesi 2. fıkrasına göre, 1. fıkrada belirtilen belgeler başvuru anında verilmiş ise başvuru, bu belgelerin Enstitüce alındığı gün, saat ve dakika itibarıyla kesinlik kazanır¹⁶⁵. Bu belgeler başvuru anında verilmez veya belirtilen şartlara uygun bulunmaz ise bu eksikliklerin giderilmesi için Enstitü tarafından *iki aylık* süre verilir. Bu durumda başvuru, eksiklikleri giderilen belgelerin Enstitüce alındığı gün, saat ve dakika itibarıyla kesinlik kazanır.

¹⁶² **Bozgeyik**, s. 54.

¹⁶³ Bir marka başvurusunun Enstitü tarafından incelemeye alınabilmesi için bu Yönetmeliğin 7. maddesinde belirtilen bilgileri içeren başvuru dilekçesi ile 8 inci maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen belgelerin ve uygulanabilir durumlarda (c), (e) ve (h) bentlerinde belirtilen belgeler ile başvuru sahibinin Türkiye'de ikametgâhının bulunmaması halinde (d) bendinde belirtilen belgenin başvuru anında Enstitüye verilmesi şarttır (Marka Yönetmeliği md. 10/1).

¹⁶⁴ **Bozgeyik**, s. 55.

¹⁶⁵ **Noyan**, s. 179.

Birinci fıkraya kapsamında dışında kalan ancak Kanun Hükümünde Kararname ve Marka Yönetmeliği uyarınca verilmesi gereken sair belgelerde eksiklik olması halinde de eksiklikler iki aylık süre içerisinde giderilmelidir. Ancak bu eksiklikler başvuru tarihinin kesinleşmesini önlemez (Marka Yönetmeliği md. 10/III).

Verilen süre içerisinde eksiklikleri tamamlanmayan marka tescil başvurusu yapılmamış sayılır ve bu tür başvurularda ödenen ücretler Enstitüye gelir kaydedilir. Ancak Marka Yönetmeliği'nin 8. maddesinin (h) bendinde belirtilen belgenin başvuru anında veya bu Yönetmeliğin 8. maddesinin (f) ve (g) bentlerinde belirtilen belgelerin üç aylık süre içerisinde, Enstitüye verilmemesi halinde başvuru sadece rüçhan hakkından yararlanamaz (556 sayılı KHK md. 28, 30/son; Marka Yönetmeliği md. 10/IV). Daha açık bir ifade ile şayet başvuru sahibi, rüçhan hakkına ilişkin belgeleri üç aylık süre içerisinde ibraz etmezse rüçhan hakkından yararlanma talebi yapılmamış sayılır. Yine başvuru ile birlikte rüçhan talebinde bulunulmakla beraber, ilgili ücretin yatırılmaması¹⁶⁶ ya da ücretin yatırıldığını gösterir belgenin aslının ibraz edilmemesi de aynı sonucu doğuracaktır. Her iki durumda da başvuru, rüçhan talebi dikkate alınmadan deđerlendirilecektir¹⁶⁷.

Yukarıda bahsettiğimiz hallerde, rüçhan hakkının doğumu ya da kullanım koşullarının gerçekteşmemesi durumunda sadece rüçhan hakkı açısından sonuç doğurur, tescil başvurusuna herhangi bir menfi etkisi olmaz (556 sayılı KHK md. 30/IV). Başvuru ile birlikte rüçhan hakkı talep edilmekle birlikte hakkın doğumu ya da kullanımı ile ilgili gerekli şartların yerine getirilmemesi veya eksikliklerin giderilmemesi halinde marka başvurusu rüçhan talebi dikkate alınmaksızın değerlendirilmeye devam edilir. Rüçhan hakkından faydalanmak amacıyla gerekli şartlarının yerine getirilmemesinin en ağır neticesi şüphesiz rüçhan hakkının kaybıdır¹⁶⁸ (Paris Sözleşmesi md. 4.D.4). şayet rüçhan hakkı başvurusu, mevcut diğer başvuruları ve/veya üçüncü kişiler adına yapılmış tescilleri engellemek

¹⁶⁶ Marka Yönetmeliği md. 27/2'ye göre: "Ücretler hizmeti talep edenden alınır. Ücreti, kanunî süresi içerisinde tam olarak ödenmeyen talepler reddedilir...".

¹⁶⁷ **Bozgeyik**, s. 56.

¹⁶⁸ **Karahan**, Hükümsüzlük Davaları, s. 34.

amacıyla kullanılıyorsa, böyle bir olasılık halinde marka tescil işlemlerine devam edilmesinin pratikte bir anlamı kalmayabilir. Zira rüçhan hakkından yoksun bu başvuru üçüncü kişilerin söz konusu başvuru ve tescilleri nedeniyle yetkili merci tarafından re'sen veya itiraz üzerine reddolunarak sonuçsuz kalma tehlikesiyle karşılaşabilir¹⁶⁹.

Başvuru sahibi, rüçhan hakkına konu olan marka ile mal veya hizmetlerde değişiklikleri kapsamayan; başvuru sahibinin adı ve adresindeki hatalar, imla hatalarına ilişkin yanlışlıkların düzeltilmesi, başvurunun incelenmesi işlemleri aşamasında söz konusu olur. (556 sayılı KHK md. 37). Bu bağlamda, düzeltilebilecek yanlışlıklar esasa ilişkin olmayan şekli hataları kapsamaktadır¹⁷⁰.

Markanın başvuru sahibi veya bunların vekili tarafından yapılan, marka siciline, belgelere, yazışmalara, Bültene veya Gazeteye yansımış olan, başvuru sahibinin adı ve adresindeki hatalar ile ifade ya da kopyalama hatalarının ve aşikâr hataların düzeltilmesine ilişkin talebin, hatanın yer aldığı belgenin veya yazışmanın Enstitü tarafından gönderildiği veya Gazetede/Bültende yayımlandığı tarihten itibaren 2 ay içerisinde yapılması gerekir (Marka Yönetmeliği md. 24/I). Fakat rüçhan hakkı için başvuru sırasında talepte bulunulduğu takdirde şayet Marka Yönetmeliği'nin 8/I. maddesi h fıkrasında belirtilen belge teslim edilmemişse, bu hususun sonradan düzeltilebilmesine imkan yoktur.

Rüçhanlı başvurunun yapılması ve rüçhan talebinin incelenmesinden sonra rüçhan talebinin yerinde görülmesi halinde rüçhan hakkının varlığı, bu hakkın doğum tarihi ile birlikte marka tescil belgesi ile sicile aşağıdaki şekilde şerh verilir:

"Bu markanın tescili için ilk defa idaresine tarih ve sayı ile müracaat edildiği anlaşılmış olup, bu tarihten itibaren rüçhan hakkı bulunmaktadır." (Marka Yönetmeliği md. 31/I–III).

¹⁶⁹ **Bozgeyik**, s. 56.

¹⁷⁰ **Kaya /Ülgen**, s. 371.

B. SERGİ RÜÇHANI

1. Genel Olarak

Rüçhan hakkı esas itibariyle, tescil başvurusu ile birlikte talep edilir. Ancak bununla birlikte bir markanın bunu taşıyan mal veya hizmetlerle beraber teşhir edilmesi o markaya ilişkin başvuru ve tescil hususunda bir rüçhan hakkını da beraberinde getirir. Rüçhan talebi ile birlikte hakkın doğumundan itibaren yapılan diğer başvuru ve tesciller hükümden düşer¹⁷¹.

Tescil başvurusundaki markanın kullanılacağı malları veya hizmetleri Türkiye'de açılan milli ve milletlerarası sergilerde veya Paris Sözleşmesi'ne taraf ülkelerde açılan resmi veya resmi olarak tanınan sergilerde teşhir eden kişiler, sergideki teşhir tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye'de aynı markayı tescil ettirmek için başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır (556 sayılı KHK md. 26/I).

556 sayılı KHK'nın 26/I. maddesine göre, *markanın kullanılacağı mal veya hizmetlerin sergilerde teşhirinden* bahsetmekle beraber, konu markanın korunması olduğu için, '*markanın, ilişkin olduğu mal ve hizmetlerle birlikte sergilerde teşhiri*' şeklinde yorumlanması gerekir. Tescil başvurusunda gösterilen markanın kullanılacağı mal veya hizmetler, sergide görünür şekilde resmi açılış tarihinden önce sergilenmişse, rüçhan süresi malların sergiye konulduğu veya hizmetin sergilendiği tarihten itibaren işlemeye başlayacaktır (556 sayılı KHK md. 26/II)¹⁷².

2. Sergi Kavramı

Sergi sözcüğünün kelime anlamı günlük dilde daha dar bir anlama sahiptir. Panayır veya fuar boyutuna ulaşmayan sınai veya fikri ürün tanıtımlarını ifade eder. Oysa fikri ve sınai mülkiyet hukukunda sergi, ister panayır ister fuar boyuntunda olsun her türlü ürün teşhirini kapsamaktadır.

¹⁷¹ **Bozgeyik**, s. 57.

¹⁷² **Arkan**, Cilt I, s. 63; **Bozgeyik**, s. 57.

Rüçhan hakkına esas teşkil eden ‘sergi’ kavramı için 556 sayılı KHK da açık bir tanım yapılmamıştır. 556 sayılı KHK’nın 26. maddesinin uygulanmasında, şu an ilga edilen Yurt İçinde Fuar Düzenlemesine Dair Yönetmelik¹⁷³ hükümlerine yollama yapılmaktaydı. Yönetmeliğin ilga edilmesi ile birlikte bu alanda bir boşluk oluştuğu kuşkusuzdur.

İlga edilen Fuar Yönetmeliği’nin 17/II. maddesinde *sergi* kavramına yer verilmiştir. Hüküm uyarınca *sergi*; fuar dışında kalan ve el sanatları ve benzeri ürünlerin tanıtım ve satışını amaçlayan yerler¹⁷⁴ şeklinde tanımlanmaktadır. 556 sayılı KHK’nın 26. maddesinde bahsedilen sergi ile daha önce ilga edilmiş olan Fuar Yönetmeliği’nde bahsedilen sergi kavramları birbirinden farklıdır.

Fuar Yönetmeliği’nin 5. maddesinde tanımı yapılan ve sergi kavramına karşılık olarak kabul edilen *fuar*; ticarete konu mal ve hizmetler ile tarım ve sanayi ürünlerine ilişkin teknolojik gelişmelerin, bilgilerin ve yeniliklerin tanıtım amacıyla sergilendiği, yurtiçi ve uluslararası düzeyde bilgi alışverişi, teknik işbirliği, geleceğe yönelik ticari ilişki kurulması ve geliştirilmesi olanaklarının sağlandığı, belirli asgari altyapı özelliklerini taşıyan fuar alanlarında düzenlenen, tarih ve süreleri önceden belirlenen organizasyonlardır.

556 sayılı KHK da tanımı yapılan ‘sergi’ ile Fuar Yönetmeliği’nde tanımına yer verimli olunan fuar kelimeleri aynı anlama gelmektedir. Söz konusu yönetmelik hükmünün ikinci fıkrası; *..tanıtımında sergi sözcüğü kullanılmakla beraber bu niteliklere uygun olarak yapılan düzenlemelerin de fuar sayılacağını* öngörmektedir. Anılan yönetmeliğin 5. maddesinde şekli bir tanımlama yoluna gidilmiştir. Belirli şartların yerine getirilmesi şartıyla yapılan organizasyonlar için ‘sergi’ ya da ‘fuar’ kelimelerinin kullanılması herhangi bir farklılık yaratmayacaktır¹⁷⁵.

¹⁷³ RG. 27.06.2000, S. 24092, MÜLGA RGT: 01.02.2006 (Anılış: Fuar Yönetmeliği).

¹⁷⁴ “Yurt İçinde Fuar Düzenlenmesine Dair Yönetmelik” ile yürürlükten kaldırılan 27.12.1995 tarih ve 22506 S. RG’de yayınlanan “Yurt İçinde Fuar, Sergi ve Panayır Düzenlenmesine Dair Yönetmelik” m. 11 *sergiyi* şu şekilde tanımlamıştır: “*Sergi*; daha çok el sanatları ve benzeri alanlara dahil ürünlerin ticari amaçla tanıtımı, teşhir ve satışına yönelik küçük organizasyonlardır”.

¹⁷⁵ **Bozgeyik**, s. 58.

Tanıtım isminde sergi sözcüğü kullanılmakla birlikte yukarıdaki fıkradaki niteliklere uygun olarak yapılan düzenlemeler de fuar kabul edilir (Fuar Yönetmeliği md. 5/II). İlgâ edilen yönetmelikten anlaşılacağı üzere, yukarıdaki tanıma uygun olarak rüçhan hakkı, fuarlarda teşhir edilen mallar üzerinde kullanılan markalar için söz konusudur ve 5/II. maddesinde de belirtildiği üzere tanıtım isminde her ne kadar sergi sözcüğü geçse dahi 5. maddeye uygun olarak yapılacak organizasyonlar fuar olarak kabul edilmiştir¹⁷⁶.

İlgâ edilen Fuar Yönetmeliği'nde gerek yurt içi fuar¹⁷⁷ gerekse uluslararası fuar kavramı açıklanmış ve şartlarından bahsedilmiştir.

Fuarlar, yerel kamu idarelerince bölgesel olarak düzenlenecek olanlar hariç, Bakanlıktan yurt içi fuar düzenleme yetki belgesi alan, anonim veya limited şirketler tarafından düzenlenir (Fuar Yönetmeliği md. 12/I). Bahse konu olan şirketlerin Sanayi ve Ticaret Bakanlığı Genel Müdürlüğü'nden yetki belgesi alması zorunludur. Genel Müdürlükçe yapılan inceleme sonucunda, başvuruları uygun görülen şirketlere beş yıl süreli "Yurt İçi Fuar Düzenleme Yetki Belgesi" verilir (Fuar Yönetmeliği md. 15/I).

Fuarlar, Resmi Gazetede yayımlanan ve Fuar Takviminde belirtilen yer ve zamanda düzenlenir. Takvimde belirlenen ve Resmi Gazete'de ilan edilen düzenlemeler için, ayrıca izin alınmaz. Fuarlar dışında kalan ve daha çok el sanatları ve benzeri alanlara dahil ürünlerin tanıtımı ve satışına yönelik sergiler, belli bir bölgede veya yörede mutaden tekrarlanan, genellikle tarım ve hayvancılıkla ilgili panayırılar ile bu iki özelliği birden taşıyan etkinlikler, o yerin en üst mülki amirinin izni ile düzenlenir (Fuar Yönetmeliği md. 17).

Yurt Dışında Fuar Düzenlenmesine ve Değerlendirilmesine İlişkin Tebliğ¹⁷⁸ uyarınca *yurt dışı fuar*; Türk ihraç ürünlerinin tanıtılması ve pazarlanması amacıyla

¹⁷⁶ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 804.

¹⁷⁷ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N. 23, s. 363.

¹⁷⁸ RG, 19.02.2007, S. 26439.

yurt dışında düzenlenen; Türk İhraç Ürünleri Fuarı, Sektörel Türk İhraç Ürünleri Fuarı, Yabancı Firma Katılımlı Fuar ve Milli Katılım Organizasyonunu ifade eder (Fuar Tebliği md. 3/I. p).

Uluslararası fuar ilga edilen Yönetmeliğin 11. maddesinde düzenlenmiş ve bir fuarın uluslararası nitelik taşıması için gerekli şartlardan bahsedilmiştir. Bu madde uyarınca uluslararası bir fuar için;

1. Mal ve hizmetlerin perakende satışlarının yapıldığı
2. Bir fuarın aynı ad altında ve sektör bazında en az 3 yıl veya üst üste 3 defa yapılmış olması
3. Genel olarak, doğrudan ve dolaylı (temsilcileri kanalıyla) yabancı katılımcı sayısı, tüm katılımcılara göre en az %15 olması
4. Yine doğrudan ve dolaylı yabancı katılımcıya satılan net m² stand alanı büyüklüğünün toplam stand alanının %10'undan az olmaması
5. Yabancı ziyaretçi sayısının, toplam ziyaretçi sayısı içerisinde en az %2,5'a ulaşması.

Söz konusu hükmü incelediğimiz takdirde, bir fuarın uluslararası nitelik kazanabilmesi için önemli olan iki temel unsur göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki fuarın belirli bir süre tekrar etmesi yani *devamlılık* unsurunun gerekliliğidir. Diğeri ise, *yabancılık* unsurudur. Yabancılık unsuruna değinecek olursak, çok baskın olmamakla beraber yabancılık kavramının fuar içinde kendisini hissettirmesidir. Gerek fuara katılan ziyaretçi ve yabancı firma sayısının gerekse fuar içinde yabancılara satılacak olan stand alanının kaplayacağı alanın belirli bir oranın üstünde tutulması hedeflenmiştir. Bu nedenle yeni düzenlenecek olan yönetmelikte yurt içi fuar ve uluslararası fuar ayırımına gidilirken bilhassa yabancılık ve devamlılık

unsurunun göz ardı edilmemesi gerekmektedir. Aksi takdirde yurt içi ve uluslararası fuar kavramlarının pratikte birbirlerinden farkı kalmayacaktır.

3. Sergi Rüçhan Hakkının Kaynağı: Teşhir

Sergi rüçhanının oluşabilmesi için teşhir edilmesi zorunludur. Tescil başvurusundaki markanın kullanılacağı mal veya hizmetleri Türkiye'de açılan milli ve milletlerarası sergilerde veya Paris Sözleşmesi'ne taraf ülkelerde açılan resmi veya resmi olarak tanınan sergilerde teşhir eden 3. maddenin birinci fıkrasında yazılı gerçek veya tüzel kişiler, sergideki teşhir tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye'de marka tescil ettirmek için başvuru yapma konusunda rüçhan hakkından yararlanır (556 sayılı KHK md. 26/I).

Arkan'a göre, 556 sayılı KHK 26/I. maddesinde markanın kullanılacağı mal ve hizmetlerin sergilenmesi gerektiğinden bahsedilmiş olsa da, rüçhan hakkının kazanılması açısından, mal veya hizmetlerle birlikte markanın da sergide teşhir edilmesi yani markayı taşıması koşulu ile teşhir edilmesi gerekmektedir¹⁷⁹.

Tescil talebine dayanan başvuru rüçhanının aksine sergi rüçhanından faydalanabilmek için, markanın kullanılacağı tüm mal ve hizmetlerin sergilenmesi gerekmektedir. Sergide teşhir edilmeyen hiçbir mal veya hizmetler için rüçhan hakkından faydalanma imkanı yoktur. Sergi rüçhanına bağlı olan koruma, teşhir edilemeyen mal ve hizmetlere teşmil edilemez¹⁸⁰.

Rüçhan hakkının doğabilmesi için teşhire konu olan markanın ait olduğu mal ve hizmetlerle birlikte ve bu mal ve hizmetler için sergilenmesi gerekmektedir. Teşhir, fuar veya sergiye katılan ve ziyaret eden herkesin görebileceği şekilde yapılmalıdır. Fakat bu marka ve malların herkes tarafından görülmüş olması zorunlu değildir¹⁸¹. Teşhirin aşağıdaki iki özellikten birine sahip bir sergide yapılması gerekmektedir:

¹⁷⁹ **Arkan**, Cilt I, s. 63.

¹⁸⁰ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 807.

¹⁸¹ **Bozgeyik**, s. 60.

1- Türkiye’de açılan milli ve milletlerarası sergiler

2- Paris sözleşmesi’ne taraf ülkelerde açılan resmi veya resmi olarak tanınan sergiler¹⁸².

Teşhirin hangi özellikleri taşıması gerektiğini belirttikten sonra sergi rüçhanının ortaya çıkabilmesi için gerekli olan şartlara değinmek yerinde olacaktır. Bu şartları şu şekilde sıralamak mümkündür:

Söz konusu malların Türkiye’de “milli ve milletlerarası” veya Paris Sözleşmesi’ne taraf olan ülkelerde “resmi veya resmi olarak tanınan” sergilerde teşhir edilmiş olması gerekir. Kamu tüzel kişisinin özel sektörün menfaatlerini korumak amacıyla hareket etmesi önem teşkil etmez. Bu kavramlardan “milli” ile resmi ancak uluslararası olmayan sergiler kastedilmiştir. “Resmi” veya “milli” ile herhangi bir kamu kurumu ya da tüzel kişisi tarafından düzenlenen sergiler ifade edilmektedir. Resmi kavramı aynı zamanda mevzuatta adı bulunan veya kanunda yer alan kurumlar şeklinde tanımlamak da mümkündür¹⁸³. *Tekinalp*’in vermiş olduğu örnekte olduğu gibi Odalar Birliği’nin veya Deniz Ticaret Odası’nın düzenlemiş olduğu sergi “resmi”, TÜSİAD tarafından düzenlenmiş olan sergi ise *milli* özellik taşır ancak resmi değildir. “Resmîlik ilkesi sadece “milli” kavramı için gereklidir. Daha açık bir ifade ile “milletlerarası” kavramı için resmîlik ilkesi gerekli değildir¹⁸⁴. TÜSİAD tarafından düzenlenen ve yabancı firmaların katılımına izin verilen sergiler “milletlerarası”dır.

Türkiye’de açılan sergilerde teşhir olunan mal veya hizmetlerle ilgili rüçhan belgesi sergilerin yetkili mercileri tarafından verilir. Bu belgede teşhir olunan mal veya hizmetlerin türleri ve malın veya hizmetlerin sergide görünür şekilde sergilendiği tarih ile serginin resmi açılış tarihi gösterilir (556 sayılı KHK md. 26/III). Hüküm uyarınca, markanın kullanıldığı malların ve hizmetlerin doğru şekilde

¹⁸² **Noyan**, s. 180.

¹⁸³ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N.23, s. 363.

¹⁸⁴ **Meran Necati**, Marka Hakları ve Korunması, Ankara 2004, s. 122.

tespit edilebilmesi için, teşhir edilen malların çeşidi veya teşhir edilen hizmetlerin cinsinin açıkça belirtilmesi gerekmektedir.

Yabancı ülkelerde teşhir edilen mal veya hizmetlere ilişkin belgenin ise, serginin açıldığı devletin yetkili mercileri tarafından da verilmesi şarttır (556 sayılı KHK md. 26/IV).

Hükümde yer alan “*yabancı ülkeler*” kavramının ne olduğu sorusunu açıklamak yerinde olacaktır. “*Yabancı ülke*” kavramı ile anlaşılması gereken 556 sayılı KHK’nın 26/I. Maddesinden de anlaşılacağı üzere, Paris Sözleşmesi’ne taraf olan ülkelerdir. Rüçhan hakkından yararlanabilmek için serginin Türkiye ya da Paris Sözleşmesi’ne taraf olan ülkelere birinde açılması gerekmektedir. Paris Sözleşmesi’ne taraf olan ülkelere açılan resmi veya resmi olarak kabul edilen sergilerde teşhir edilen mal veya hizmetler için, serginin açıldığı ülkenin mercileri tarafından düzenlenen ve teşhir edilen malların çeşidi veya teşhir edilen hizmetlerin cinsini belirten ve malın veya hizmetin sergide görünür şekilde sergilendiği tarihi ve resmi açılış tarihini gösterir bir belgenin verilmesi şarttır¹⁸⁵.

4. Marka Korumasının Etkisizleşmesi: Sergileme

556 sayılı KHK’nın 26/V. maddesine göre, “*başvurusu yapılmış veya tescil edilmiş bir markanın kullanılacağı malların Türkiye’de açılan sergilerde teşhir edilmesine ve sergi bittikten sonra ülkesine geri gönderilmesine engel olunmaz*”. Bu hükümde de mal veya hizmetlerin marka ile teşhirinden bahsedilmektedir. Bu hüküm uyarınca, yabancı bir ülkede başvurusu yapılmış veya tescil edilmiş bir markayı taşıyan ve dışarıdan getirilen mal ve hizmetlerin Türkiye’de ki bir sergide teşhiri mümkün olup, sergileme ve sergi sonunda bu mal ve hizmetlerin yurt dışına geri gönderilmesi engellenemez¹⁸⁶. Bu durumda marka sahibi tescilli markasının aynen ve karıştırmaya neden olacak şekilde benzerinin aynı mallarda kullanılmasına dahi engel olamayacaktır. Bunun nedeni, milletlerarası ilişkilerin getirdiği geçici

¹⁸⁵ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 807.

¹⁸⁶ Bozgeyik, s. 65.

durumlardır¹⁸⁷.

Türkiye’de tescil edilmesi için başvurulmayan ve kullanılmayan bir markanın, Türkiye’de açılan bir sergide teşhir edilmesi yasaklanamaz. Aynı markayı kendi adına tescil ettirmiş kişi, bu markanın ve kullanıldığı malların sergide sergilenmesine itiraz edemez. Serginin bitmesinden sonra, mallar üzerine tedbir konulmasını talep edemez. Sergi bittikten sonra, Türkiye’de markası tescilli olan kişi, sergide teşhir edilen markalı malların ülkesine geri gönderilmesine mani olamaz¹⁸⁸.

Hükümde yer alan, “*başvurusu yapılmış veya tescil edilmiş bir markanın kullanılacağı mallar*” tümcesi her ne kadar başvurudan bahsetmiş olsa dahi sergi rüçhanında yer almıştır. Bu nedenle, hükmü yorumlarken, başvuru rüçhanına sahip olan kişinin, rüçhan süresi içinde Türkiye’de sadece başvuru ve tescil önceliğine değil aynı zamanda markanın ilişkin olduğu mal ve hizmetleri sergileme önceliğine de sahip olduğu şeklinde anlamak yerinde olacaktır¹⁸⁹.

Başvuru rüçhanına sahip olan kişi, rüçhan süresi içinde bir başvuru ve tescil önceliği ile birlikte, aynı süre zarfında olmak şartı ile diğer başvuru ve tescilleri hükümsüz hale getirme hakkına da sahiptir. Söz konusu kişi, başvuru elde ettiği marka ve ilgili mal ve hizmetleri rüçhan süresi içinde olmak şartı ile Türkiye’de sergileyebilir, bu hakkın engellenmesi mümkün değildir. Aynı marka ile mal ve hizmetler konusunda, Türkiye’de başka bir marka mevcut olsa dahi, söz konusu kişi bu haktan hükümde belirtilen süre zarfında Türkiye’de bir tescil başvurusu yapmış olmasına ihtiyaç duyulmaksızın yararlanabilir. Bu nedenle, sergileyen kimse açısından bu hükümde bahsedilen hak, 556 sayılı KHK’nın 26. maddesinde düzenlenen sergi rüçhanının değil, bir önceki maddede düzenlenen başvuru rüçhanının devamı niteliğindedir.

Karan/Kılıç’ın aksini savunduğu görüşe göre; yapılmış olan düzenleme ile rüçhan hakkı, tescil edilmiş bir markanın kullanılacağı malları da koruma kapsamına

¹⁸⁷ **Poroy/ Yasaman**, Ticari İşletme, s. 258.

¹⁸⁸ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 808.

¹⁸⁹ **Bozgeyik**, s. 65.

almaktadır. Fakat kanaatimizce bu husus, sadece sergi rüçhanı açısından geçerli olacaktır. Zira sergi rüçhanına dayanan hak, ilk defa sergilemeye müteakip başlar. Diğer taraftan, yabancı marka sahibinin hakkı, yabancı başvuru veya tescilden doğmaktadır. Bu nedenle, bu görüşün başvuru rüçhanı açısından geçerli olabilmesi bizce mümkün değildir.

Geçici bir süre için sergilenen ve Türkiye’de ticarete konu olmayan malların, ülkemizde geçici bir süre bulunmasına engel olamayan markayı kendi adına Türkiye’de tescil ettirmiş olan marka sahibi; aynı markalı malların Türkiye’ye ithal edilmesine ve ticari bir faaliyete konu edilmesine marka hakkının ihlal edildiğini ileri sürerek engel olabilir¹⁹⁰. Yabancı markalı malın Türkiye’de tescili ve kullanımı söz konusu olmadığı için, daha önce tescil edilmiş markaya tecavüzden ve haksız rekabetten de söz edilemeyecektir. Fakat *Öçal*’ın da belirttiği üzere¹⁹¹, Türkiye’de tescilli markanın aynı zamanda, sergide teşhir olunan malın menşe ülkesinde de tescili yapılmış ve böylece söz konusu yabancı ülkede hukuki korumadan yararlanma hakkını kazanmış ise, 26/V. maddedeki hüküm bu halde uygulama alanı bulmaması, Türkiye’de de korumadan yararlanabilmesi gerekir. Zira bu malın ait olduğu ülkede hukuki korumadan istifade eden marka sahibi hakkı evleviyetle Türkiye’de de korunmalıdır¹⁹². Bu hüküm sadece sergi süresi ile sınırlı olup, sergilerde mal veya hizmetlerini sergileyen kişiler için geçici bir koruma sağlamaktadır¹⁹³.

Fuarların ‘geleceğe yönelik ticari ilişki kurma’ amacını taşımaları nedeniyle, markanın, ilgili mal veya hizmetlerde kullanılması ve bu mal veya hizmetler için ileriye yönelik bazı ticari bağlantıların kurulması normaldir. Söz konusu mal ve markaların sergi haricinde kullanılması veya bir başka kişi adına tescili kural olarak mümkün değildir. Ancak günümüz şartları incelendiği takdirde, fuarlarda sergilenen mal sadece teşhir ile sınırlı kalmamaktadır. Örneğin, sergi ile alakalı teşhir iletişim araçları ile birçok kişiye ulaşabilmekte yahut numuneler,

¹⁹⁰ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 808.

¹⁹¹ **Öçal**, s. 54.

¹⁹² **Ocak Nazmi**, “Markalarda Tescilin Sağladığı Korumanın Kapsamı”, Ali Bozer’e Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1998, s. 285.

¹⁹³ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 808.

eşantyonlar tanıtım vasıtası ile sergi dışına kolayca çıkabilmektedir¹⁹⁴. Bu nedenle, uluslararası hukuktan kaynaklanan geçici durumların sonucu olarak kabul edilen ve fuar süresi ve fuarın sergilenmesi ve tanıtımı vs. amaçlarla sınırlı olduğu nitelendirilen 556 sayılı KHK'nın 26/V. hükmü ile marka sahibinin tescilden doğan haklarını düzenleyen md. 9'da yer alan düzenlemelerle açık bir şekilde çeliştiği ortadadır¹⁹⁵.

Bir sergide aralarında bağlantı olmayan bir marka ile mal veya hizmetlerin birlikte sergilenmiş olması halinde, bu teşhire dayanarak rüçhan hakkı doğmuş olmaz. Daha açık bir ifade ile şayet aralarında bağlantı yoksa rüçhan hakkı için talepte bulunulamaz¹⁹⁶.

5. Sergi Rüçhanında Sıra

Bir sergide teşhir edilmiş mal veya hizmetlerle ilgili birden fazla rüçhan talebinde bulunulmuş olması halinde, ilgili şahıslar 556 sayılı KHK'nın 26/VI. maddesinde öngörülen sıra dâhilinde bu haktan yararlanırlar. Söz konusu hükme göre, *bir sergide teşhir edilmiş, tescil başvurusu bulunan veya tescilli bir markanın kullanılacağı mallar veya hizmetler ile ilgili olarak birden çok başvuru yapılmışsa, bu durumda bu malları veya hizmetleri ilk sergileyen kişi, aynı zamanda sergilenmesi halinde ise ilk başvuruda bulunan kişi, rüçhan hakkından yararlanır.* Hüküm, rüçhan hakkından yararlanmada bir sıranın olduğundan ziyade çeşitli ihtimaller dâhilinde hak sahibinin kim olacağını belirlemeye yöneliktir¹⁹⁷. Söz konusu hüküm uyarınca;

1. Bir markanın, ilgili mal veya hizmetlerle beraber bir sergide teşhir edildiği gerekçesiyle birden fazla kişi tarafından rüçhanlı başvuru yapılmışsa, marka ve ilişkin olduğu mal ve hizmetleri ilk defa sergileyen kişi,

¹⁹⁴ **Bozgeyik**, s. 66 vd.

¹⁹⁵ **Karan/Kılıç**, s. 358.

¹⁹⁶ **Bozgeyik**, s. 60.

¹⁹⁷ **Bozgeyik**, s. 61.

2. Bu marka ve ilişkin olduğu mal ve hizmetler Şayet birden fazla kişi tarafından *aynı zamanda* sergilenmişse, rüçhan hakkından yararlanmak üzere ilk başvuruyu yapan kişi sergi rüçhanından yararlanacaktır.

Maddenin bu hükmünün anlam olarak biraz muğlâk olması kafaları karıştırmaktadır. Zira markanın tescil başvurusu bulunan veya tescilli ifadesi ile sanki bu hususun yasal bir zorunluluk olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Fakat sergi rüçhanında mutlaka tescilli markanın ya da tescil başvurusunun bulunması zorunluluğu bulunmamaktadır¹⁹⁸.

¹⁹⁸ **Bozgeyik**, s. 61.

İKİNCİ BÖLÜM

RÜÇHAN HAKKI SAHİBİ, RÜÇHAN HAKKINDA SÜRE, RÜÇHAN HAKKININ HÜKMÜ, BELGELENDİRİLMESİ VE HAKKIN DÜŞMESİ

I. RÜÇHAN HAKKI SAHİBİ

Hak sahibi kavramının kim olduğunu incelerken başvuru rüçhanı ve sergi rüçhanı açısından ayrı ayrı incelemek yerinde olacaktır.

A. Başvuru Rüçhanında Hak Sahibi

Başvuru rüçhanında hak sahibi olabilecek kişiler belirlenirken, ilk tescil başvurusunun yapıldığı ülkenin, Paris sözleşmesi'ne üye olup olmadığı incelenerek tespit edilmesi gerekir. Bu bağlamda hak sahibi olabilecek kişiler iki ölçüte göre belirlenir. Bunlardan ilki *tabiiyet*, diğeri ise, *ikametgah* veya *ticari işletme* ölçütüdür.

Tabiiyet ölçütüne göre, Paris Sözleşmesi'ne taraf olan ülkelerden birine mensup¹⁹⁹ olan kimseler rüçhan hakkından yararlanırlar (556 sayılı KHK md. 25/I-III).

İkametgah veya ticari işletme ölçütüne göre ise; Paris Sözleşmesi'ne taraf olan ülkelere birinde ikametgahı veya işler durumunda bir ticari müessesesi bulunan kişiler rüçhan hakkından yararlanırlar (556 sayılı KHK md. 25/I).

Şayet ilk marka tescil başvurusu Paris Sözleşmesi'ne taraf olmayan ülkelere birinde yapılırsa, Türkiye'de aynı markanın tescili için rüçhan hakkından faydalanabilmesi için, başvuruda bulunan kişinin, Paris Sözleşmesi'ne üye ülkelere birinin uyruğu vatandaşı olması gerekmektedir. Daha açık bir ifade ile ilk başvuruda bulunabilecek ülkeler açısından, Paris Sözleşmesi'ne taraf olmayan

¹⁹⁹ Burada *tabiiyetlik bağı* kastedilmiştir. Bu nedenle hükümde yer alan “mensup” kelimesi vatandaş olarak yorumlanmalıdır.

ülkeler için bir esneklik getirilmiştir. Fakat böyle bir durumda, bu ülkelerden birinde başvuruyu yapan kişiler mutlaka Paris Sözleşmesi'ne taraf olan ülkelerden birinin vatandaşı olmak zorundadır²⁰⁰.

Bu ölçütlere uygun olmak şartı ile başvuru rüçhanından yararlanmak isteyen kişinin, gerçek veya tüzel kişi olması (556 sayılı KHK md. 25/I. c. 1) veya tacir sıfatını haiz olup olmaması (TTK md.14/I) önem arz etmez²⁰¹. Tacir olmayan kişi de marka tescil ettirebilir; ancak markanın varlığını sürdürebilmesi için kullanılması zorunludur. Önemli olan asıl husus, rüçhan hakkından yararlanabilmek için Paris Sözleşmesi'ne taraf olan ülkelerden birinin yetkili merciine markanın tescili için usulüne uygun bir başvuru yapılmasıdır²⁰².

Hak sahibine ilişkin şartlar, rüçhan hakkının ortaya çıkış anı bakımından dikkate alınmalıdır. Rüçhan hakkı marka için yapılan ilk başvuruya bağlı olarak ortaya çıktığından, ilk başvuru sahibi veya onun halefleri tarafından²⁰³ kullanılabilirler.

B. Sergi Rüçhanında Hak Sahibi

Sergilerde teşhir hakkından doğan rüçhan hakkından faydalanabilecek kişiler belirlenirken, 556 sayılı KHK'nın 31. maddesinde daha öncede belirttiğimiz üzere 3. maddeye yollama yapılmıştır. Söz konusu hüküm uyarınca sergi rüçhanından yararlanabilecekler kişiler aşağıda belirtilmiştir²⁰⁴.

1. Türkiye'de açılan milli ve milletlerarası sergilerde mal veya hizmetlerini sergileyen kişiler sergi rüçhanından yararlanabilirler.

2. Paris Sözleşmesi'ne taraf ülkelerde açılan resmi veya resmi olarak

²⁰⁰ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N.21, s. 362; **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 785.

²⁰¹ **Bozgeyik**, s. 62.

²⁰² **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 785.

²⁰³ Haleflerin Paris Sözleşmesi'ne taraf devlet olması gerekmediği yönünde bkz. **Bozgeyik**, dn. 21, s. 62.

²⁰⁴ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 806.

tanınan sergilerde mal veya hizmetlerini sergileyen kişiler sergi rüçhanından yararlanabilirler.

Bu kişiler:

1. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde ikametgahı olan kişiler. “İkametgah” kavramı daha önce de belirttiğimiz üzere her ne kadar sadece gerçek kişiler açısından geçerli olsa da tüzel kişiler için de geçerli olmaması için gerekli herhangi bir neden bulunmamaktadır. Bu nedenle ikametgah tabirinin geniş yorumlanarak tüzel kişiler açısından da “idare merkezinin”²⁰⁵ de hüküm kapsamında kabul edilmesi yerinde olacaktır²⁰⁶.

2. Türkiye Cumhuriyeti sınırları içinde sınai veya ticari faaliyette bulunan gerçek veya tüzel kişiler veya

3. Paris Sözleşmesi yahut DTÖ Kuruluş Anlaşması hükümleri dahilinde başvuru hakkına sahip kişiler olmalıdır (556 sayılı KHK md. 3).

II.RÜÇHAN HAKKINDA SÜRE

A. Başvuru Rüçhanı İçin Öngörölmüş Süre

556 sayılı KHK'nın 25/I. maddesine göre rüçhan hakkı, ilk başvurudan itibaren altı aylık süre içinde kullanılması gerekir. Türkiye'deki rüçhanlı başvurunun bu süre içinde yapılmış olması gerekmektedir. Altı aylık sürenin hesaplanmasında başvurunun yapıldığı ilk gün nazara alınmaz (Paris Sözleşmesi md. 4. C. 2). Sürenin hesaplanması gün olarak değil, ay olarak yapılmaktadır. Her ayın gün sayısı dikkate alınmadan, altı ay sonunda aynı gün süre sona erer. Örneğin, ilk başvuru 22 Şubat 2008 tarihinde yapılmışsa, ertesinden itibaren hesaplanacak altı aylık sürenin bitim tarihi 22 Ağustos 2008'dir. Bu nedenle Türkiye yapılacak olan rüçhan başvurusu en geç bu tarihe kadar yapılmış olmalıdır. Aksi takdirde başvuru

²⁰⁵ Ayrıntılı bilgi için bkz. **Arat Tuğrul**, Ticaret Şirketlerinin Tabiiyeti, Ankara 1970, s. 82 vd.

²⁰⁶ **Arkan**, Cilt I, s. 55.

reddedilir. Ancak, rüçhan hakkına ilişkin belgelerin, kanunda öngörülen süre içinde (556 sayılı KHK md. 28/I) olması şartıyla, bu başvurudan ve/veya rüçhan süresi dolduktan sonra verilmesi de mümkündür²⁰⁷.

İlk başvuruya dayanan rüçhan hakkının kullanılabilmesi için, başvurunun bu süre içinde gönderilmesi yeterli değildir. Sonraki başvurunun altı aylık süre içinde TPE'ye ulaşması gerekmektedir²⁰⁸.

Rüçhan hakkının kullanılabilceği süre açısından, 556 sayılı KHK'nın md. 29/II. hükmünde yer alan "*başvuru, gün saat ve dakika itibariyle kesinleşir*" kuralı burada uygulama alanı bulmaz²⁰⁹. Örneğin, başka bir ülkede yapılan ilk başvuru saat 10.00 itibari ile yapılmışsa, altı aylık süre, bunu takip eden günden itibaren başlar. Ancak son gün Türkiye'deki yetkili mercilerin resmi çalışma saatinin bitimi ile sona erer.

İlk başvurunun yapıldığı günü takip eden günün tatil günü olması sürenin başlaması açısından bir engel teşkil etmez. Tatil gününde başlayan altı aylık süre sürenin bitiminde etkisini gösterir. Sürenin sona erdiği gün şayet hafta sonu ya da resmi bir tatil gününe rastlarsa süre tatil gününü takip eden ilk iş gününe kadar uzar (Paris Sözleşmesi md. 4. C. 3). Tatil günleri rüçhanlı başvurunun yapıldığı ülkenin tatil günlerine göre değerlendirilir²¹⁰.

Rüçhan hakkı sahibine tanınan altı aylık süre içinde, Türkiye'de üçüncü bir kişi, aynı markanın aynı mal ve hizmetlerde kullanılması için başvuruda bulunsa dahi, bu başvuru ve marka tescil edilmişse bu tescil hüküm ifade etmez²¹¹. Örneğin "Galleon" markasının çikolata için tescili konusunda İtalya'da yapılan başvuruya dayanarak aynı markanın Türkiye'de tescili hususundaki başvuru, İtalya'daki başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde yapılması kaydıyla, rüçhan hakkından yararlanır ve Türkiye'de yapılan başvuru, İtalya'daki başvuru ile aynı tarihte

²⁰⁷ **Bozgeyik**, s. 63.

²⁰⁸ **Arkan**, Cilt I, s. 63.

²⁰⁹ **Bozgeyik**, s. 63.

²¹⁰ **Arkan**, Cilt I, dn. 28, s. 63; **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 792.

²¹¹ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 793.

yapılmış sayılır. Bu nedenle, altı aylık süre zarfında aynı marka Türkiye’de başkası adına tescil olunamaz²¹².

B. Sergi Rüçhanı İçin Öngörölmüş Süre

Markanın kullanılacağı mal veya hizmetlerin, Türkiye’de marka ile birlikte milli ve milletlerarası sergilerde veya Paris Sözleşmesi’ne taraf diğer ölkelerde açılan resmi veya resmi olarak tanınan sergilerde teşhir edilmesi halinde, 556 sayılı KHK’nın 3. maddesinde belirtilen kişiler, sahip oldukları rüçhan hakkını teşhir tarihinden itibaren altı ay içinde Türkiye’de yapacakları bir marka tescil başvurusu ile birlikte kullanabilirler²¹³.

Sürenin başlangıç tarihi, malların sergilenmeye başlandığı tarihe göre belirlenir. Süre, serginin başlangıç tarihinden önce veya bu tarihle birlikte işlemeye başlayabilir. Kural olarak, sergideki teşhir tarihinden itibaren altı aylık süre işlemeye başlar. Fakat şayet serginin resmi açılış tarihinden önce, markanın kullanıldığı mal veya hizmetler sergilenmişse; rüçhan süresi, markalı mal veya hizmetlerin sergi yerine konuldukları tarihten itibaren yani fiili açılış tarihinden itibaren hesaplanır²¹⁴. Sergilenen marka için sonradan tescil başvurusu yapılırsa dahi rüçhan süresi değişmeyecektir.

Bir örnekle açıklayacak olursak, örneğin A Fransa’nın Paris kentinde düzenlenen resmi bir sergide, 05.03.2008 tarihinde süt ürünleri ile ilgili mamulleri için “ Milkworld” markasıyla sergilenmişse, A için rüçhan hakkı doğar. Aynı marka için (Milkworld) B şahsı Türkiye’de süt ürünleriyle ilgili 18.05.2008 tarihinde, A ise 28.07.2008 tarihinde başvurmuş olsa dahi, A’nın başvurusu rüçhan hakkına sahip olduğu için tercih edilir.

²¹² Arkan, Cilt I, s. 63.

²¹³ Bozgeyik, s. 64.

²¹⁴ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 807.

III. RÜÇHAN HAKKININ HÜKMÜ

A. Genel Olarak

Rüçhan hakkı, yenilik doğuran bir hak olması nedeni ile kullanılmakla başka bir işleme gerek kalmaksızın, etkilediği diğer başvuru ve tescilleri kendiliğinden hükümsüz hale getirir. Rüçhan hakkının geçerli olabilmesi için usulüne uygun olarak rüçhan başvurusu yapılmalıdır. Usulüne uygun bir başvuru olmaksızın yapılan başvuru ile rüçhan hakkından yararlanmak mümkün olmayacaktır²¹⁵. Rüçhan hakkının amacı, markanın öncelikli olarak kullanılma hakkının elde edilmesi değil, öncelikli başvuru ve tescil imkanı sağlamasıdır. Bir önceki başvuru nedeniyle rüçhan hakkına sahip olsa dahi, hak sahibinin markayı tescilsiz kullanma önceliğinden yararlanması mümkün değildir.

Rüçhan hakkının kullanılması, ilk başvurudan itibaren marka korumasının Türkiye’de de geçerli olması sonucunu doğurmaz. Koruma mevzuunda ülkesellik prensibi geçerliliğini koruyacaktır. Hak sahibinin markayı kullanmaya dayalı öncelik hakkı (556 sayılı KHK md. 7/II, 8/III) yahut markanın tanınmışlığı²¹⁶ nedeniyle elde edilen koruma (556 sayılı KHK md. 7/I-1, 8/IV) bu hususun kapsamı dışındadır.

Doktrinde, yabancı bir başvuruya istinaden doğan rüçhan hakkının Türkiye’deki başvuruda kullanılması halinde, ikinci başvurunun hangi tarihten itibaren geçerli olacağı konusunda görüş ayrılığı mevcuttur.

Arkan’a göre, yabancı ülkede yapılmış olan başvuruya istinaden bu başvuru tarihinden itibaren altı aylık zaman zarfında Türkiye’de yapılan başvuru, yabancı ülkede yapılan ilk başvuru tarihi ile aynı tarihte yapılmış sayılacaktır^{217 218}.

²¹⁵ **Bozgeyik**, s. 71.

²¹⁶ Tanınmış marka; *mal veya hizmetlerle ilgili korumanın sağlanacağı alanda, markanın tanıtımı sonunda kazanılan sadece o markayı taşıyan mal ya da hizmetlerle ilgili çevre için değil, bu çevre dışında, o mal ya da hizmetle ilgisi olmayan kişilerce de bilinen marka olarak tanımlanabilir. Mevci Ergün*, Tanınmış Markalar, Bursa 2000, s.5 (**Yılmaz Aslan/Doğan Şenyüz-/Mevci Ergün**, İşletme Hukuku, 2005, s.277 naklen).

²¹⁷ **Arkan**, Cilt I, s. 63.

Yasaman/Yusufoğlu'na göre, 556 sayılı KHK'nın 25. maddesinde, yapılan başvurunun ilk başvuru olduğu belirtilmemiştir. Ancak Paris Sözleşmesi, uluslararası bir sözleşme olup, Türkiye daha öncede belirtmiş olduğumuz üzere bu Sözleşme'nin Stockholm metnini 1994 yılında kabul etmiştir. Bu tarihten itibaren bu Sözleşme'de yer alan hükümler, Türk İç Hukuku kuralları haline gelmiştir. Bu durumda, Paris Sözleşmesi'nde belirtilen ve rüçhan hakkı süresinin hesaplanması için başlangıç noktası olarak başvurunun 'ilk başvuru' olması gerektiği sonucu çıkmaktadır²¹⁹.

Oytaç'a göre, Paris Sözleşmesi md. 4. C. 4 gereğince; “*sonraki başvuru tarihinde sözü edilen önceki başvuru geri çekilmiş, terk edilmiş ya da kamusal incelemeye tabi olmaksızın ve ileri sürülecek herhangi bir hak olmaksızın reddedilmişse ve rüçhanın başlamasına temel oluşturmamaktaysa aynı ülkede yapılan başvuru ilk başvuru olarak ele alınır.* Bu hüküm uyarınca, rüçhan hakkının süresinde kullanılması halinde, sonraki rüçhanlı başvuru tarihi ilk başvuru tarihine geri gider²²⁰. Örneğin Paris Sözleşmesi'ne taraf olan ülkelerden İtalya'da yapılmış olan ilk başvuru tarihinden itibaren aynı başvuru nedeniyle altı ay içinde TPE'ye yapılacak sonraki rüçhanlı başvurunun kullanılması durumunda, ilk rüçhanlı başvuru talebinin İtalya'da tescile hak kazandırması halinde TPE'ye yapılan başvuru İtalya'da ki önceki başvuru ile Türkiye'de de aynı tarihten itibaren korunmaya hak kazanacaktır.

Noyan'a göre, 556 sayılı KHK'nın 27. maddesinin gerekçesi uyarınca, rüçhan hakkının hüküm ve sonuçlarının, rüçhan hakkının talep edildiği başvurunun tarihi itibarıyla doğacaktır²²¹.

Bozgeyik'e göre ise, Türkiye ilk başvuru kapsamına, rüçhan hakkının kullanılması ile kendiliğinden giremez. Ulusal mevzuatlarımız uyarınca hak sahibinin marka korumasından yararlanabilmesi ancak, Türkiye'de rüçhanlı

²¹⁸ Rüçhanlı başvurunun rüçhan süresi içinde yapılması şartıyla, ilk başvuru ile aynı anda yapılmış gibi üçüncü kişilerin altı aylık süre zarfında elde etmiş oldukları haklara üstünlük sağlanacağına dair bkz. “Blue Water/BlueWater” kararı, R 117/1998-1 (oami.eu.int, 20 Nisan 2006), **Bozgeyik**, dn. 36, s. 72.

²¹⁹ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 793.

²²⁰ **Oytaç**, s. 234.

²²¹ **Noyan**, s. 181.

başvurunun TPE tarafından kabul edilmesine müteakip başlayacaktır. Yazar'ın vermiş olduğu örnekte; yapılan ilk başvurudan sonra ikinci başvurunun Türkiye'de yapılması ve daha sonraki bir tarihte rüçhanlı başvurunun yapılması sonucunda rüçhanlı başvuru kendisinden önce başvuruda bulunan üçüncü kişinin yapmış olduğu başvuruyu hükümden düşürecek fakat rüçhanlı başvuru tarihinden itibaren hüküm doğuracaktır. Daha açık bir ifade ile rüçhan hakkının başvurusu ile marka koruması üzerindeki hak geçmişe etkili sonuç doğurmayacak rüçhanlı başvuru tarihinden itibaren hüküm ve sonuçlarını doğuracaktır. Buradaki korumanın tek etkisi kendisinden önce başvuruda bulunan üçüncü kişinin başvurusunun hükümden düşmesinden ibarettir²²².

Biz *Arkan/Yasaman/Yusufoğlu ve Oytaç*'ın da desteklemiş olduğu görüşe katılıyoruz. Marka Yönetmeliği'nin 31. maddesi uyarınca, rüçhan hakkı talebinin uygun bulunması halinde marka tescil belgesine sicile başvuru tarihini gösteren şerhin verilmesi gerektiğini belirtmiştir²²³. 556 sayılı KHK'nın 31/II. maddesine göre; *"bu markanın tescili için ilk defa idaresine tarih ve sayı ile müracaat edildiği anlaşılmış olup, bu tarihten itibaren rüçhan hakkı bulunmaktadır"*. Söz konusu hükme göre, rüçhan hakkı ancak başvuru tarihinden itibaren hak olarak mevcut olabilecektir. Rüçhan hakkının doğabilmesi için ise sadece TPE'ye başvuruda bulunulması yeterli değildir. Aynı zamanda belgelerin rüçhan hakkının her başvuru için ayrı ayrı oluşup oluşmadığının (süre şartı, ücretin ödenmesi, aynı mal ve hizmet için vs.) TPE tarafından incelenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde sadece başvuru yapılması ile rüçhan hakkının kazanılacağını ileri sürmek mevzuatımıza aykırı olacaktır. Fakat Paris Sözleşmesi md. 4.C.4 gereğince; *"sonraki başvuru tarihinde sözü edilen önceki başvuru geri çekilmiş, terk edilmiş ya da kamusal incelemeye tabi olmaksızın ve ileri sürülecek herhangi bir hak olmaksızın reddedilmişse ve rüçhanın başlamasına temel oluşturmamaktaysa aynı ülkede yapılan başvuru ilk başvuru olarak ele alınır"*. Bu hüküm uyarınca, rüçhan hakkının süresinde kullanılması halinde, sonraki rüçhanlı başvuru tarihi ilk başvuru tarihinden itibaren geçerli olacaktır.

²²² **Bozgeyik**, s. 72.

²²³ **Noyan**, s. 358.

Anayasa²²⁴'nın 90/V. maddesine göre; *usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası Andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz*²²⁵. Söz konusu hüküm gereğince; Türkiye'nin katılmış olduğu Paris Sözleşmesi'nin uluslararası sözleşmelerden biri olması nedeniyle, kanun hükmündedir. Bu nedenle Paris Sözleşmesi'nin hükümleri Türk Hukuku'nda da uygulama alanı bulacaktır. Aksi yorum, uluslararası uygulamaya aykırılık teşkil edecektir.

Rüçhan hakkının ilk başvuru talebinde bulunulduğu tarihin değil de TPE'ye başvuru tarihinin esas alınması pratikte rüçhan hakkından faydalanma hakkını da zedeleyeceği görüşündeyiz.

TPE'ye yapılan başvuru ile ilk başvuru tarihi (örneğimizde İtalya) ile Türkiye'de de korunmaya hak kazanacaktır fakat şayet ilk başvuru yapılan ülkede ki başvurunun tescile hak kazandıramaması ya da reddedilmesi halinde ise Türkiye'de TPE'ye yapılan başvuru tarihinden itibaren geçerli olacaktır²²⁶.

Rüçhan hakkının usulüne uygun olarak ve zamanında kullanılması şartıyla, iki etkisi ortaya çıkmaktadır. Bunlardan ilki; *diğer başvuru ve tescillerin hükümsüz hale gelmesi*, diğeri ise rüçhan süresi içinde *marka için öngörülen korumanın geçerli olmasıdır*²²⁷.

B. Diğer Başvuru ve Tescillerin Hükümsüzlüğü

Rüçhan hakkına dayanılarak, altı aylık süre içinde başvuru yapıldığı takdirde, rüçhan hakkının doğduğu tarihten itibaren üçüncü kişiler tarafından yapılacak rüçhan hakkına konu olan tescil başvurusunun mal veya hizmetler itibarıyla kapsamındaki başvurular ve bunlar adına yapılacak marka tescilleri hüküm ifade etmez (556 sayılı

²²⁴ RG, 09.11.1982, S.17863.

²²⁵ Uluslararası anlaşmaların kanun hükmünde kabul edilmesiyle ilgili görüşler için bkz. **Özbudun Ergun**, Türk Anayasa Hukuku, Ankara 2004, s. 381–384; **Teziç Erdoğan**, Anayasa Hukuku (Genel Esaslar), İstanbul 2003, s. 9–12; **Gözler Kemal**, Anayasa Hukuku, Bursa 2000, s. 449–454.

²²⁶ **Oytaç**, s. 234.

²²⁷ **Bozgeyik**, s. 72.

KHK md. 25/II).

556 sayılı KHK'nın 27. maddesine göre, başvuru rüçhanı ve sergi rüçhanı için, rüçhan hakkının hüküm ve sonuçları, rüçhan hakkının talep edildiği başvurunun tarihi itibarıyla doğar.

Rüçhan talebinin usulüne uygun olarak kullanılması halinde, yani başvurusunun yapılması koşulu ile rüçhan hakkının doğduğu tarihten itibaren, üçüncü kişiler tarafından, aynı mal ve hizmetler için yapılmış başvurular ve tesciller *ipso iure* geçersiz kılar²²⁸. Bir başvurunun rüçhan süresi içinde fakat rüçhanlı başvurudan önce yapılması halinde, süresi içinde ve usulüne uygun olarak kullanılması şartıyla, daha önce başvuruda bulunmuş üçüncü kişinin başvurusu tescil aşamasına gelmiş olsa dahi rüçhan hakkı bu başvuru ve bu başvuruya dayanılarak yapılan tescili engelleyici etkiye sahiptir²²⁹.

Bir örnekle açıklayacak olursak; ilk başvuru, A isimli şahıs tarafından 22.02.2008 tarihinde yapılmış olsun. Bu tarihten itibaren rüçhan başvurusunun 22.08.2008 tarihine kadar kullanılması gerekmektedir. Bu tarihler arasında, B isimli şahsın başvuru ya da tescil başvurusunda bulunmasının herhangi bir önemi olmayacaktır. Şöyle ki; B eğer 01.05.2008 tarihinde başvuru yapmış olsa C isimli şahıs ise, 01.06.2008 tarihinde rüçhanlı başvurusunu kullanmışsa bu durumda rüçhanlı başvuru B'nin başvurusundan daha sonra yapılması rağmen, bu başvuruyu hükümden düşürecek ve B'nin başvurusu hükümsüz hale gelecektir.

Bu noktada akla şöyle bir soru gelebilir. Peki, altı aylık ilk başvuru süresi öncesinde yapılan başvuruların durumu ne olacak? Altı aylık sürenin başlangıcından önce üçüncü kişiler tarafından Türkiye'de yapılan başvurular ve bu başvurulara dayanan tesciller, rüçhan hakkının kullanılmasından etkilenmez. Söz konusu halde, altı aylık süre içinde yapılacak bir başvuruya istinaden tescil işlemlerinin tamamlanması mümkün olmayacağı için, rüçhan hakkının tesciller için hükümsüzlük etkisi (556 sayılı KHK md. 25/II) de anlamını yitirecektir. Zira hükümden düşmesi

²²⁸ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N.20, s.362.

²²⁹ **Bozgeyik**, s. 73.

mevzubahis olan tescil ya da başvuru, rüçhan hakkı nedeniyle hükümsüzleşmektedir. Bu nedenle rüçhan hakkı henüz doğmadığı için herhangi bir hükümsüzlük de söz konusu olmayacaktır²³⁰.

Rüçhan hakkının geçerli olabilmesi için, başvuru ile birlikte kullanılması gerekir (556 sayılı KHK md. 28/I c.I). Türkiye’de yapılan başvuru süresi içinde yapılmış olsa dahi, eğer başvuru ile birlikte kullanılmamışsa rüçhan hakkın sadece varlığı başka başvuru veya tescilleri kendiliğinden engellemez. Üçüncü kişinin başvurusu veya tescil talebi rüçhan hakkının başvurusundan sonra hüküm ifade etmezler. Fakat rüçhan hakkı sahibi, 556 sayılı KHK’nın md. 7/I-1, 8/IV vs. başka koruma yolu bulunmadığı takdirde, rüçhan süresi içinde dahi olsa, üçüncü kişilerin rüçhan hakkının kullanılmasından önceki işlemleri marka hakkına dayanarak engelleyemez²³¹.

Rüçhan hakkı nedeniyle diğer başvurular, yapıldıkları; tescil başvuruları ise bunlara ilişkin başvuru tarihleri itibariyle hükümden düşer. Bu nedenle, rüçhanlı başvurunun diğer başvuru ve tescilleri hükümden düşürmesi kural olarak geçmişe etkili sonuç doğuracaktır²³². Fakat daha öncede değindiğimiz üzere, rüçhan hakkının doğumundan önce yapılan başvurulara hâlel gelmez.

Bir marka için öncelikli başvuru ya da tescil amacı taşıyan rüçhan hakkı, özelliği itibariyle diğer başvuruları engelleme veya yapılmış olan başvuru ya da tescilleri hükümden düşürme özelliğine sahiptir. Mevzuu başvuru rüçhanında düzenlenmiş olsa da (556 sayılı KHK md. 25/II), sergi rüçhanı hakkında diğer başvuruların ve rüçhan hakkının kullanılmasının bu başvurulara etkisinin ne olacağı açık bir şekilde düzenlenmemiştir²³³. Ancak bu halde de, başvuru rüçhanı hakkında geçerli olan açıklamaların burada da geçerli olacağı kabul görmektedir²³⁴.

²³⁰ **Bozgeyik**, s. 73.

²³¹ **Bozgeyik**, s. 74.

²³² **Bozgeyik**, s. 75.

²³³ **Bozgeyik**, s. 75.

²³⁴ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N.22, s. 363.

C. Rüşhan Hakkının Koruma Etkisi

Paris Sözleşmesi'nin 4. B hükmü gereğince, rüşhan hakkının kullanılabilmesi için öngörülen süre içinde markanın üçüncü kişiler tarafından kullanılması, o kişiler lehine bir hak tesis etmeyeceği gibi rüşhan hakkının etkisini de ortadan kaldırmaz. Üçüncü kişi, söz konusu markaya dayanarak süresi içinde kullanması nedeniyle ayırt edici nitelik kazandırdığını ya da önceki kullanıma bağlı olarak kendi lehine bir hak tesis olunduğu iddiasında bulunamaz. İlk bahsetmiş olduğumuz ihtimalin ortaya çıkması nadiren olsa da ikinci ihtimalle ilgili yargı kararları mevcuttur²³⁵. Bu hakkın ortaya çıkması için rüşhan hakkı sahibinin üçüncü kişinin bu hakkı kullanmasını engellemesine gerek yoktur²³⁶.

Rüşhan hakkına sahip olan kişi, üçüncü kişilerin başvuru veya tescilleri ya da markanın Türkiye'de izinsiz kullanılmasını engellemek için, Türkiye'de tescil talebinde bulunmalıdır. Aksi takdirde, sadece rüşhan hakkına dayanılarak herhangi bir yaptırımında bulunulabilmesi söz konusu olmayacaktır²³⁷. Söz konusu durumda, hak sahibi tarafından rüşhanlı başvurunun yapılmaması ya da bu başvuruyla birlikte rüşhan hakkının talep edilmemiş olması halinde, üçüncü kişilerin altı aylık süre içinde, yapmış oldukları başvuru veya gerçekleşen tescilleri korunur. Fakat aynı süre zarfında markanın sadece kullanılmış olması üçüncü kişiler lehine bir hak tesis etmez. Markanın bu süre zarfında başkası tarafından kullanılması, kullanım önceliği nedeni ile rüşhanlı başvuruyu engelleyemez. Ancak, rüşhanlı başvurudan önce üçüncü kişilerin iktisap ettikleri haklar elbette korunur²³⁸.

IV. RÜŞHAN HAKKININ BELGELENDİRİLMESİ

A. Genel Olarak

556 sayılı KHK'nın 28. maddesine göre, başvuru sahibi, yararlanmak istediği

²³⁵ "TUDAPETROL" 13 Mart 2006, R 214/2004-2; "MİSS WEB- WEB", 17 Kasım 2003, R 0049/2003-2 (oami.eu.int, 20.04.2006), bkz. **Bozgeyik**, dn. 39, s. 75.

²³⁶ **Bozgeyik**, s. 75.

²³⁷ **Tekinalp**, Fikri Mülkiyet, §24 N.20, s. 362.

²³⁸ **Bozgeyik**, s. 76.

rüçhan hakkını başvuru ile birlikte talep eder. Bununla ilgili rüçhan hakkı belgesini, başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde vermediği takdirde rüçhan hakkından yararlanma talebi yapılmamış sayılır²³⁹. Bu madde kanımızca çok muğlaktır. Zira maddenin içeriğinde rüçhan hakkının talep edilebilmesi için ne tür belgelerin talep edileceği ve şekli unsurlarının nasıl olacağına dair herhangi bir bilgi mevcut değildir. Diğer taraftan Marka Yönetmeliği'nde de ibraz edilmesi gereken belgelerin neleri kapsadığı ve usulü hususuna değinilmemiştir²⁴⁰. Bu hususta boşluk olması nedeniyle Paris Sözleşmesi hükümlerine göre uyulması gereken şartların neler olduğu incelendikten sonra Türk Hukuku açısından durum değerlendirilmesi yoluna gideceğiz.

B. Paris Sözleşmesi'ne Göre Rüçhan Hakkının Belgelendirilmesi

Rüçhan hakkının belgelendirilmesi için hangi belgelerin gerekli olduğu hususunda Paris Sözleşmesi md. 4. D'nin incelenmesi yerinde olacaktır. Sözleşme'nin 4. D. maddesi, rüçhan hakkından yararlanmak için bazı usuli şartları zorunlu kılmıştır. Bu şartlardan bir kısmı her üye devlet tarafından talep edilmesi mecburi olan şartlardır. Bir kısmı ise, üye devletlerin ihtiyarına bağlı olarak talep edilecek şartlardır²⁴¹.

Paris Sözleşmesi md. 4. D. 4'e göre, üye ülkelerin ihtiyarına bağlı olarak konulan şartlara uyulmaması halinde doğacak sonuçları, her üye devlet kendisi belirleyecektir. Ancak, sonuç her durumda, rüçhan hakkının kaybedilmesinden daha ağır olmayacaktır. Ayrıca bu fıkra ile rüçhan hakkının talep edildiği anda sadece zorunlu ve ihtiyari şartların talep edileceği hüküm altına alınmıştır²⁴².

²³⁹ Oytaç, s. 235.

²⁴⁰ Bu husustaki eleştiri için bkz. Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 810.

²⁴¹ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 811.

²⁴² Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 811.

C. Zorunlu Şartlar

Rüçhan hakkının talep edilebilmesi için üç hususta beyanda bulunulması zorunludur (Paris Sözleşmesi md. 4. D. 1–5). Bu hususlar:

1. Rüçhan hakkına esas teşkil eden ilk tescil başvurusunun tarihi (Paris Sözleşmesi md. 4. D. 1).

2. İlk tescil talebinin yapıldığı ülke (Paris Sözleşmesi md. 4. D. 1).

3. İlk tescil talebinin numarası²⁴³ (Paris Sözleşmesi md. 4. D. 5).

Her ülke, bu beyanların en geç ne zaman yapılması gerektiğine kendisi karar verecektir.

D. İhtiyari Şartlar

Şayet üye ülke isterse, bazı ek şartların yerine getirilmesini de talep edebilir. Bu ek şartlar:

1. İlk tescil başvurusunun, aslına uygun olduğunu tasdik eden örneği (tarifname vs.) ve tercümesi.

2. İlk tescil başvuru tarihini gösteren belge ve tercümesi.

Aslına uygun tasdikli örneği, ikinci başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde, herhangi bir tasdik gerekmeden ve harç yatırılmadan verilebilecektir. Başvuru örneğinin aslına uygun olduğunun tasdikini yapacak yetkili makam, ilk başvuruyu alan idaredir. Sözleşmenin Türkçe tercümesinde; “...birlik ülkeleri rüçhan hakkı talebinde bulunan bir kişiden, evvelce tevdi etmiş olduğu talebin (tarifname, resim

²⁴³ Son şart 1958 yılında Lizbon’da yapılan konferansta kabul edilmiştir, **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, dn. 1, s. 811.

vs.) bir örneğini isteyecektir...” şeklinde bir hükme yer verilmiştir²⁴⁴. Ancak bu şart zorunlu değil ihtiyaridir, bu nedenle çevirinin asıl metnine itibar edilmesi gerekir.

E. Türk Hukuku’na Göre Rüçhan Hakkının Belgelendirilmesi

1. Genel Olarak

Daha önce değindiğimiz üzere, 556 sayılı KHK’nın 28. maddesinde rüçhan hakkının kullanılabilmesi için hangi belgelerin getirilmesi gerektiği hususunda herhangi bir açıklama yoktur. Marka Yönetmeliği md. 8/I-f’e göre ise, “başvuru sahibi önceki bir başvuruya dayanan rüçhan hakkından yararlanmak istiyorsa, ilk başvurunun yapıldığı devletin yetkili makamından alınacak rüçhan hakkı belgesinin aslı veya noter tasdikli sureti ve bu belgenin noter tasdikli Türkçe çevirisi”, şayet başvuru sahibi mal ve/veya hizmetlerin markayla birlikte bir sergide teşhirinden kaynaklanan korumadan yararlanmak istiyorsa, serginin açıldığı devletteki serginin düzenleyicilerinden alınacak, teşhir olunan mal ya da hizmetlerin türleri ve malın ya da hizmetin markayla birlikte sergide görünür şekilde sergilendiği tarih ile serginin resmi açılış tarihinin yer aldığı belgenin aslı veya noter tasdikli sureti ve bu belgenin noter tasdikli Türkçe çevirisi ile markanın tasdikli örneği başvuru dilekçesine eklenecektir (Marka Yönetmeliği md. 8/I-g).

Rüçhan hakkının dayanağı ister bir önceki başvuru isterse sergi olsun, rüçhan hakkı yeni bir başvuru ile birlikte kullanılabilir. Başvuru sırasında, bunun bir rüçhan hakkına dayandığının belirtilmesi ve gerekli ücretin yatırılarak ödendi belgesinin teslim edilmesi yeterlidir. 556 sayılı KHK’nın 28/I. maddesine göre, başvuru sahibi, yararlanmak istediği rüçhan hakkını başvuru ile birlikte talep eder. Bununla ilgili “rüçhan hakkı belgesini” başvuru tarihinden itibaren üç ay içinde vermediği takdirde rüçhan hakkından yararlanma talebi yapılmamış sayılır. Bu hükümden anlaşılacağı üzere, Türkiye’de rüçhan hakkından yararlanmak isteyen kişi zorunlu olan beyanlarla birlikte bazı belgeleri ibraz etmek zorundadır. Bu belgeler başvuru sırasında diğer başvuru evrakı ile birlikte teslim edilebilir. Bu halde,

²⁴⁴ Yasaman/Yusufoğlu, Cilt II, s. 812.

sonradan ibraz edilen belgelerin Türkiye’de yapılan başvurudan önceki bir yurtdışı başvuruya ya da bir sergide teşhire ilişkin olması gerekir²⁴⁵.

Rüçhan hakkının talep edilebilmesi için öncelikle, zorunlu olan hususların yerine getirilmesi gerekmektedir. Paris Sözleşmesi’nde zorunlu beyanların yapılması için herhangi bir ek süre tanınmamıştır. 556 sayılı KHK metninden, zorunlu beyanların yapılması için ek bir süre tanınmadığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle, rüçhan hakkından faydalanmak isteyen kişi, rüçhan hakkına temel teşkil eden ilk tescil başvurusunun tarihini, ilk tescil talebinin yapıldığı ülkeyi ve ilk tescil talebinin numarasını rüçhan hakkından yararlanma talebi ile birlikte bildirmelidir²⁴⁶. Fakat bununla birlikte, rüçhan hakkını ispata yarayan belgelerin bunu ortaya çıkaran birinci başvurudan sonraki bir tarihte düzenlenmiş olması mümkündür. Ayrıca unutulmamalıdır ki, rüçhan hakkının etkisi, bunun dayanağı olan ilk başvuru veya sergi tarihi göz önüne alınarak ortaya çıkarılacaktır²⁴⁷.

Rüçhan hakkının kullanılması için zorunluluk teşkil eden belgelerin talep edilmesi rüçhanlı başvuru sahibi için hak, sergileri düzenleyenler için ise yükümlülüktür. Bu nedenle, sonraki marka başvurusu şayet bir sergi rüçhanına dayanarak yapılmışsa, başvuru sahibi, 26/I. maddesinde belirtilen sergileri düzenleyenlerden aldıkları belgeleri üç aylık süre zarfında TPE’ye ibraz etmek zorundadırlar. Rüçhan hakkının kullanılmasına esas teşkil eden bu belgelerin Marka Yönetmeliği’nin 10/II. maddesi gereğince tanınan iki aylık süre zarfında yetkili mercie verilmesi durumunda da rüçhan hakkı başvuru tarihi itibarıyla kullanılmış olur. Aksi takdirde, henüz altı aylık süre dolmamış olsa dahi süresi içinde belgelerin teslim edilmemiş olması sebebiyle, rüçhan hakkı kullanılmamış sayılır²⁴⁸.

²⁴⁵ **Bozgeyik**, s. 76.

²⁴⁶ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 813.

²⁴⁷ **Bozgeyik**, s. 76.

²⁴⁸ **Bozgeyik**, s. 77.

2.Rüçhan Hakkı Belgesi

556 sayılı KHK'nın 28/I. maddesi, başvurudan sonra ilgili mercie rüçhan hakkı belgesinin verileceğini belirtmiştir. Daha öncede değindiğimiz üzere madde hükmünden rüçhan hakkı belgesinin ve içeriğinin ne olacağı konusunda bir açıklama yoktur. Rüçhan hakkı belgesi, hakkın varlığını ispatlayan ve hakkın dayanağının başvurunun yapıldığı veya mal veya hizmetlerin marka ile birlikte öncelikli sergilendiğine dair bilgilerin bulunduğu bir belge şeklinde tanımlanabilir. 556 sayılı KHK'nın 28. maddesinde yasal bir düzenleme yoluna gidilerek bu şekilde bir tanım eklenerek bu muğlaklığın ortadan kaldırılması yoluna gidilmesi yerinde olacaktır.

Rüçhan hakkı belgesinin ne olduğu ve içeriği, bu hakkın başvurudan veya tescilden doğmasına göre farklılık gösterir. Ancak temel itibari ile hak sahipliği ile hakkın doğumunu ispat amaçlıdır²⁴⁹. Marka Yönetmeliği hükümleri gereğince, rüçhan hakkı belgesi konusunda şu ilkeler geçerlidir:

a. Başvuru Rüçhanı

Başvuru rüçhanı talep edildiği takdirde, bu hakkı ispatlayabilmek amacıyla başvuru sırasında şu belgelerin yetkili mercie verilmesi zorunludur (Marka Yönetmeliği md. 8/I-f):

1-Rüçhan bildiri. Bu bildirimler, Türkiye haricindeki ülkelerde yapılmış olan ilk başvuru veya sergiye ait olan ve rüçhan hakkını ortaya çıkaran bilgilerdir. Rüçhan hakkını ortaya çıkaran başvurunun hangi ülkede, hangi tarihte, hangi mal ve hizmetlere ilişkin olarak hangi marka için yapıldığını belirtmesi yeterlidir. Başvuruda, yapılmış olan başvurunun bir önceki başvuruya ya da sergiye dayandığının belirtilmesi yeterli olmaz. Aynı zamanda rüçhan hakkının talep edilmesi halinde TPE tarafından 556 sayılı KHK'nın 25. ve 27. maddeleri gereğince ayrı bir inceleme yapılacağı için (556 sayılı KHK md. 29/II) başvurunun bu incelemeler için gerekli olan asgari bilgileri içermesi gerekir. Hatalı veya eksi

²⁴⁹ **Bozgeyik**, s. 77.

olduğu bariz şekilde anlaşılan bilgiler daha sonra düzeltilebilir. Bu bilgilere ilişkin belgelerin md. 28'de öngörülen süre içinde teslimi veya tamamlanması ya da değiştirilmesi mümkündür²⁵⁰.

2-Rüçhan hakkı başvurusunda bulunulan yetkili makamlardan alınacak rüçhan belgesi. Başvuruyu alan yetkili merci tarafından özel bir rüçhan belgesi düzenlenebileceği gibi belgenin adının rüçhan belgesi olarak nitelendirilmesine de gerek yoktur. Belge ücretli ya da ücretsiz olabileceği gibi, ilgili kişinin talebi üzerine veya yetkili merci tarafından da re'sen düzenlenmiş olabilir²⁵¹. Esasen burada asıl önemli nokta evrakın nasıl adlandırıldığı veya nasıl düzenlendiğinden ziyade rüçhan hakkının kullanılmasında esas alınacak olan hakkın doğduğunu ispatlayabilecek bilgileri göstermesidir. Örneğin, başvurunun yayınlandığı yabancı resmi gazete bu amaçla kullanılabilir. Belgenin aslının ibraz edilme zorunluluğu yoktur. Aslı yerine noter onaylı sureti ya da ilk başvurunun yapıldığı yetkili merci tarafından aslına uygun olarak düzenlenmiş ve onaylanmış bir sureti de ibraz edilebilir²⁵². 556 sayılı KHK'nın 23/I-II, 25 ve 27. maddeleri gereğince, inceleme yetkisi bulunan TPE, herhangi bir eksiklik olmadığına karar verdiği anda başvuru kesinleşir. Bu halde, başvurunun kesinleştiği ve ilanına karar verildiğine dair Enstitü'den alınacak bir belge de aynı işleve sahiptir²⁵³.

3-Rüçhan belgesinin noter onaylı Türkçe tercümesi. Rüçhan hakkı başvurusunda, ibraz edilen belgenin ilk başvuruya ilişkin kısmının noter onaylı Türkçe çevirisinin diğer belgelere eklenmesi gerekir. Aksi halde rüçhan başvurusu herhangi bir bildirimle gerek olmaksızın geçersiz olacaktır. Tercümesi ibraz edilmeyen belgeler dikkate alınmaz²⁵⁴.

b. Sergi Rüçhanı

Sergi rüçhanı talep edildiği takdirde, bu hakkı ispatlayabilmek amacıyla

²⁵⁰ **Bozgeyik**, s. 78.

²⁵¹ **Bozgeyik**, s. 78.

²⁵² **Bozgeyik**, s. 79.

²⁵³ **Bozgeyik**, s. 79.

²⁵⁴ **Yasaman/Yusufoğlu**, Cilt II, s. 813.

başvuru sırasında şu belgelerin yetkili mercie verilmesi zorunludur (Marka Yönetmeliği md. 8/I-g):

1-Serginin açıldığı devletteki serginin düzenleyicilerinden alınacak, teşhir olunan mal ya da hizmetlerin türleri ve malın ya da hizmetin markayla birlikte sergide görünür şekilde sergilendiğini gösterir belge. Bahsedilen belgede sadece mal ve hizmetler değil bu mal ve hizmetlere ilişkin markanın sergilenmeye başladığı tarih ile resmi açılış tarihinin de yer alması gerekir. Markanın sergilenmeye başladığı tarih; markanın sergide herkes tarafından görülebilir şekilde teşhir edildiği tarihtir²⁵⁵.

2-Rüçhan belgesinin sergiye ait bölümlerinin noter onaylı Türkçe tercümesi. Başvuru belgelerine sergide teşhire ait bölümlerinin noter onaylı Türkçe çevirisinin de eklenmesi gerekmektedir. İlga edilen 556 Sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Uygulama Şekli Gösterir Yönetmelik md. 12/I-1 hükmünde²⁵⁶ Türkçe tercüme şartı bulunmamakta birlikte md. 12/I-h’de Türkçe tercüme şartı getirilmiştir. İki fıkra arasındaki bu farklılık nedeniyle rüçhan hakkının dayanağının sergi olması durumunda sanki bu tür bir belgeye ihtiyaç hasıl olmamış gibi bir netice çıkacağını düşünülmesinin önüne geçmek amacıyla isabetli olarak, şu an yürürlükte olan Marka Yönetmeliği’nde her iki fıkrada bu hükme yer verilmiştir.

3-Markanın onaylı sureti. Başvuru yapılan makama, sergide teşhir edilen mal ve hizmetlerde kullanılan markanın onaylı suretinin verilmesi gerekir. Onay, sergide teşhire dayalı rüçhan hakkını ispata yarayan belgeleri düzenlemeye yetkili merci tarafından yapılması yeterlidir²⁵⁷.

Daha öncede değindiğimiz üzere, 556 sayılı KHK m. 26/III uyarınca, birinci fıkrada belirtilen sergilerden Türkiye’de açılanların yetkili mercileri, tescil başvurusundaki bir markanın kullanılacağı mallarını sergide teşhir edenlere veya

²⁵⁵ **Bozgeyik**, s. 80.

²⁵⁶ Madde 12/I-1; “Rüçhan hakkı talebi, sergilerdeki teşhire dayanıyorsa, serginin açıldığı ülkenin yetkili makamından alınan; teşhir edilen markanın kullanıldığı malların ve/veya hizmetlerin ya da markanın, ambalaj üzerine basılmış hali ile görünür şekilde sergilendiği tarihin ve serginin resmi açılış tarihinin yer aldığı belge ve markanın tasdikli örneği eklenir”.

²⁵⁷ **Bozgeyik**, s. 80.

hizmeti sergileyenlere, teşhir ettikleri malların çeşidini veya teşhir ettikleri hizmetlerin cinsini açıkça belirten ve malın veya hizmetin sergide görünür şekilde sergilendiği tarihi ve resmi açılış tarihini gösterir bir belge verir. 556 sayılı KHK md. 26/IV’de ise, aynı hususun yurt dışındaki sergiler açısından uygulanılmasından bahsedilmiş ve md. 26/III’e yollama yapılmıştır. Ancak her iki hükümde de her ne kadar malları teşhir edenlere veya hizmeti sergileyenlere teşhir edilen malların çeşidini veya teşhir edilen hizmetlerin cinsini açıkça belirten bir belgenin verileceği öngörülmeyle beraber, bu mal ve hizmetlerin ilgili oldukları markalardan bahsedilmemiştir. Fakat daha önce de değindiğimiz üzere rüçhan hakkına ve dolayısıyla marka korumasına esas olacak bir belgede sadece ilgi emtianın gösterilmesi yeterli değildir. Bu nedenle, belgede mal veya hizmet ile bu mal veya hizmetlerin beraber sergilendikleri markanın da belirtilmesi zorunlu olmalıdır. Aksi takdirde, mevcut belge içerik açısından eksik olacağı gibi aynı zamanda rüçhan hakkının kullanılma amacına da ters düşecektir²⁵⁸.

c. Yetkili Mercii

556 sayılı KHK’nın 26/III. maddesi uyarınca, malın sergilendiğini ispat eden teşhir belgesi ile sergi rüçhanının kullanılmasına imkan sağlayan diğer belgelerin serginin açıldığı ülkenin yetkili mercileri tarafından verilmesi gerektiği öngörülmüştür (556 sayılı KHK md. 26/III).

“Yetkili merci”, Türkiye düzenlenen sergiler açısından, Fuar Yönetmeliği md. 12/I’e göre, bölgesel fuarlar için yerel kamu idareleri ile Bakanlıktan yurt içi fuar düzenleme yetki belgesi alan anonim ya da limited şirketler olabilir.

Fuar Yönetmeliği’nin 12 ve 15. maddeleri arasında yer alan hükümlerde Yetkili mercilerin genellikle bu hususta faaliyet göstermek üzere kurulmuş şirketler olduğu anlaşılmaktadır. Hükümlerde incelediğimizde, belediyeler gibi yerel kamu kuruluşları tarafından düzenlenen bölgesel fuarlar istisna olmak üzere, söz konusu özel hukuk tüzel kişileri tarafından düzenlenen fuarlarda idarenin daha çok denetim

²⁵⁸ **Bozgeyik**, s. 80.

açısından bir iştirak ve müdahalesinin olduğu görülmektedir²⁵⁹.

Yurt içindeki temsilcilikleri vasıtasıyla katılımcılara ilişkin bilgilerin düzenleyici tarafından Sanayi ve Ticaret Bakanlığı'na bildirilmesi gerekir (Fuar Yönetmeliği md. 24). Bu bildiri, Bakanlığa yapılan genel bir bilgilendirme niteliği taşımaktadır. Bu nedenle, sergiler konusunda bir takım hak ve yetkilere sahip olan kamu kurumlarından rüçhan belgesi alınması mümkün değildir²⁶⁰.

V.RÜÇHAN HAKKININ DÜŞMESİ

556 sayılı KHK'nın 25/I. maddesi son cümlesi uyarınca, ilk başvurudan itibaren altı ay içinde kullanılmayan rüçhan hakkı düşer. Rüçhan hakkının düşmesi için;

1- Ayna mal ve hizmetlere ilişkin olarak aynı marka için Türkiye'de yetkili mercilere tescil başvurusunda bulunmadığı yahut

2- Bu şekilde yapılmış bir başvuru olsa dahi şayet rüçhan hakkı talep edilmezse, altı ay sonunda rüçhan hakkı düşmüş olur²⁶¹.

Rüçhan hakkını düşmesi halinde, üçüncü kişiler tarafından yapılmış olan başvuru ve tesciller hükümsüzlük etkisinden kurtulacaklar ve marka bu kişiler adına tescil olabilecektir. Fakat şayet rüçhan hakkı sahibi altı aylık süre henüz dolmadan başvuruda bulunur ya da başvurusunu yenilerse üçüncü kişilerin bu hakları bertaraf edilmiş olacaktır²⁶². Bu nedenle altı aylık sürenin sonu beklenilmelidir.

²⁵⁹ **Bozgeyik**, s. 81.

²⁶⁰ **Bozgeyik**, s. 81.

²⁶¹ **Bozgeyik**, s. 82.

²⁶² **Bozgeyik**, s. 82.

SONUÇ

Temelini Paris Sözleşmesi'nden alan, marka başvuru ve tescilinde öncelik sağlayan rüçhan hakkı, önceki başvurudan ya da mal veya hizmetler ile markanın daha önce sergilenmesinden doğmaktadır. Rüçhan hakkının kullanılması altı aylık süreye bağlanmıştır. Bu süre zarfında rüçhan başvurusunda bulunulmaması halinde, artık rüçhan hakkının kullanılabilmesi mümkün değildir, süre bitiminde rüçhan hakkı düşer²⁶³.

Başvuru rüçhanı, rüçhan hakkını coğrafi yer; sergi rüçhanı ise zaman bakımından genişletmekte ve güçlendirmektedir. Marka Hukuku açısından rüçhan hakkı, 556 sayılı Markaların Korunması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'de öngörülen sebepler nedeniyle rüçhan hakkı sahibinin başvurusunun daha sonraki bir tarihte yapılmış olsa dahi diğer başvurulara nazaran daha önce yapılmış kabul edilmesidir. Diğer taraftan ise, rüçhan hakkı sahibinin başvurusunun, 556 sayılı KHK da belirtilen altı aylık süre içinde başvurusu şartıyla, bu süre içinde başkaları tarafından yapılan başvuruların hükümden düşmesini sağlayan bir hakktır.

556 sayılı KHK'nın 25. maddesi gereğince, başvuru rüçhanının kullanılabilmesi için ayniyet şartı aranmaktadır. Ancak, maddeyi incelediğimiz zaman, ayniyet şartının ne anlama geldiği belirtilmemiştir. Ayniyet şartı ile ifade edilmek istenen ikinci tescil başvurusunun aynı marka için farklı mal ve hizmetler için yapılmış olması zorunluluğudur. Daha açık bir ifade ile ayniyet şartının geçerli olabilmesi için, ilk başvurudaki marka ile rüçhanlı başvurunun kullanılacağı markanın aynı olması ve marka tescilinin ilk başvurudaki mal ve hizmetle aynı olması gerekmektedir. Aynı marka için farklı mal ve hizmetler için yapılmış olan bir başvuru nedeniyle ya da markanın aynı mal ve hizmetler için dahi olsa değişik unsurlarla yapılan müracaatlarından dolayı rüçhan hakkı doğmaz.

İki hususta ayniyet şartı aranmaktadır. Bunlardan birincisi, markalar arasında ayniyet diğeri ise, tescilin talep edildiği mal ve hizmetler açısından ayniyettir.

²⁶³ Yargıtay 11.HD, 12.10.2001, E.2001/7742, K.2001/7641, Sinerji Mevzuat ve İctihat Programı.

Tescilin gerçekleşeceği mal ve hizmetler açısından önemli olan sorun, bu mal ve hizmetlerin genişletilip genişletilemeyeceği noktasıdır. Kanaatimizce, “aynıyet” şartı aranırken Paris Sözleşmesi’nin 4. mük. 6. maddesi C. 2 hükmünde yer alan kural ile sınırlandırılmalıdır. Sınırlandırma ile markanın ilk tescil edildiği ülkedeki ayırt edici karakterine zarar vermeyecek ölçüdeki aynı markalarında tescil edilebilmesi yerinde olacaktır. Bu hususların madde kapsamına alınması yerinde olacaktır.

Sergi rüçhanı açısından ise, 556 sayılı KHK’nın 26/V. maddesi gereğince, başvurusu yapılmış veya tescil edilmiş bir markanın kullanılacağı malların Türkiye’de açılan sergilerde teşhir edilmesine ve sergi bittikten sonra ülkesine geri gönderilmesine engel olunmaz. Hükümde yer alan başvurusu yapılmış veya tescil edilmiş bir markanın kullanılacağı mallar deyiminin de muğlak olduğu görüşündeyiz. Zira bu hükümde yer alan başvuru sözcüğü sanki bu hükmün başvuru rüçhanı için geçerli olacağı gibi bir sonuca ortaya koymaktadır. Ancak bu hüküm sergi rüçhanı için düzenlenmiştir, bu nedenle bu hüküm ile ilgili de gerekli düzeltmelerin yapılması ve muğlaklığın ortadan kaldırılması yerinde olacaktır.

Rüçhan hakkının hükümlerini düzenleyen 556 sayılı KHK’nın 27. maddesi gereğince; rüçhan hakkının hüküm ve sonuçları Türkiye’de yapılan marka başvurusunun yapıldığı tarih itibari ile doğar. Marka Yönetmeliği’nin 31. maddesine göre ise, rüçhan hakkı talebinin uygun bulunması halinde marka tescil belgesine sicile başvuru tarihini gösteren şerhin verilmesi gerektiğini belirtmiştir. 556 sayılı KHK’nın 31/II. maddesine göre; “*bu markanın tescili için ilk defa idaresine tarih ve sayı ile müracaat edildiği anlaşılmış olup, bu tarihten itibaren rüçhan hakkı bulunmaktadır*”. Söz konusu hükme göre, rüçhan hakkı ancak başvuru tarihinden itibaren hak olarak mevcut olabilecektir. Rüçhan hakkının doğabilmesi için ise sadece TPE’ye başvuruda bulunulması yeterli değildir. Aynı zamanda belgelerin rüçhan hakkının her başvuru için ayrı ayrı oluşup oluşmadığının (süre şartı, ücretin ödenmesi, aynı mal ve hizmet için vs.) TPE tarafından incelenmesi gerekmektedir. Aksi takdirde sadece başvuru yapılması ile rüçhan hakkının kazanılacağını ileri sürmek mevzuatımıza aykırı olacaktır. Fakat Paris Sözleşmesi md. 4. C. 4 gereğince; “*sonraki başvuru tarihinde sözü edilen*

önceki başvuru geri çekilmiş, terk edilmiş ya da kamusal incelemeye tabi olmaksızın ve ileri sürülecek herhangi bir hak olmaksızın reddedilmişse ve rüçhanın başlamasına temel oluşturmamaktaysa aynı ülkede yapılan başvuru ilk başvuru olarak ele alınır. Bu hüküm uyarınca, rüçhan hakkının süresinde kullanılması halinde, sonraki rüçhanlı başvuru tarihi ilk başvuru tarihinden itibaren geçerli olacaktır.

Anayasa'nın 90/V. maddesine göre; *usulüne göre yürürlüğe konulmuş Milletlerarası Andlaşmalar kanun hükmündedir. Bunlar hakkında Anayasaya aykırılık iddiası ile Anayasa Mahkemesine başvurulamaz.* Söz konusu hüküm gereğince; Türkiye'nin katılmış olduğu Paris Sözleşmesi'nin uluslararası sözleşmelerden biri olması nedeniyle, kanun hükmündedir. Bu nedenle Paris Sözleşmesi'nin hükümleri Türk Hukuku'nda da uygulama alanı bulacaktır. Aksi yorum, uluslararası uygulamaya aykırılık teşkil edecektir.

Uygulama açısından irdelendiği takdirde de, rüçhan hakkının ülkemizdeki başvuru tarihi esas alınarak belirlenmesi halinde rüçhan hakkının önemi ortadan kalkacaktır. Zira rüçhan hakkı marka sahibine öncelik tanıyan bir haktır ve ilk başvuruya istinaden kullanılır.

KAYNAKÇA

Arat Tuğrul, Ticaret Şirketlerinin Tabiiyeti, Ankara 1970

Arkan Sabih, Marka Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, C.I, Ankara 1997

Arkan Sabih, Marka Hukuku, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, C. II, Ankara 1998

Arkan Sabih, Yabancı Markaların Türkiye’de Korunması, BATIDER, Haziran 1999, Cilt XX, Sayı 1

Arkan Sabih, Ticari İşletme Hukuku, 9. tıpkıbasım

Arkan Sabih, “İşaret İle Marka Arasında Bağlantı İhtimali ve İltibas Tehlikesi”, BATIDER, Aralık 1999, C. XX, Sayı 2

Arseven Haydar, Nazari Ve Tatbiki Alameti Farika Hukuku, İstanbul 1951

Arslan İbrahim, “Tescilsiz Markaların Korunması”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. I, S: 1, Yıl:2008

Aslan Yılmaz/Şenyüz Doğan/Ergün Mevci. İşletme Hukuku, 2005

Ayhan Rıza, Ticari İşletme Hukuku, 2. baskı, Ankara 2007

Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi

Bastuğ İrfan /Erdem Ercüment, Ticari İşletme Hukuku Ders Notları, Ankara 1993

Berzek Ayşe Nur, 556 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname’de Markaların Düzenlenmesi, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul 1998

Binatlı Yusuf Ziya, İşletme Hukuku, 3. baskı, Ankara 1978

Bozgeyik Hayri, ‘Markalarda Rüçhan Hakları’, FMR, C. 7, S. 2007/1

Camcı Ömer, Marka Davaları, İstanbul 1999

Cengiz Dilek: Türk Hukukunda İktibas Veya İltibas Suretiyle Marka Hakkına Tecavüz, İstanbul 1995

Dirikkan Hanife, Tescilli Markayı Kullanma Külfeti, Prof. Dr. Oğuz İmregün’e Armağan, İstanbul 1998

Dirikkan Hanife, Tanınmış Markanın Korunması, Ankara 2003

Dönmez İrfan, Markalar ve Haksız Rekabet Davaları, Ankara 1987

Erem Turgut S., Ticaret Hukuku Prensipleri, C.I, Ticari İşletme, İstanbul 1962

Eren Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, İstanbul 1998

Eroğlu Sevilay, Marka Hakkını Kurucu ve Koruyucu Olarak İnternette İşaretten Yararlanma, Prof. Dr. Kemal Oğuzman’a Armağan, Galatasaray HFD, Yıl 1, S. 1, İstanbul 2002

Ertaş Şeref, Eşya Hukuku, 4. baskı, Ankara 2002

Fikri Mülkiyet ve Rekabet Hukuku Dergisi

Gözler Kemal, Anayasa Hukuku, Bursa 2000

Gürzumar O. Berat, Yeni Markalar Kanunu Işığında İsviçre Marka Hukukunda Meydana Gelen Gelişmeler, Yargıtay Dergisi, 1994, C. 20, S. 4

Hirsch Ernest, Ticaret Hukuku, İstanbul 1948

İmregün Oğuz, Kara Ticareti Hukuku Dersleri (Genel Hükümler- Ortaklıklar- Kıymetli Evrak), İstanbul 2005

Karahmet Erdoğan/ Yalçınur Uğur G., Marka Tescilinin Temel İlkeleri Ve Uygulamaları, Ankara 1999

Karahan Sami, Yeni Marka Hukukumuz ve İlgili Mevzuat, Konya 1996

Karahan Sami, Ticari İşletme Hukuku, Konya 2000

Karahan Sami, Marka Hukuku'nda Hükümsüzlük Davaları, Konya 2002

Karahan Sami, Markanın Tescil Ve Korunmasında Sınıfsal Sınırlar, Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi (FMHD), Yıl: 2005–2006, Sayı: 1

Karan Hakan/Kılıç Mehmet, Markaların Korunması- 556 sayılı KHK Şerhi ve İlgili Mevzuat, Ankara 2004

Karayalçın Yaşar, Ticaret Hukuku, I. Giriş- Ticari İşletme, 3. baskı, Ankara 1968

Kaya Arslan, Marka Hukuku, İstanbul 2006

Kılıçoğlu Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara 2005

Kubilay Huriye, Avrupa Birliği'nde ve Türkiye'de Markaların Tescili, M.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Yıl:1999, Cilt XV, Sayı I

Markaların Uluslararası Tescili ile İlgili Madrid Protokolü'nün Amaçları, Temel Özellikleri, Avantajları, Türk Patent Enstitüsü Yayınları, 2002

Merkin Robert M., The Interface Between Anti-trust and Intellectual Property, ECLR, 1985 V. 6

Meran Necati, Marka Hakları ve Korunması, Ankara 2004

Mevci Ergün, Tanınmış Markalar, Bursa 2000

Noyan Erdal, Marka Hukuku, Ankara 2006

Ocak Nazmi, Markalarda Tescilin Sağladığı Korumanın Kapsamı, Ali Bozer'e Armağan, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, Ankara 1998

Oğuzman Kemal/ Seliçi Özer, Eşya Hukuku, İstanbul 2002

Öçal Akar, Türk Hukukunda Markaların Himayesi (İsviçre ve Fransız Hukuklarıyla Mukayeseli olarak), Ankara 1967

Özbudun Ergun, Türk Anayasa Hukuku, Ankara 2004

Özdemir Necdet/ Kınacıoğlu Naci, Türk Ticaret Hukuku (Başlangıç Hükümleri), Ankara 1984

Özel Çağlar, Marka Lisansı Sözleşmesi, Ankara 2002

Özeroğlu Ömer Faruk, Marka Korsanlığı, Markaya Tecavüzün Hukuki Sonuçları Ve Marka Korsanlığı İle Mücadele Tedbirleri, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk ABD. Doktora Tezi, Ankara 2007

Özsunay Ergun, 551 Sayılı Markalar Kanunu Döneminde Markalara İlişkin Bazı Önemli Sorunlar ve Markaların Korunması Hakkında KHK/556 ile Öngörülen Çözüm ve Yenilikler, Gümrük Birliği Bilgilendirme Toplantıları –3, Markalar Hukuku'nun Avrupa Birliğine Uyumuna Ve Sorunları Semineri, İstanbul Ticaret Odası, Yayın No. 39, İstanbul 1995

Pekdiñer Tamer, “Markanın Devri”, 1. İstanbul Fikri Mülkiyet Hukuku Sempozyumu: 05–06 Mayıs 2005, İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları

Pınar Hamdi, Rekabet Dergisi

Poroy/ Tekinalp, Marka Hakkına İlişkin Bazı Sorunlar, , Prof. Dr. H. Tandoğan'ın Anısına Armağan, Ankara 1990

Poroy Reha/ Yasaman Hamdi, Ticari İşletme Hukuku, 9. baskı

Sağlam Mehmet Adil, Türk Markalar Kanunu Şerhi ve Tatbikatı, Ankara 1973

Sınai Haklar ile ilgili Uluslararası Anlaşmalar ve İlişkiler, Türk Patent Enstitüsü Yayınları, 2003

Suluk Cahit, Tasarım Hukuku, Ankara 2003

Şanal Osman, Markanın Hükümsüzlüğü, Ankara 2006

Şenocak Kemal, Soyut Renk Markaları, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Ankara 2003

Şirin Balcı Şükriye, Marka Hakkı ve Korunması, Antalya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk ABD. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya 2007

Taylan Çamlıbel Esin, Marka Hakkının Kullanımıyla Paralel İthalatın Önlenmesi, Ankara 2001

Tekinalp Ünal, Fikri Mülkiyet Hukuku, İstanbul 2002

Tekinalp Ünal, Gümrük Birliğinin Türk Hukuku Üzerinde Etkileri, İÜHFM, 1995-1996, S. 1-2

Teoman Ömer, Yaşayan Ticaret Hukuku, C.I: Hukuku Mütalaalar, Kitap 3:1984-1985, İstanbul 1994

Teziç Erdoğan, Anayasa Hukuku (Genel Esaslar), İstanbul 2003

Ülgen Hüseyin/Teoman Ömer/Helvacı Mehmet/Kendigelen Abuzer/ Kaya Arslan/Nomer Ertan N. Füsün, Ticari İşletme Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2006

Ünal Mücahit, 556 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye Göre Marka Olarak Tescil Edilebilecek İşaretler, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Cilt: 13, Sayı: 2, Yıl: 2005

Velidedeoğlu Hıfzı Veldet, Medeni Hukukun Umumi Esasları, C. 1, İstanbul 1968

Yalçınur Uğur, Sınai Mülkiyetin İlkeleri, Ankara 2000

Yasaman Hamdi, Marka Hukuku 556 Sayılı KHK Şerhi, C.I, İstanbul 2004

Yasaman Hamdi, Marka Hukuku 556 Sayılı KHK Şerhi, Cilt II, İstanbul 2004

Yasaman Hamdi, “Marka Hakkının Niteliği ve Tanınmış Markalar Hakkında”, Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, S. 2, İstanbul 2004

Yasaman Hamdi, I. Fikri Mülkiyet Hukuku Sempozyumu, 05–06 Mayıs 2005, s. 143

Yılmaz Aslan/Doğın Şenyüz-/Mevci Ergün, İşletme Hukuku, 2005

Yararlanılan Linkler:

<http://www.dtm.gov.tr>

<http://www.tdk.gov.tr>

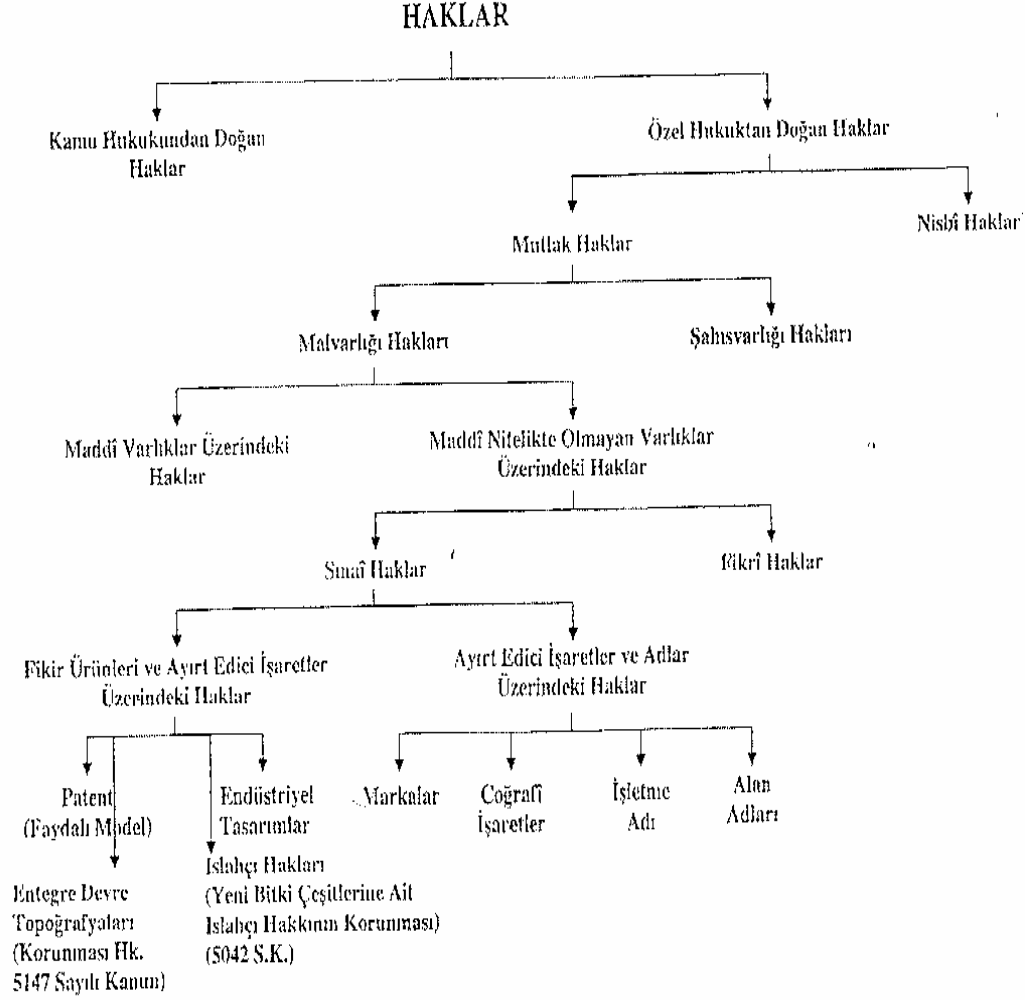
<http://www.tpe.gov.tr>

<http://www.wipo.int/treaties/en/classification/nice/index.html>

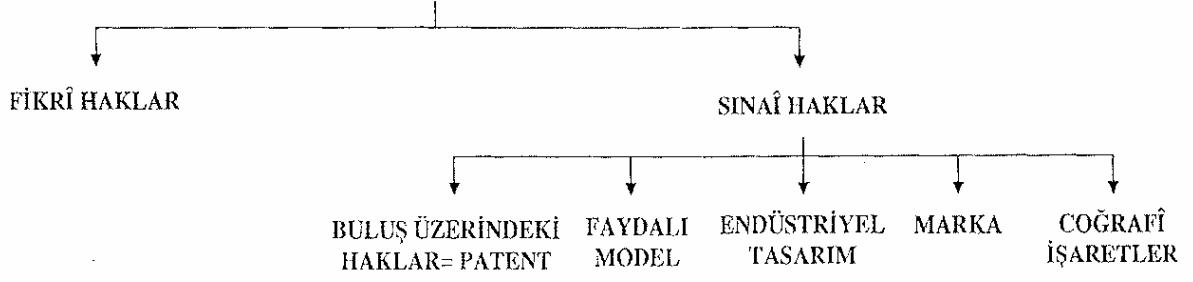
<http://www.wipo.int/treaties/en/classification/vienna/index.html>

EKLER

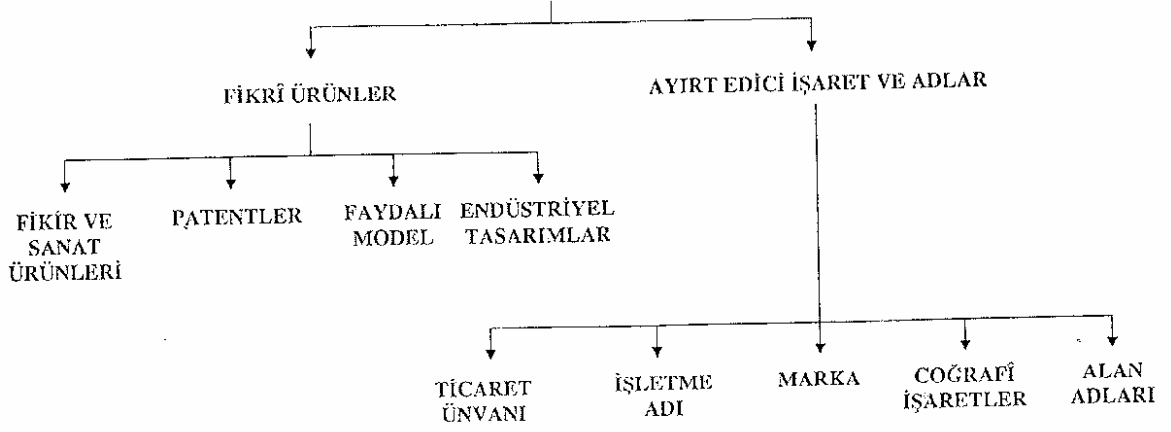
Ek 1. Fikri ve Sinai Hakların Karşılaştırmasına İlişkin Tablolar

FİKRÎ MÜLKİYET HAKLARI

FİKRÎ MÜLKİYET KONULARI

Markalar Dairesi Başkanlığı
Ek.2 Marka Tescil Başvuru Formu

Referans No	Toplam Sayfa Sayısı (Başvuru Sahibi Tarafından Doldurulacaktır)	Toplam Sayfa Sayısı (Enstitü Tarafından Doldurulacaktır)	<p>MARKA ÖRNEĞİ</p> <p>En çok 7x7 cm boyutlarındaki marka örneğini, taşımayacak şekilde kutucuğun içerisine yapıştırınız.</p> <p>Ayrıca, 5 adet marka örneğinin dilekçe ekinde sunulması gerekmektedir.</p>
Marka Örneğinde Kullanılan İbare(ler)			
Latin Alfabesi ile Yazımı			
Türkçe Anlamı			

Marka Ortak Markadır ve Teknik şartname ektedir. (Markanın birden çok sahipli olması ortak marka olduğu anlamına gelmez)

Marka Garanti Markasıdır ve Teknik şartname ektedir.

(1) BAŞVURU SAHİBİ	☐ Gerçek Kişi	☐ Tüzel Kişi	TPE Sahip No (*):
Adı Soyadı veya Ticaret Unvanı			
Uyruğu veya Kayıtlı Olduğu Ülke		T.C.Kimlik No	
Vergi Dairesi		Vergi Numarası	
Adres			
Semt /İlçe		İl	
Posta Kodu		E-posta	
Telefon No		Faks No	

Başvuru sahibi birden fazla ise bu kutucuğu işaretleyiniz ve diğer kişilere ait bilgiler için Ek-2'yi kullanınız.

Başvuru Sahibi sayısı :

(2) VEKİL	☐ Var	☐ Yok	Vekil Sicil No (**):
Vekaletname	☐ Ektedir	☐ TPE'de kodlu / sayılı dosyada bulunmaktadır. (***)	
Adı Soyadı			
Firma Unvanı			
(3) ÖDEME BİLGİLERİ	☐ Başvuru ücreti dekontu ektedir. (UYARI: Başvuru ücretinin başvuru sahibi veya vekili adına ödenmiş olması zorunlu olup, fatura dekontta yer alan ilk isme veya unvana kesilecektir.)		

(*) TPE tarafından önceki başvuruda verilmiş sahip numarasıdır.

(**) TPE tarafından vekil için verilen sicil numarasıdır.

(***) Önceden TPE ye verilmiş olan vekaletnamenin bulunduğu dosya numarasıdır.

(4) ÖN YAZI TALEBİ

Başvurunun yapıldığına dair **önyazı** talep ediyorum. (Önyazı talebi halinde önyazı ücretinin ödenmesi gerekmektedir.)

(5) RÜÇHAN HAKKI

Başvuruda rüçhan hakkı talep ediliyor mu?

EVET

HAYIR

Talep edilen rüçhan hakkının doğduğu başvuruya ait bilgiler.

ÜLKE	BAŞVURU NUMARASI	TARİHİ

Sergilerde teşhirden doğan rüçhan hakkı talebine ilişkin bilgiler.

ÜLKE/İL ADI	TEŞHİR TARİHİ	RESMİ AÇILIŞ TARİHİ

Birden fazla rüçhan varsa kutucuğu işaretleyerek diğer rüçhanlara ilişkin bilgileri ekte belirtiniz. Rüçhan Sayısı :

(6) MAL ve HİZMETLER (Alan yeterli değil ise ek-1'i kullanınız.)

Sınıfı	Mal ve Hizmetler

Adı Soyadı	Tarih	İmza

EK -1 MAL VE HİZMETLER - EK SAYFA

(Mal ve hizmetler için ayrılan (6) nolu alan yeterli değil ise bu sayfayı kullanabilirsiniz/çoğaltabilirsiniz.)

Sınıfı	Mal ve Hizmetler

EK-2- BAŞVURU SAHİBİ BİLGİLERİ - EK SAYFA
(Başvuru sahibinin birden fazla olması durumunda bu sayfayı kullanınız.)

2. BAŞVURU SAHİBİ	☐ Gerçek Kişi	☐ Tüzel Kişi	TPE Sahip No (*):
Adı Soyadı veya Ticaret Unvanı			
Uyruğu veya Kayıtlı Olduğu Ülke		T.C.Kimlik No	
Vergi Dairesi		Vergi Numarası	
Adres			
Semt /İlçe		İl	
Posta Kodu		E-posta	
Telefon No		Faks No	
İmza ve Tarih			

3. BAŞVURU SAHİBİ	☐ Gerçek Kişi	☐ Tüzel Kişi	TPE Sahip No (*):
Adı Soyadı veya Ticaret Unvanı			
Uyruğu veya Kayıtlı Olduğu Ülke		T.C.Kimlik No	
Vergi Dairesi		Vergi Numarası	
Adres			
Semt /İlçe		İl	
Posta Kodu		E-posta	
Telefon No		Faks No	
İmza ve Tarih			

Ek. 3 MARKA RÜÇHAN TALEP FORMU

Referans No:	Toplam Sayfa Sayısı (Başvuru Sahibi Tarafından Doldurulacak)	Toplam Sayfa Sayısı (Enstitü Tarafından Doldurulacak)	Bu Alanı Boş Bırakınız

(1) RÜÇHAN TALEBİNDE BULUNULAN MARKA BİLGİLERİ

Başvuru / Tescil No			
Marka Adı			
Tpe Sahip No (*)		T.C.Kimlik No	
Marka Sahibi			

(2) VEKİL

Yok

Var (Önceden Atanan)

Var (Yeni Atanan)

Vekil Sicil No (**)

Adı Soyadı			
Firma Ünvanı			
Adres			
Semt		İlçe	
İl		Posta Kodu	
Telefon No.		Faks No.	
Vekaletname	Ektedir	☐	TPE'de bulunmaktadır ☐
		Vekaletnamenin Kayıt No(***)	

(3) RÜÇHAN BİLGİLERİ

Teşhire Dayanıyor : ☐	Başvuruya/Tescile Dayanıyor : ☐		
Rüçhan hakkının doğduğu başvuru bilgileri	Ülke	Başvuru Numarası	Tarihi
☐ Alanlar yeterli değilse bu kutucuğu işaretleyiniz ve diğer rüçhanlara ilişkin bilgileri ekte belirtiniz.. Rüçhan Sayısı :			

(4) ÖDEME ve FATURA BİLGİLERİ

Ödemeyi Yapan	Vekil	☐	Başvuru Sahibi	☐
Ödemenin Yapıldığı Banka ve Şubesi				
Dekont Numarası		Dekont Tarihi		

Adı Soyadı	Tarih	İmza

(*) TPE tarafından önceki başvuruda verilmiş olan sahip numarasıdır

**) TPE tarafından vekil için verilen sicil numarasıdır.

(***) Önceden TPE ye verilmiş olan vekaletnamenin kayıt numarası